

„Monitorizarea alegerilor și educația alegătorilor din Republica Moldova – consolidarea capacităților și dezvoltarea rețelelor internaționale”, proiect realizat cu susținerea financiară a Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova

Campanie de instruire postelectorală a aleșilor locali

O sută de întrebări și răspunsuri

PENTRU O BUNĂ GUVERNARE ÎN MOLDOVA

GHIDUL ALESULUI LOCAL

O SUTĂ DE ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

**PENTRU O BUNĂ GUVERNARE
ÎN MOLDOVA**

Ghidul alesului local

Chișinău 2012

Autor:

Vasile CIOARIC,
coordonator de proiecte, Centrul Contact

Consultanți:

Nelea CAZACU, șef-adjunct în Oficiul Teritorial Orhei al Cancelariei de Stat
Vladimir BOGDAN, consultant superior (jurist) în Oficiul Teritorial Cahul
al Cancelariei de Stat

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

coaliția 2009

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

Europäischer Austausch
European Exchange

CONTACT
Performanța contează!

Acest ghid este editat în proiectul
*„Monitorizarea alegerilor și educația alegătorilor din Republica Moldova –
consolidarea capacităților și dezvoltarea rețelelor internaționale”,*
implementat de Centrul CONTACT și Asociația „European Exchange”
(Germania) în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte.

Proiectul este realizat cu susținerea financiară
a Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova.

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă
în mod obligatoriu opiniile finanțatorilor.

CUPRINS

INTRODUCERE	7
CAPITOLUL I	
ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ: PRINCIPII, DOMENII DE ACTIVITATE, COMPETENȚE ȘI ATRIBUȚII	9
1. <i>Ce trebuie să înțelegem prin noțiunea de „administrație publică locală” (APL)? .....</i>	<i>9</i>
2. <i>De ce în lege este folosit termenul „locuitor” și nu „alegător” ? .....</i>	<i>10</i>
3. <i>Ce este o unitate administrativ-teritorială (UAT) ? .....</i>	<i>10</i>
4. <i>Cine este „mai mare în sat”: primarul sau consiliul local? .....</i>	<i>11</i>
5. <i>Care sunt principiile ce stau la baza activității administrației publice locale? .....</i>	<i>14</i>
6. <i>Ce reprezintă principiul autonomiei locale? .....</i>	<i>14</i>
7. <i>Ce presupune principiul descentralizării serviciilor publice? .....</i>	<i>16</i>
8. <i>Care este diferența dintre competențele descentralizate, delegate și desconcentrate? .....</i>	<i>16</i>
9. <i>Care este semnificația principiului eligibilității autorităților publice? .....</i>	<i>18</i>
10. <i>Ce prevede principiul consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit? .....</i>	<i>19</i>
11. <i>Cine sunt aleșii locali și care sunt legile ce le reglementează statutul, drepturile și obligațiunile? .....</i>	<i>19</i>
12. <i>În ce constă incompatibilitatea sau conflictul de interese? .....</i>	<i>20</i>
13. <i>Care sunt obligațiunile aleșilor locali? .....</i>	<i>20</i>
14. <i>Care sunt drepturile aleșilor locali? .....</i>	<i>21</i>
15. <i>Ce semnifică noțiunile «propuneri», «observații», «interpelări»? .....</i>	<i>22</i>
16. <i>Cine și în ce condiții poate limita dreptul consilierului la vot? .....</i>	<i>23</i>
17. <i>Poate un consilier local să efectueze controale la instituțiile și agenții economici din unitatea administrativ-teritorială? .....</i>	<i>23</i>
18. <i>Care sunt garanțiile sociale ale aleșilor locali? .....</i>	<i>24</i>
19. <i>Care din salariile minime se ia ca bază atunci când se calculează indemnizațiile pentru consilieri? .....</i>	<i>24</i>
20. <i>Cine și în ce bază poate să-l elibereze de obligațiunile de serviciu pe consilier pentru a participa la ședințe? .....</i>	<i>25</i>
21. <i>Se păstrează sau nu salariul de funcție pe perioada îndeplinirii de către consilier a obligațiunilor obștești? .....</i>	<i>25</i>
22. <i>Prevederile cărei legi se aplică la calcularea indemnizației unice la expirarea mandatului alesului local? .....</i>	<i>25</i>
23. <i>În ce condiții mandatul alesului local poate să înceteze înainte de termen? .....</i>	<i>26</i>
24. <i>Cum se aplică normele privind încetarea înainte de termen a mandatului de consilier pentru absența acestuia de la 3 ședințe consecutive ale consiliului sau comisiei din care face parte? .....</i>	<i>27</i>
25. <i>Poartă sau nu răspundere consilierii în cazul, în care au adoptat decizii ilegale și au cauzat prejudicii comunităților locale sau unor persoane, agenți economici? .....</i>	<i>28</i>
26. <i>În ce domenii ale vieții publice pot activa autoritățile publice locale? .....</i>	<i>28</i>

27. Cine stabilește în ce probleme are dreptul consiliul local să adopte decizii? Unde sunt expuse aceste competențe?	29
28. Care este situația în Republica Moldova în privința asigurării autonomiei locale?	30
29. Care sunt atribuțiile de bază ale primarului și unde sunt acestea descrise?	30
30. Care sunt modalitățile de investire, destituire, demitere, revocare, suspendare sau demisie a funcționarilor din consiliu și primărie?	31
31. În ce condiții autoritățile publice locale pot fi investite cu competențele delegate de stat?	32
32. Cine și în ce condiții poate iniția dizolvarea consiliului local?	32
EXERCII PRACTICE	34

CAPITOLUL II

ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE.....37

33. Cine confirmă legitimitatea desfășurării alegerilor locale? Cum are loc procedura de validare a mandatelor aleșilor locali?	37
34. Ce se întâmplă dacă o persoană a fost aleasă sau numită concomitent în două funcții incompatibile?	38
35. Care este procedura de constituire a consiliului local?	38
36. Care este durata mandatului consiliului local?	39
37. Consiliul vechi și-a încheiat activitatea, iar cel nou încă nu și-a început-o: vacuum de putere?	39
38. Există vreun regulament conform căruia își organizează activitatea consiliul local?	40
39. Ce sunt comisiile consultative de specialitate și care este rolul lor în procesul decizional local?	40
40. Au sau nu drept de vot consilierii prezenți la ședința comisiei, dar pentru care această comisie nu este de bază?	41
41. Cum funcționează comisiile consultative de specialitate?	42
42. Sunt sau nu obligatorii spre executare de către consiliul local sau primar deciziile comisiilor consultative de specialitate?	42
43. Este obligatorie prezența membrilor comisiei la ședințele acesteia?	42
44. Mai sunt și alte tipuri de comisii pe care consiliul local le-ar putea crea?	43
45. Cine și în ce condiții adoptă deciziile la nivel local?	43
46. Ce tipuri de ședințe ale consiliului local există?	43
47. Cine propune ordinea de zi a ședințelor consiliului?	45
48. Cine are dreptul de inițiativă legislativă la nivel local?	46
49. Cum participă cetățenii la procesul decizional local?	46
50. Cum se examinează proiectele de decizie până la ședința consiliului?	47
51. Cum decurge ședința consiliului local? Cine deschide ședința și cine o prezidează?	47
52. Este legală alegerea la ședința ordinară a consiliului a președintelui ședinței următoare?	48
53. Unde este locul primarului la ședința consiliului local?	48
54. Care este procedura de discutare a proiectelor de decizie în ședință de consiliu?	49
55. Ce modalități de votare există?	50

56. Ce se întâmplă dacă la ședința consiliului, la votarea unor proiecte de decizii, se atestă o paritate de voturi?	51
57. S-ar putea întâmpla ca voturile „Pentru” să fie egale cu suma voturilor exprimate „Împotrivă” și „Abținut”. Se adoptă sau nu decizia în această situație?	51
58. Ce tip de acte adoptă sau emit autoritățile publice locale?	51
59. Pot autoritățile publice locale să adopte declarații politice?	52
60. Cine semnează actele normative adoptate de administrația publică locală?	53
61. Care poate fi considerat momentul intrării în vigoare a unui act administrativ: data adoptării, data publicării sau data indicată în însuși actul adoptat?	54
62. Care este locul și rolul primarului și viceprimarilor în sistemul autorităților publice locale?	54
63. Cine reprezintă interesele unei localități din componența comunei, dacă din această localitate în consiliul comunal nu a fost ales nici un consilier?	55
64. Care este locul și rolul primăriei în comunitate și cum se formează statele de personal ale acesteia?	56
65. Cine oferă concediu primarului și cine este în drept să-i aplice sancțiuni disciplinare?	57
66. Poate primarul beneficia de premiu pentru activitate prodigioasă desfășurată în folosul comunității? Care autoritate publică sau instanță poate acorda premiu primarului?	58
67. Cine și în ce condiții numește secretarul consiliului local? Ce cunoștințe și abilități trebuie să întrunească persoana care aspiră la această funcție?	59
68. Cine poate să înlocuiască secretarul consiliului dacă acesta lipsește o perioadă îndelungată de timp?	59
69. Controlează cineva activitatea consilierilor și a primarului?	60
70. Cine este responsabil de efectuarea controlului administrativ?	60
71. Care sunt împuternicirile subiecților controlului administrativ?	61
EXERCIȚII PRACTICE	63

CAPITOLUL III

ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN ACTIVITATEA

ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE.....65

72. De ce este atât de important ca autoritățile publice să informeze cetățenii despre activitatea lor?	65
73. În ce constă o strategie de informare și comunicare bine structurată?	65
74. Ce presupune noțiunea de transparență a procesului decizional?	66
75. Care sunt obligațiunile autorităților publice ce reies din Legea privind transparența în procesul decizional?	66
76. Care ar fi modalitățile de consultare a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor?	67
77. Participarea cetățenilor la ședințele consiliului local este un beneficiu sau un impediment pentru buna desfășurare a acestora?	69
78. De ce oamenii nu se grăbesc să vină la ședințele consiliului local?	70
79. Există în Republica Moldova un cadru normativ sau rețele în Internet de stocare și transmitere a informației oficiale a APL?	72
80. Se referă sau nu Legea cu privire la accesul la informație la autoritățile publice locale?	73

81. Cine este obligat prin lege să furnizeze informații solicitanților?	74
82. Cine sunt solicitanții informației oficiale în condițiile legii?	74
83. Care sunt obligațiunile furnizorilor de informație?	74
EXERCIȚII PRACTICE	76

CAPITOLUL IV

FINANȚELE PUBLICE LOCALE ȘI GESTIONAREA PATRIMONIULUI UAT.

SERVICIILE PUBLICE LOCALE.	79
--	-----------

84. Ce reprezintă, în general, finanțele publice și care este structura lor?	79
85. De ce finanțe dispun autoritățile publice locale și din ce se formează acestea?.....	80
86. Bugetul are partea de venituri și partea de cheltuieli. Din ce se compun veniturile autorităților publice locale?	80
87. Din ce se formează veniturile proprii ale UAT?	81
88. Ce sunt mijloacele speciale și cum se formează acestea?	82
89. Ce reprezintă transferurile la bugetele locale ?	82
90. Cine stabilește taxele locale ce urmează a fi colectate?	83
91. Care sunt subiecții impozitării în cazul stabilirii taxelor locale?.....	84
92. Care sunt obiectele impunerii și baza impozabilă a taxelor locale?	85
93. Cine stabilește cotele, modul de calcul și de plată a taxelor locale?	86
94. Cine și cum stabilește la ce urmează a fi cheltuite finanțele publice locale?	87
95. Cine stabilește cadrul de venituri și cheltuieli pe care urmează să le efectueze autoritățile publice locale?	88
96. Cum decurge procesul de examinare și adoptare a bugetului local?	88
97. Cine este responsabil de executarea adecvată a bugetului local?.....	89
98. Cine și cum monitorizează gestionarea bugetului local?.....	90
99. Cum se asigură transparența în utilizarea banilor publici?.....	90
100. Ce reprezintă patrimoniul UAT? Care este regimul juridic al acestora?	91
101. Care este regimul juridic al terenurilor din domeniul public?	92
102. Cine gestionează patrimoniul public?.....	92
103. Care sunt modalitățile de gestionare a patrimoniul UAT?.....	93
104. Ce este o licitație? Cine și cum organizează licitațiile publice?	93
105. Ce sunt serviciile publice și cine le organizează?	94
106. Ce tipuri de servicii publice pot fi create la nivel local?.....	95
107. Cine și cum organizează serviciile publice?	96
EXERCIȚII PRACTICE	98

ANEXE	103
--------------------	------------

INTRODUCERE

Stimate coleg,

Nu demult ai trecut prin vârtoarea campaniei electorale pentru alegerile locale generale. Împreună cu alți colegi de partid sau în calitate de candidat independent ai avut zeci de întâlniri cu cetățenii din localitate. Le-ai ascultat păsul, ai colectat propunerile și sugestiile lor. Ai promis că, în caz de vei fi ales în calitate de primar sau consilier în consiliul local, vei depune toate eforturile, cunoștințele și priceperea pentru a servi interesele generale ale comunității.

Și iată că ai obținut victoria în alegeri, ai la mână legitimația de ales local și mandatul de a promova, împreună cu ceilalți consilieri, interesele colectivităților locale, adică de a conduce un sat (comună), oraș (municipiu).

Un filosof antic spunea că un conducător trebuie să țină minte câteva lucruri importante: că el conduce oameni, că, de fapt, conduce conform legilor și că nu va conduce toată viața... Ce înseamnă a conduce oameni și ce înseamnă a conduce după legi? În *Ghidul alesului local* pe care vi-l punem la dispoziție vom încerca să găsim împreună răspunsul la aceste și alte întrebări care pot apărea, sau deja au apărut, în activitatea Dvs. de ales local.

În Ghidul de față am încercat să abordăm cele mai importante subiecte din domeniu, cum ar fi: ce este administrația publică locală de nivelul I, care sunt legile ce reglementează activitatea autorităților publice locale, cum se constituie și cum funcționează autoritățile publice locale, cum se formează și se gestionează finanțele publice locale, ce reprezintă patrimoniul unităților administrativ-teritoriale de nivelul I, cum pot fi create și gestionate serviciile publice locale, cum putem implica comunitatea în procesul de luare a deciziilor la nivel local, etc.

Lucrarea de față nu este un manual de teorie și practică în administrația publică locală, de aceea nu poate să cuprindă toate aspectele acestui vast și important domeniu. O bună parte din întrebările la care am încercat să oferim răspuns în acest ghid au venit chiar de la colegii Dvs. din 25 de sate și orașe ale Republicii Moldova, care au participat la activitățile de instruire pentru noii aleși locali în cadrul proiectului „*Monitorizarea alegerilor și educația alegătorilor din Republica Moldova – consolidarea capacităților și dezvoltarea rețelelor internaționale.*”

Sperăm că informația oferită va constitui un suport real în exercitarea cu succes a mandatului acordat de alegători. În același timp ghidul nu poate fi perceput drept o instrucțiune de serviciu sau un regulament de activitate, opiniile autorilor purtând caracter de recomandare.

Centrul CONTACT aduce mulțumiri donatorilor cu suportul cărora a fost posibilă editarea acestui Ghid, precum și specialiștilor din oficiile teritoriale ale Cancelariei de Stat, care au oferit consultanță în procesul de elaborare.

CAPITOLUL I

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ: PRINCIPII, DOMENII DE ACTIVITATE, COMPETENȚE ȘI ATRIBUȚII

În acest prim capitol va fi vorba despre noțiunile de bază privind administrația publică locală, principiile de funcționare, domeniile și competențele proprii ale autorităților administrației publice locale și competențele delegate de stat, raporturile dintre aceste autorități, constituirea consiliilor locale. Tot din acest capitol vom afla, care sunt drepturile, obligațiile și garanțiile sociale ale aleșilor locali.

ÎNTREBAREA NR. 1:

– Ce trebuie să înțelegem prin noțiunea de „administrație publică locală” (APL) și care este deosebirea dintre noțiunile „autoritate publică”, „administrație publică”?

RĂSPUNS:

– Noțiunile enumerate mai sus au intrat în vocabularul nostru odată cu obținerea de către Republica Moldova a independenței și reformarea sistemului administrației publice din țară. Dar atunci când cetățenii simpli sau reprezentanții unor actori locali (agenți economici, ONG-uri, instituții publice, etc.) au de soluționat o problemă individuală sau colectivă, aceștia deseori spun că „merg la primărie”. Se subînțelege că „primăria” le soluționează problemele, adică examinează chestiunile, adoptă anumite acte cu caracter normativ sau individual, influențează toate sferile de activitate ale comunității. De fapt, consiliul local, primarul sunt întruchipați în această noțiune generalizatoare de „primărie”.

Pentru a clarifica situația, să ne învățăm a folosi corect termenii utilizați în știința administrației publice.

a) Ce este o autoritate? În dicționarul explicativ găsim: **„Autoritate — organ al puterii de stat competent să ia măsuri și să emită dispoziții cu caracter obligatoriu.”**

Înseamnă oare că orice instituție, organizație sau persoană fizică dintr-o localitate poate avea puterea de a emite dispoziții (decizii) cu caracter obligatoriu pentru populația localității respective? Ce s-ar întâmpla dacă ar fi posibil așa ceva? Probabil, ar fi un haos extraordinar. De aceea și intervine aici sintagma **„organ al puterii de stat competent”**.

Care sunt organele puterii **competente să ia măsuri și să emită dispoziții cu caracter obligatoriu în satul (comuna), orașul (municipiul) Dvs.?** Răspunsul îl găsim atât în Constituția Republicii Moldova, cât și în legile ce reglementează activitatea administrației publice. Astfel în **Articolul 112 «Autoritățile sătești și orășenești»** este stipulat că (1) **Autoritățile administrației publice**, prin care se exercită

autonomia locală în sate și în orașe, sunt **consiliile locale alese** și **primarii aleși**.

Același lucru este stipulat și în **Articolul 5 al Legii privind administrația publică locală nr. 436 din 26.12.2006**¹ *“Subiecții autonomiei locale”* (1) Autoritățile administrației publice locale prin care se realizează autonomia locală în sate (comune), orașe (municipii) sunt **consiliile locale**, ca autorități deliberative, și **primarii**, ca autorități executive.

Adică, doar consiliul local și primarul ales sunt în drept **să ia măsuri și să adopte decizii sau să emită dispoziții cu caracter obligatoriu**. Și nicidecum nu regăsim aici noțiunea de „primărie” în calitate de autoritate publică.

b) Ce este **administrația publică locală**? Răspunsul îl găsim în Legea 436/2006. În preambulul legii citim:

administrație publică locală - totalitatea autorităților publice locale constituite, în condițiile legii, pentru promovarea intereselor generale ale locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale.

Analizând conținutul acestei definiții, deducem că **administrația publică locală** de fapt constă din **consiliul local** și **primarul** care și sunt unicele autorități publice locale învestite de Constituție cu **competența de a emite acte cu caracter obligatoriu**.

Pentru a elimina confuziile care mai persistă când primăriei i se atribuie calități și atribuții ale autorităților publice, se cere explicat și faptul că **primăria** este doar o structură funcțională care asistă primarul în exercitarea atribuțiilor sale legale. Atribuțiile primăriei ca structură funcțională sunt stipulate în art. 40 al Legii 436/2006.

ÎNTREBAREA NR. 2:

– *De ce în lege este folosit cuvântul „locuitor” și nu „alegător” al unei unități administrativ-teritoriale?*

RĂSPUNS:

– Noțiunea de „**alegător**” este prevăzută în art.1 din Codul Electoral și prevede numai o parte din locuitori – cetățenii care au atins majoratul și au dreptul la vot, pe când noțiunea de „**locuitor**” se referă la toți locuitorii, adică la toate persoanele fizice care locuiesc în teritoriul unității administrativ-teritoriale (UAT) concrete.

ÎNTREBAREA NR. 3:

– *În definiția noțiunii de administrație publică apare și sintagma de “unități administrativ-teritoriale”. Ce este o unitate administrativ-teritorială (UAT) și de ce nu utilizăm noțiunea de sat (comună), oraș (municipiu)?*

RĂSPUNS:

– Unitatea administrativ-teritorială este o comunitate de oameni uniți prin teritoriu, condiții geografice, relații economice, social-culturale, tradiții și obiceiuri și **care dispun de autorități publice legal constituite**. Adică, dacă într-un sat sau într-un oraș nu există un consiliul local sau un primar ales în condițiile legislației în vigoare,

¹ În continuare Legea 436/2006.

această localitate nu poate fi numită unitate administrativ-teritorială, ci face parte, de rând cu alte localități, dintr-o unitate administrativ-teritorială constituită în condițiile **Legii privind organizarea administrativ-teritorială nr. 764-XV din 27.12.2001**².

Conform acestei legi, unitatea administrativ-teritorială de sine stătătoare se formează dacă are o populație, de regulă, de cel puțin 1500 de locuitori și dispune de mijloace financiare suficiente pentru întreținerea aparatului primăriei și instituțiilor sferei sociale.

Două sau mai multe sate, în funcție de condițiile economice, social-culturale, geografice și demografice, se pot uni formând o singură unitate administrativ-teritorială, numită comună.

Satul în care își are sediul consiliul sătesc (comunal) este numit sat-reședință. Comuna poartă denumirea satului-reședință.

Orașul este o unitate administrativ-teritorială mai dezvoltată decât satul din punct de vedere economic și social-cultural, care cuprinde populația urbană, cu structuri edilitar gospodărești, industriale și comerciale corespunzătoare, a cărei populație în mare parte este încadrată în industrie, în sfera deservirii publice și în diferite domenii de activitate intelectuală, în viața culturală și politică.

Municipiul este o localitate de tip urban cu un rol deosebit în viața economică, social-culturală, științifică, politică și administrativă a țării, cu importante structuri industriale, comerciale și instituții din domeniul învățământului, ocrotirii sănătății și culturii.

Organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova se efectuează pe două niveluri: satele (comunele) și orașele (municipiile) constituie nivelul întâi, raioanele, mun. Chișinău și UTA Găgăuzia constituie nivelul al doilea.

Raionul este o unitate administrativ-teritorială alcătuită din sate (comune) și orașe, unite prin teritoriu, relații economice și social-culturale.

Orașul în care își are sediul consiliul raional este numit oraș-reședință.

Raionul poartă denumirea orașului-reședință.³

Ultima reformă administrativ-teritorială a avut loc în anul 2002 conform căreia în Moldova în prezent există 898 de UAT de nivelul I, 34 de nivelul II.

În art. 4. «**Statutul juridic al unității administrativ-teritoriale**» din Legea 436/2006 se menționează că unitatea administrativ-teritorială este persoană juridică de drept public și dispune, în condițiile legii, de un patrimoniu distinct de cel al statului și al altor unități administrativ-teritoriale.

ÎNTREBAREA NR. 4:

– De multe ori cetățenii nu fac o distincție clară între noțiunea de „primar” și „consiliu local”. Mulți consideră că, de fapt, primarul este acela, care răspunde de tot ce se întâmplă în localitate și că anume el este cel care ia deciziile ce țin de dezvoltarea social-economică, culturală, etc. a satului, orașului, municipiului. Cine, totuși, este mai mare în sat: primarul sau consiliul local?

²În continuare Legea 764/2001.

³În continuare în tot cuprinsul ghidului va fi vorba doar despre unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I.

RĂSPUNS:

Conform Legii 436/2006:

Consiliul local este o autoritate reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, aleasă în vederea soluționării problemelor de interes local.

Primarul este o autoritate reprezentativă a populației unității administrativ-teritoriale și executivă a consiliului local, aleasă prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

În aceste definiții urmează să atragem atenția la câteva norme care, fiind descifrate, ne dau răspuns la multe întrebări, referitoare la relațiile dintre cele două autorități publice care activează în unitatea administrativ-teritorială.

Deci, consiliul local este autoritate:

reprezentativă – pentru că reprezintă populația localităților în care a fost ales;

deliberativă – pentru că este unica autoritate pe teritoriul UAT care are dreptul de a lua decizii;

a populației UAT (și nu a alegătorilor) – pentru că, de fapt, este responsabil de soluționarea problemelor de interes local ale tuturor cetățenilor, indiferent de vârstă, stare socială, opțiuni politice, religioase etc.;

aleasă – pentru că nu este numită de cineva, mandatul fiind obținut la alegeri prin scrutin general.

Primarul este autoritate:

reprezentativă – pentru că reprezintă populația localităților în care a fost ales;

a populației UAT – (și nu a alegătorilor) – pentru că, de fapt, este responsabil de soluționarea problemelor de interes local al tuturor cetățenilor indiferent de vârstă, stare socială, opțiuni politice, religioase, etc.;

executivă a consiliului local — pentru că, în exercitarea funcțiilor sale, primarul asigură îndeplinirea deciziilor consiliului local, el singur neavând dreptul de a lua decizii.

aleasă - pentru că nu este numită de cineva, mandatul fiind obținut prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Pentru a explica raporturile specifice care se formează între consiliul local și primar putem efectua o analiză comparativă a competențelor și atribuțiilor acestora conform Legii 436/2006 și o să vedem, cum activitatea celor două autorități publice se interpenetrează (**Tabelul 1**).

Tabelul 1.
Raporturile dintre autoritățile publice locale

Consiliul local	Primarul
Primarul... asigură executarea deciziilor consiliului local . <i>Art. 29 (1) a)</i>	Primarul este șeful administrației publice locale. Primarul participă la ședințele consiliului local și are dreptul să se pronunțe asupra tuturor problemelor supuse dezbaterii. <i>Art. 26 (1)</i>
Primarul... prezintă consiliului local , anual și ori de câte ori este necesar, rapoarte cu privire la situația social-economică a satului (comunei), orașului (municipiului). <i>Art 29 (1) o)</i>	Consiliul local, la propunerea primarului , decide instituirea funcției de viceprimar și stabilește numărul de viceprimari care vor asista primarul în exercitarea atribuțiilor sale. <i>Art. 26 (3)</i>
Consiliul ... audiază dărilor de seamă și informațiile primarului, ale conducătorilor de subdiviziuni, întreprinderi municipale și instituții publice din subordine. <i>Art. 14 (2) z)</i>	Convocarea consiliului local se face prin dispoziția primarului sau, în cazul în care acesta se află în imposibilitatea de a convoca consiliul, a viceprimarului. <i>Art. 16 (5)</i>
Deciziile privind inițierea revocării primarului se adoptă cu votul a două treimi din numărul consilierilor aleși . <i>Art. 19 (5)</i> .	În cazul în care consideră că decizia consiliului local este ilegală, primarul sesizează oficiul teritorial al Cancelariei de Stat și/sau instanța de contencios administrativ. <i>Art. 20 (4)</i>
	În cazul prevăzut la alin.(1) lit.a), oficiul teritorial al Cancelariei de Stat sau, după caz, primarul ori Guvernul este în drept să se adreseze în instanță de judecată pentru constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea consiliului local. <i>Art. 25 (2)</i>
	Dizolvarea de drept a consiliului local în condițiile alin. (1) lit.b) și c) se constată de către primar și se notifică Comisiei Electorale Centrale, care stabilește data desfășurării alegerilor locale noi. <i>Art. 25 (3)</i>
	Până la constituirea unui nou consiliu, primarul va soluționa problemele curente ale unității administrativ-teritoriale. <i>Art. 25 (6)</i>
	Secretarul îndeplinește, sub autoritatea primarului , atribuțiile de bază. <i>Art. 39 (1)</i> Primarului îi poate fi, prin decizia consiliului local, delegată competența evaluării performanțelor profesionale ale secretarului. <i>Art. 14 (u)</i> Concediul anual i se acordă secretarului în temeiul dispoziției primarului . <i>Art. 38 (6)</i> Eliberarea din funcție a secretarului se face, în temeiul legii, de către consiliul respectiv, la propunerea primarului sau a unei treimi din consilierii aleși, prin decizie adoptată cu votul majorității consilierilor aleși. <i>Art. 39 (4)</i>

Și art. 6 din Legea 436/2006 menționează că atât consiliile locale și cele raionale, precum și primarii și președinții de raioane **funcționează ca autorități administrative autonome**, soluționând treburile publice din sate (comune), orașe (municipii) și raioane în condițiile legii.

Raporturile dintre autoritățile publice centrale și cele locale au la bază principiile autonomiei, legalității, transparenței și colaborării în rezolvarea problemelor comune.

Între autoritățile centrale și cele locale, între autoritățile publice de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea **nu există raporturi de subordonare**, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Orice control administrativ exercitat asupra activității desfășurate de către autoritățile publice locale nu trebuie să urmărească alt scop decât asigurarea respectării legalității și a principiilor constituționale, iar **controlul de oportunitate poate viza doar realizarea competențelor care le-au fost delegate, în condițiile legii.**

ÎNTREBAREA NR. 5:

– Care sunt principiile ce stau la baza activității administrației publice locale?

RĂSPUNS:

– Încă în anul 1997, Republica Moldova a aderat la Carta Europeană a Autonomiei Locale – un document în care sunt stipulate principiile care stau la baza activității administrației publice locale și care sunt consfințite în conținutul art.109 din Constituția Republicii Moldova. Acestea sunt:

- *Autonomia locală.*
- *Descentralizarea serviciilor publice.*
- *Eligibilitatea autorităților publice.*
- *Consultarea cetățenilor în probleme locale de interes deosebit.*

ÎNTREBAREA NR. 6:

– Se vorbește mult despre autonomia locală ca unul din principiile de bază ale administrației publice. Ce reprezintă acest principiu?

RĂSPUNS:

Carta Europeană a Autonomiei Locale garantează dreptul și capacitatea autorităților publice locale de a rezolva și a administra, în cadrul legii, sub propria lor răspundere și în favoarea populației, o parte importantă din treburile publice.

Acest drept stabilește că autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, de gestiune financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat.

Putem vorbi despre respectarea principiului de autonomie locală dacă se întrunesc următoarele condiții referitoare la administrația publică locală:

1. Principiul autonomiei locale trebuie să fie recunoscut prin legislația internă și prin Constituție.
2. Competențele administrației publice locale sunt definite prin legislație. Autoritățile își pot extinde aria de competențe asupra unor domenii care nu intră în atribuțiile lor, dar nici nu sunt acordate altor organisme. Competențele sunt depline și exclusive și nu pot fi limitate de alte autorități, decât dacă se specifică prin lege.
3. Autoritățile administrației publice locale trebuie informate și consultate în timp util în chestiunile privitoare la procesul de planificare și luare a deciziilor ce le privesc direct.
4. Colectivitățile locale trebuie consultate în privința modificării limitelor teritoriale locale. Această acțiune poate fi întreprinsă prin referendum.
5. Autoritățile locale trebuie să aibă posibilitatea de a stabili ele însele structurile administrative ce pot fi adaptate optim nevoilor comunității.
6. Personalul autorităților administrației locale trebuie să fie ales conform unor criterii de calitate, bazate pe merite și competențe.
7. Aleșii locali trebuie să beneficieze de liberul exercițiu al mandatului, precum și de remunerarea activităților desfășurate în interes de serviciu.
8. Controlul asupra activității autorităților locale trebuie exercitat numai conform legii și trebuie să privească asigurarea respectării legalității și a principiilor constituționale.
9. Administrația publică locală are dreptul la resurse proprii, proporționale cu competențele lor, de care pot dispune în mod liber în exercitarea atribuțiilor sale. O parte a resurselor financiare pot proveni din impozitele și taxele locale pe care autoritățile le pot stabili conform legii.
10. În privința unităților administrativ-teritoriale dezavantajate din punct de vedere economic și financiar trebuie instituite măsuri de echilibrare, care să egaleze distribuția de fonduri.
11. Autoritățile locale trebuie să fie consultate în privința modalităților de repartizare a resurselor redistribuite ce le revin. În privința subvențiilor, alocarea acestora nu trebuie să fie planificată pe un anumit proiect, limitând astfel competențele și libertatea decizională a autorităților.
12. Pentru finanțarea cheltuielilor de investiții, administrația locală trebuie să aibă acces la piața națională a capitalurilor.
13. Autoritățile administrației locale au dreptul de a se asocia cu alte autorități, locale sau internaționale, în vederea exercitării competențelor lor.
14. Dreptul de a se adresa instanțelor judecătorești trebuie să fie recunoscut și reglementat prin legislația în vigoare.⁴

Pentru a verifica dacă situația privind autonomia locală din Republica Moldova corespunde acestor criterii, puteți compara prevederile Cartei Europene a Autonomiei Locale cu ceea ce de fapt are loc în localitățile în care activați Dvs.

---

⁴Carta Europeana a Autonomiei Locale din 15.10.85

ÎNTREBAREA NR.7:

– *Ce presupune principiul descentralizării serviciilor publice?*

RĂSPUNS:

– Carta Europeană a Autonomiei Locale în art. 4 (3) stipulează că exercițiul responsabilităților publice trebuie, de o manieră generală, să revină de preferință acelor autorități care sunt cele mai apropiate de cetățeni, pe motiv că pentru funcționarea normală a oricărei comunități sunt necesare o serie de activități specifice de interes general, cum ar fi alimentarea cu apă, transportul de energie termică, distribuirea gazelor, canalizarea, salubritatea etc. Activitățile date satisfac interese generale și trebuie asigurate de autoritățile publice locale în virtutea faptului că ele răspund față de cetățenii care le-au desemnat tocmai pentru a le reprezenta interesele.

Iată de ce serviciile de interes local, spre deosebire de cele naționale, au, conform legislației privind administrația publică locală, un caracter descentralizat. Aceste servicii publice sunt scoase din subordinea autorităților centrale și organizate în mod autonom, atribuindu-li-se un patrimoniu și o gestiune proprie în unitatea administrativ-teritorială. Anume puterea politică locală, aleasă pe cale democratică fixează lista necesităților, a căror satisfacere trebuie asigurată, precum și modalitatea de asigurare a lor prin intervenția administrației publice.

Cea mai directă definiție a descentralizării unui serviciu public rezidă în dreptul pe care-l au autoritățile administrației publice de a organiza aceste servicii pe plan local. Șeful serviciului public este ales/numit de către autoritățile administrației publice.

Teoretic, toate serviciile publice, cu excepția apărării și securității naționale, ar putea fi furnizate de administrația publică locală, cu condiția să aibă resurse suficiente. Aceasta ar fi o situație ideală, însă, din păcate, autoritățile locale, în general, duc lipsă de resurse financiare pentru realizarea serviciilor publice.

Principiul descentralizării serviciilor publice este stipulat și în Constituția Republicii Moldova art. 109 "**Principiile de bază ale administrării publice locale**", și în art. 3 cu același titlu din Legea 436/2006.

ÎNTREBAREA NR. 8:

– *Care este diferența dintre competențele descentralizate, delegate și descentralizate?*

RĂSPUNS:

Competențele descentralizate reprezintă responsabilități transferate administrației publice locale, unor autorități alese, autonome și au legitimitate democratică pentru a furniza servicii publice conform nevoilor și preferințelor specifice locale ale beneficiarilor într-un cadru reglementat de legislație. În această situație administrația publică locală (APL) se bucură de autonomie în managementul și furnizarea acestor competențe – administrația publică centrală (APC) nu mai poate folosi instrumente directe de management și decizie, ci numai instrumente indirecte: elaborarea de politici publice specifice, standarde de calitate obligatorii, oferirea de stimulente și penalități (în special financiare), monitorizare, control, aplicare a legii și evaluare.

Competențele desconcentrate sunt servicii furnizate de structurile administrative ale APC (ministerelor) localizate în teritoriu. Din punct de vedere funcțional și ierarhic ele sunt sub autoritatea și controlul direct al administrației publice centrale – de fapt sunt verigi ale APC în teritoriu. Instituțiile desconcentrate ale APC pot fi oferii servicii publice beneficiarilor, fie să exercite rolul de monitorizare, control, aplicare a legii pentru anumite servicii descentralizate sau pentru alte activități (protejarea mediului înconjurător, de exemplu). În această situație APC folosește *instrumente directe* de management și control.

Competențele delegate sunt asemănătoare celor desconcentrate cu 2 deosebiri importante:

- nu se pot referi la activități de monitorizare, control sau aplicare a legii – deci furnizează numai servicii către beneficiari;
- din motive obiective nu pot fi furnizate de structurile APC în teritoriu și atunci APL acționează ca agent (fără autonomie).

Cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competențelor între autoritățile publice este stabilit în Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006⁵.

Repartizarea celor trei tipuri de competențe ale autorităților publice este redată în figura de mai jos:

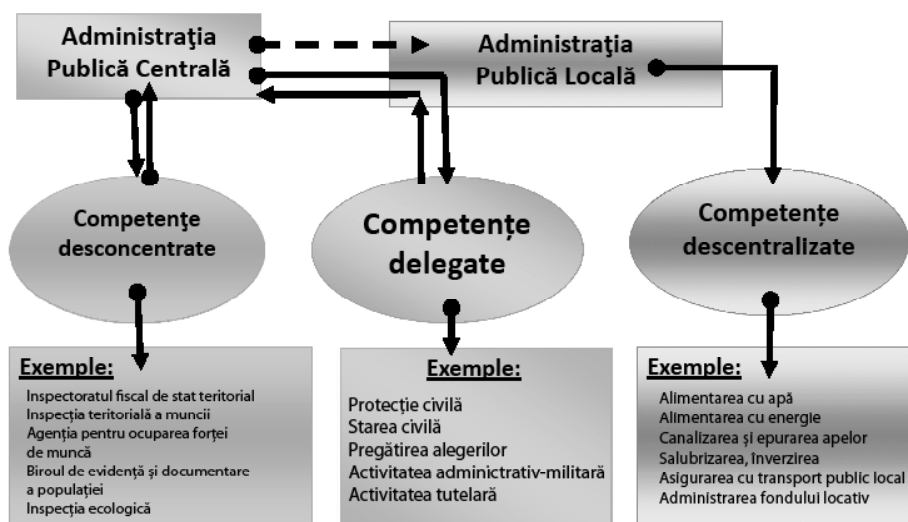

Figura 1.

Competențele autorităților publice locale și raporturile dintre ele.

În Republica Moldova situația actuală se caracterizează printr-un ansamblu de evoluții complicate, progrese parțiale neconsolidate în practica de zi cu zi, ambiguități legislative, confuzii privind modul de exercitare a unor competențe. Atât studiile, cât și reprezentanții asociațiilor autorităților locale evidențiază o serie de lacune care trebuie să se regăsească de urgență pe agenda executivului și a legislativului Republicii Moldova.

⁵În continuare Legea 435/2006.

Principiile, viziunea, obiectivele generale și specifice ale unei atare descentralizări se conțin în proiectul Strategiei Naționale de Descentralizare, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 28.12.2011 care urmează a fi adoptată și implementată pe parcursul următorilor ani.

În proiectul Concepției sunt expuse deficiențele în domeniul descentralizării administrative în Republica Moldova:

Mai persistă delimitarea incertă, neclară, incompletă a competențelor între autoritățile administrației publice de diferite niveluri. Sunt destule cazuri de transfer al responsabilităților/competențelor fără asigurarea mijloacelor financiare corespunzătoare pentru executarea acestora și fără a ține cont de resursele economice reale ale acestora și de capacitatea lor de a genera venituri proprii semnificative, astfel încât să acopere o parte importantă din necesitățile de cheltuieli publice.

La acestea se mai adaugă autonomia fiscală limitată în ceea ce privește impozitele și taxele locale, potențial fiscal insuficient, lipsa stimulentei de extindere a bazei fiscale, precum și dependența bugetară a fiecărui nivel al administrației publice de cel imediat superior, erodarea bazei fiscale prin acordarea legislativă a numeroaselor facilități și înlesniri.

Un impediment important în calea delimitării competențelor este delimitarea parțială și incertitudinea regimului juridic al proprietății de stat și proprietății UAT, inclusiv al bunurilor din domeniul public și din domeniul privat atât al statutului, cât și al UAT, precum și reglementarea insuficientă a raporturilor patrimoniale dintre UAT, stat și alți subiecți de drept, ceea ce conduce implicit la gestionarea ineficientă a acestui patrimoniu.

Toate acestea ne duc la ideea că avem nevoie de un complex de măsuri menite să asigure o descentralizare reală și eficiență a administrației publice.

ÎNTREBAREA NR. 9:

– Care este semnificația principiului eligibilității autorităților publice?

RĂSPUNS:

– După cum s-a menționat anterior, prin autonomie locală se înțelege dreptul și capacitatea autorităților publice locale de a rezolva și a administra, în cadrul legii, sub propria lor răspundere și în favoarea populației, o parte importantă din treburile publice.

Studiul de caz nr. 1.

Un consilier local a venit la combinatul de vinificație din localitate care este o întreprindere privată pentru a controla volumul materiei prime recepționate, prețurile de achiziționare și condițiile de plată pentru viticultorii care predau strugurii. Conducerea întreprinderii a refuzat prezentarea acestor date invocând protecția secretului comercial și învinuindu-l pe consilier de abuz în serviciu.

A procedat corect consilierul care a inițiat acest control?

Au fost legale acțiunile conducerii întreprinderii? Care ar fi procedura corectă?*

* Examinarea studiilor de caz prezentate pe parcurs este descrisă la sfârșitul capitolului.

Carta Europeană a Autonomiei Locale stipulează că acest drept este exercitat de consilii sau adunări compuse din membri aleși prin vot liber, secret, egal, direct și universal și care dispun de organe executive responsabile.

Deci autoritățile administrației publice locale nu sunt numite de la centru.

Posibilitatea cetățenilor de a-și alege de sine stătător consilierii locali și primarii satelor (comunelor), orașelor (municipiilor) a fost și rămâne una din cele mai mari cuceriri ale democrației.

ÎNTREBAREA NR 10:

– Ce prevede principiul consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit?

RĂSPUNS:

În art. 8. "**Consultarea populației**" din Legea 436/2006 este stipulat că în problemele de importanță deosebită pentru unitatea administrativ-teritorială, populația poate fi consultată prin referendum local, organizat în condițiile Codului electoral, Capitolul 14.

În problemele de interes local care preocupă o parte din populația unității administrativ-teritoriale pot fi organizate, cu această parte, diverse forme de consultări, audieri publice și convorbiri, în condițiile legii.

Proiectele de decizii ale consiliului local se consultă public, în conformitate cu legea, cu respectarea procedurilor stabilite de către fiecare autoritate reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, după caz.

Formele și metodele de implicare a cetățenilor în procesul decizional sunt descrise în **Legea privind transparența în procesul decizional Nr. 239 din 13.11.2008⁶** și **Regulamentul cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor**, adoptat prin **Hotărârea Guvernului nr. 96 din 16 februarie 2010**. Acest subiect va fi abordat mai pe larg în Capitolul III al prezentului Ghid.

ÎNTREBAREA NR. 11:

– Cine sunt aleșii locali și care sunt legile ce le reglementează statutul, drepturile și obligațiunile?

RĂSPUNS:

– Statutul alesului local este determinat de **Legea privind statutul alesului local nr. 768-XIV din 02.02.2000⁷**, cu modificările ulterioare, și de Legea 436/2006.

Noțiunea de ales local vizează consilierii din UAT de ambele niveluri, deputații în Adunarea Populară a Găgăuziei, primarii și viceprimarii, președinții și vicepreședinții de raion.

În unitatea administrativ-teritorială, alesul local este persoană oficială, fie reprezentant al autorității deliberative, fie al celei executive.

⁶ În continuare Legea 239/2008.

⁷ În continuare Legea 768/2000.

Studiul de caz nr. 2.

Un consilier local, fiind fost profesor de matematică, a venit la liceul din localitate și punând în cunoștință de cauză direcția instituției, intenționa să inițieze un control al calității în predarea matematicii în clasele superioare.

Directorul liceului n-a permis controlul, spunând că aceasta nu intră în competența consilierilor locali.

Cine a procedat corect și cine a comis abateri de la legislație?

Care ar fi procedura corectă?

După validarea mandatului, alesul local este în serviciul colectivității respective. Mandatul de ales local se exercită personal și nu poate fi transmis altei persoane.

ÎNTREBAREA NR. 12:

– Există cazuri când aleșii locali sunt în incompatibilitate sau în conflicte de interese. Ce spune legea în aceste situații?

RĂSPUNS:

– Mandatul alesului local este incompatibil cu:

- a) calitatea de deputat în Parlament;
- b) funcția de membru al Guvernului;
- c) calitatea de funcționar public în cadrul oficiului teritorial al Cancelariei de Stat ;
- d) calitatea de funcționar public în aparatul președintelui raionului respectiv, în direcțiile, secțiile și alte subdiviziuni din subordinea consiliului respectiv, în primărie (pretură);
- e) alte cazuri stabilite prin lege, inclusiv cele prevăzute în Legea 436/2006.

Mandatul consilierului este incompatibil și cu calitatea de consilier al unui consiliu de același nivel sau de consilier al consiliului de orice nivel din alte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

ÎNTREBAREA NR. 13:

– Care sunt obligațiunile aleșilor locali?

RĂSPUNS:

– Conform art. 11 (1) al Legii 768/2000, consilierul este obligat să participe la ședințele consiliului și ale comisiei consultative de specialitate din care face parte. Iar art. 5 alin. (2) litera a) stipulează că în caz de absentare fără motive întemeiate de la trei ședințe consecutive ale consiliului sau comisiei din care face parte, mandatul consilierului încetează înainte de termen, prin ridicarea lui de către consiliul din care face parte.

În cazul în care consilierul este în imposibilitate de a participa la ședință, el trebuie să comunice primarului, indicând motivul absenței sale.

Legea menționată mai sus (art. 10) obligă de asemenea consilierul să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplu personal la consolidarea autorității administrației publice locale pe care o reprezintă, să onoreze obligațiile civice, să asigure

ordinea publică și să respecte legislația. Alesul local trebuie să țină minte că se află încontinuu în exercitarea mandatului pe toată durata acestuia.

De asemenea, alesul local examinează, în modul stabilit de legislație, petițiile care îi sunt adresate, ia măsuri pentru soluționarea lor, primește în audiență cetățeni și conducătorii persoanelor juridice (art. 20 (1)).

Alesul local este obligat să depună, în condițiile legii, declarație cu privire la venituri și proprietate (art. 5 (7)).

ÎNTREBAREA NR. 14:

– Pentru a îndreptăți încrederea alegătorilor aleșii locali ar trebui să dispună și de anumite drepturi. Care sunt acestea?

RĂSPUNS:

Drepturile consilierilor în cadrul ședințelor consiliului:

Conform art. 13 al Legii 768/2000 în exercitarea mandatului, consilierul este în drept să-și exprime opinia asupra tuturor problemelor puse în discuție, să facă propuneri în scris pentru a fi examinate de consiliu, să lanseze inițiative privind dările de seamă sau informațiile prezentate de orice altă autoritate sau persoană subordonată consiliului.

Consilierul este în drept să pună în discuție chestiunea votului de încredere persoanelor alese, numite sau confirmate de consiliu. Propunerea dată urmează a fi susținută de cel puțin o treime din consilierii aleși.

Legea nominalizată îi conferă de asemenea consilierului dreptul să facă apeluri, să adreseze întrebări raportorilor și președintelui ședinței, să ceară răspunsuri, să propună amendamente la proiectele deciziilor și ale altor acte prezentate pentru aprobare consiliului.

Este important de menționat că alesul local are dreptul să participe cu drept de vot consultativ la examinarea de către autoritățile administrației publice centrale de specialitate, precum și de către autoritățile administrației publice locale din care nu face parte, a oricărui chestiuni ce vizează interesele colectivității pe care o reprezintă.

Libertatea exercitării mandatului său este asigurată de prevederile legii nominalizate, care la art. 9 stipulează că alesul local nu poate fi supus persecuțiilor sau tras la răspundere contravențională sau penală pentru voturile sau opțiunile politice exprimate în exercitarea mandatului.

Drepturi în raport cu alte instituții, organizații, agenți economici:

Conform art. 14 al a celeiași legi, în exercitarea mandatului, alesul local poate adresa propuneri, observații și interpelări serviciilor publice desconcentrate ale autorităților administrației publice centrale de specialitate, serviciilor publice locale, altor factori de decizie din unitatea administrativ-teritorială respectivă, precum și administrației agenților economici din teritoriu.

Factorii de decizie din unitatea administrativ-teritorială respectivă, sunt obligați să examineze **propunerile, observațiile sau interpelările** alesului local în conformitate cu legislația.

În cazul în care aceștia nu au examinat propunerile, observațiile sau interpelările alesului local, conducătorii acestora sunt trași la răspundere în condițiile Codului contravențional.

ÎNTREBAREA NR. 15:

– *Ce semnifică noțiunile «propuneri», «observații», «interpelări» și care sunt prevederile legale ce i-ar obliga pe factorii de decizie din unitatea administrativ-teritorială să le examineze?*

RĂSPUNS:

– *Propunerea* este o sugestie, un sfat, o recomandare, un îndemn. Adică, alesul local poate înainta factorilor de decizie din teritoriu sugestii, a căror realizare ar conduce la ameliorarea stării de lucruri într-un domeniu sau altul în folosul comunității pe care o reprezintă.

Observația este o obiecție, o critică, o mustrare, un reproș. Alesul local fiind încontinuu în exercitarea mandatului nu poate trece indiferent, atunci când observă încălcarea de către anumiți factori de răspundere a legislației, nerespectarea unor norme și prevederi stabilite în comunitate. În acest caz alesul local este în drept să facă observațiile de rigoare și să ceară redresarea situației.

Interpelarea constă într-o cerere prin care se solicită explicații în legătură cu un fapt cunoscut. Alesul local poate să ceară explicații de la factorii de răspundere dacă a depistat anumite încălcări sau nereguli admise de aceștia, care cauzează prejudicii comunității, sau când anumite servicii publice care își desfășoară activitatea în teritoriu nu-și onorează obligațiunile, fapt care trezește nemulțumirea cetățenilor.

Propunerile, observațiile, interpelările alesului local cad și sub incidența *Legii cu privire la petiționare nr. 190 din 19.07.1994* care la art. 4. - (1) stipulează că prin petiție, se înțelege orice cerere, reclamație, propunere, sesizare, adresată organelor de resort, inclusiv cererea prealabilă prin care se contestă un act administrativ sau nesoluționarea în termenul stabilit de lege a unei cereri.

Lipsa de reacție a factorilor de decizie la propunerile, observațiile și interpelările alesului local ar putea fi calificată drept atentat la drepturile politice, de muncă și alte drepturi constituționale ale persoanelor, acțiune ce cade sub incidența Codului contravențional care la art. 71 *“Încălcarea legislației privind accesul la informație și cu privire la petiționare”*, prevede:

(1) Încălcarea de către persoana cu funcție de răspundere a dispozițiilor legale privind accesul la informație și cu privire la petiționare se sancționează cu amendă de la 40 la 50 de unități convenționale.

(2) Prezentarea, la solicitare, a unui răspuns cu date vădit eronate se sancționează cu amendă de la 45 la 55 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Aceeași acțiune ar putea fi calificată drept abuz de putere sau abuz de serviciu

Studiul de caz nr. 3.

Un consilier local, trecând pe lângă un bar situat în preajma unei instituții de învățământ preuniversitar, a depistat că vânzătorul tocmai a vândut unor elevi din clasa a 8-a țigări și bere (după orele de program).

Care ar trebui să fie reacția consilierului în situația dată? Argumentați opiniile D-voastră făcând trimitere la legislația în vigoare.

care de asemenea cade sub incidența Codului contravențional și se sancționează cu amendă de la 50 la 150 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. (Art. 312).

Propunerile, observațiile și interpelările sunt instrumente eficiente de exercitare de către aleșii locali a mandatului lor, care însă nu sunt încă utilizate la justa lor valoare.

Studiul de caz nr. 4.

Prin decizia sa, consiliul comunal Cicoara a numit și a eliberat din funcție directorul Întreprinderii Municipale "Ion-Service".

A fost sau nu încălcată legislația în acest caz?

Dacă da, ce anume s-a încălcat?

Cine și în ce condiții numește șefii întreprinderilor municipale?

ÎNTREBAREA NR. 16:

– Cine și în ce condiții poate limita dreptul consilierului la vot?

RĂSPUNS:

– În conformitate cu art. 21 «*Limitarea dreptului la vot*» al Legii 436/2006, consilierul poate fi prezent la ședință, dar nu participă la adoptarea deciziilor dacă el personal, soția (soțul), copiii, părinții săi au interes patrimonial în problema supusă dezbaterii, este conducător sau membru al organelor de conducere ale întreprinderii, instituției, organizației sau ale filialelor și reprezentanțelor acestora în a căror privință se adoptă decizia.

Consilierul de asemenea nu va putea participa la vot, dacă se va afla în situație de incompatibilitate care durează mai mult de 30 de zile de la data apariției.

Deciziile adoptate de consiliul local cu încălcarea acestor dispoziții pot fi declarate nule, în condițiile legii, de către instanța de contencios administrativ.

ÎNTREBAREA 17:

– Poate un consilier local să efectueze controale la instituțiile și agenții economice din unitatea administrativ-teritorială?

RĂSPUNS:

– Conform art. 14 al Legii 768/2000, din însărcinarea consiliului sau a comisiei din care face parte, consilierul participă la controlul executării legilor și altor acte normative, a deciziilor autorităților deliberative din administrația publică locală. Unui asemenea control pot fi supuse autoritățile administrației publice locale și serviciile publice subordonate consiliului, primăriei. Totodată, alesul local poate supune controlului și agenții economice de pe teritoriul din subordine, dar numai în problemele ce țin de competența autorităților administrației publice locale.

Rezultatele controlului sunt prezentate într-un raport la ședința consiliului sau a comisiei de specialitate cu o sinteză a cauzelor și evoluției faptelor depistate.

Pentru soluționarea problemelor legate de interesele colectivității pe care o reprezintă, alesul local poate, în baza art. 19. din lege, să ceară de la persoanele cu funcții de răspundere ale autorităților publice, precum și de la conducătorii persoanelor juridice din unitatea administrativ-teritorială respectivă să i se pună la dispoziție oricăre informație necesară pentru soluționarea problemelor de interes local.

Persoanele cu funcții de răspundere ale autorităților publice, precum și conducătorii persoanelor juridice din unitatea administrativ-teritorială respectivă sunt obligați să pună la dispoziție alesului local, fără nici un fel de restricții și fără a i se cere permisiuni suplimentare, informația necesară, cu excepția informației cu accesibilitatea limitată (ce constituie secret de stat și comercial, referitoare la viața familială și privată) și informației operative de investigații a organelor de drept din unitatea administrativ-teritorială respectivă.

Aceasta înseamnă că, în cazul alesului local, factorii de răspundere n-ar trebui să recurgă la prevederile **Legii privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000**⁸ care prevede că termenul maxim de oferire a informației este de 15 zile, termen care mai poate fi prelungit cu încă 5 zile.

Prevederile legale nu presupun, însă, admiterea de către aleșii locali a unor abuzuri: informația cerută trebuie să țină doar de chestiunile care intră în competența autorităților publice locale și fac obiectul discuțiilor în cadrul ședințelor consiliului și ale comisiilor acestuia.

ÎNTREBAREA NR. 18:

– Care sunt garanțiile sociale ale aleșilor locali?

RĂSPUNS:

– Alesul local se bucură și de unele garanții sociale pe durata exercitării mandatului.

Conform art. 23 al Legii 768/2000, în exercitarea mandatului, alesul local are dreptul, în raza unității administrativ-teritoriale respective, la călătorie gratuită în transportul public terestru, cu excepția taximetrelor și a transportului privat.

Pentru participare la ședința consiliului, alesului local i se restituie cheltuielile aferente (drum, cazare etc.) și i se acordă o indemnizație pentru fiecare zi de participare la ședința consiliului în mărime de cel puțin 2 salarii minime (art. 24).

După expirarea mandatului (mandatul consilierului este de 4 ani), alesul local care a activat cel puțin doi ani în această calitate beneficiază de o indemnizație unică, egală cu salariul mediu lunar pe economia națională pentru anul precedent.

În caz de deces al alesului local, această indemnizație se acordă familiei acestuia, indiferent de durata exercitării mandatului (art. 25).

ÎNTREBAREA NR. 19:

– În Republica Moldova sunt instituite mai multe tipuri de salarii minime. Care din acestea se ia ca bază atunci când se calculează această indemnizație?

⁸ În continuare Legea 982/2000

RĂSPUNS:

– Conform art. 4 alin. (2) al *Legii privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim Nr.1432-XIV din 28.12.2000* plățile sociale de stat (bursele, compensațiile, indemnizațiile, majorările la pensii pentru merite deosebite față de stat, etc.), precum și taxele de stat, impozitele, tarifele, amenzile și alte plăți neprovenite din muncă, a căror mărime, conform legislației în vigoare, se calcula din salariul minim în sumă de 18 lei stabilit cu începere de la 1 iunie 1994, se vor calcula și în continuare pornind de la aceeași sumă până la modificarea acestor plăți.

Deocamdată nu există un act legislativ sau normativ care ar fi modificat acest cuantum și, deci, indemnizația pentru fiecare zi de participare la ședința consiliului nu poate fi mai mică de 36 lei.

ÎNTREBAREA NR. 20:

– *Pentru a-și exercita pe deplin atribuțiile, consilierul va fi nevoit să lipsească de la serviciu. Cine și în ce bază poate să-l elibereze de obligațiunile de serviciu pe această perioadă?*

RĂSPUNS:

– Administrația întreprinderilor, organizațiilor în care activează consilierul e obligată să-l degreveză de obligațiile de serviciu pentru a participa la ședința consiliului și a exercita însărcinările consiliului sau ale comisiei de specialitate. Degrevarea de obligațiile de serviciu se face în baza înștiințării în scris privind ședința în cauză sau în baza altui document eliberat de consiliu (decizie) sau de comisia respectivă.

ÎNTREBAREA NR. 21:

– *În legea nominalizată nu-i prevăzut că administrația întreprinderilor, organizațiilor în care activează consilierul e obligată să-i păstreze și salariul de funcție pe această perioadă. Cum se procedează în această situație?*

RĂSPUNS:

– Prevederea dată se conține în legislația muncii și angajatorii, de regulă, cunosc aceasta. Astfel, Codul muncii la art. 188 ***“Garanții pentru perioada îndeplinirii obligațiilor de stat sau obștești”*** stipulează că în timpul îndeplinirii obligațiilor de stat sau obștești, dacă, potrivit legislației în vigoare, acestea se desfășoară în orele de program, salariaților li se garantează menținerea locului de muncă (a funcției) și a salariului mediu.

ÎNTREBAREA NR. 22:

– *Noțiunea de ales local vizează și primarii, viceprimarii, președinții și vicepreședinții de raion care, conform Legii cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, la expirarea mandatului beneficiază de o indemnizație unică egală cu 2 salarii ale funcției și nu de un salariul mediu lunar pe economia națională pentru anul precedent, așa cum prevede Legea 768/2000. Prevederile cărei legi se aplică în acest caz?*

RĂSPUNS:

– Într-adevăr, funcția de primar, viceprimar, președinte și vicepreședinte de raion cade și sub incidența **Legii cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr. 199 din 16.07.2010**⁹, care la art. 17 „**Garanții sociale în legătură cu încetarea mandatului**” prevede că la expirarea mandatului, în caz de demisie, revocare sau eliberare din funcție, persoana cu funcție de demnitate publică beneficiază de o indemnizație unică egală cu 2 salarii ale funcției, **dacă legea specială ce reglementează activitatea acestei persoane nu prevede un alt cuantum al indemnizației.**

Deci, este important să nu trecem cu vederea ultima sintagmă, care face referire la o lege specială. În cazul nostru, este vorba despre Legea 768/2000 care este o lege specială și care pentru această categorie de aleși locali prevede un salariu mediu lunar pe economia națională pentru anul precedent și nu 2 salarii ale funcției.

ÎNTREBAREA NR. 23:

– **Se poate întâmpla ca mandatul alesului local să înceteze înainte de termen? În ce cazuri aceasta poate avea loc?**

RĂSPUNS:

Mandatul fiecărei categorii de aleși local poate înceta înainte de termen din diferite motive și în diferite circumstanțe.

Referitor la consilierii locali:

Conform art. 24. al Legii 436/2006, mandatul consilierului se ridică înainte de termen de către consiliu în caz de:

- a) încălcare de către consilier a Constituției, fapt confirmat prin hotărâre judecătorească definitivă;
- b) incompatibilitate a funcției;
- c) intrare în vigoare a sentinței de condamnare la privațiune de libertate sau a sentinței prin care se interzice de a ocupa funcția de consilier;
- d) demisie.

Consilierul poate ataca decizia de ridicare a mandatului în instanța de contencios administrativ.

În caz de deces al consilierului, mandatul acestuia se declară vacant de consiliul respectiv.

Mandatul se consideră vacant de îndată ce decizia cu privire la ridicarea lui în condițiile alin.(1) a fost adusă la cunoștință consilierului vizat. În cazul în care comunicarea deciziei este imposibilă, mandatul se consideră vacant din momentul adoptării deciziei.

La cele expuse mai sus se adaugă încă o circumstanță care poate cauza încetarea înainte de termen a mandatului de consilier. Este vorba de art. 5 (2) a) al Legii 768/2000 care mai stipulează că mandatul consilierului încetează înainte de termen în caz de absență fără motive întemeiate de la 3 ședințe consecutive ale consiliului sau ale comisiei din care face parte.

⁹În continuare Legea 199/2010

Referitor la primari:

Conform art. 28. (2) al Legii 436/2006, mandatul primarului încetează înainte de termen în caz de:

- a) demisie;
- b) incompatibilitate a funcției;
- c) imposibilitate de a-și exercita atribuțiile pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, inclusiv pe motiv de boală;
- d) intrare în vigoare a sentinței de condamnare;
- e) deces.

Tot aici se mai adaugă și prevederea art. 5 (4) d) al Legii 768/2000 care, pe lângă circumstanțele enumerate mai sus, stipulează că mandatul primarului încetează înainte de termen în caz de revocare prin referendum local, în condițiile Codului electoral art. 176 (4), 180 (1), 181 (2), 186 (6), 198 (2).

ÎNTREBAREA NR. 24 :

– Se discută mult despre prevederile art. 5 (2) și (4) din Legea privind statutul alesului local adoptată în anul 2000. Este vorba despre normele privind încetarea înainte de termen a mandatului de consilier pentru absența acestuia de la 3 ședințe consecutive ale consiliului sau comisiei din care face parte și prevederea că primarul ar putea fi demis și prin referendum local. Unii consideră că aceste prevederi n-ar trebui să fie aplicate, fiindcă nu se conțin în Legea privind administrația publică locală, adoptată în anul 2006, care e mai recentă...

RĂSPUNS:

– Într-adevăr, există astfel de abordări ale legislației în domeniul administrației publice, dar ele parvin datorită faptului că unii nu privesc în ansamblu cadrul legislativ ce reglementează funcționarea legilor în Republica Moldova. Pare logică afirmația că, atunci când două norme cu aceeași forță juridică intră în contradicție, se aplică prevederile legii adoptate posterior.

Dar în cazul nostru nu este vorba despre o contradicție, ci de o divergență între norme juridice care se conțin în legi de diferite categorii. Relațiile dintre acestea sunt reglementate prin **Legea privind actele legislative nr. 780-XV din 27.12.2001**. Astfel în art. 6. al Legii nominalizate se menționează:

- (1) În dependență de caracterul normelor cuprinse, actele legislative se împart în acte legislative generale, speciale și de excepție.
- (2) Actul legislativ general cuprinde norme juridice aplicabile tuturor raporturilor sociale sau subiectelor de drept ori unor anumite categorii de raporturi sau de subiecte, fără a-și pierde caracterul de generalitate.
- (3) Actul legislativ special cuprinde norme juridice aplicabile în exclusivitate unor categorii de raporturi sociale sau subiecte strict determinate prin derogare de la regula generală. **În caz de divergență între o normă a actului legislativ general și o normă a actului legislativ special cu aceeași forță juridică, se aplică norma actului legislativ special.**

Legea privind statutul alesului local este o lege cu caracter special pentru că reglementează niște raporturi sociale și subiecte strict determinate, adică cele ce țin

doar de aleșii locali. Deja în primul capitol se stipulează că legea determină statutul alesului local, iar unele (dar nu toate) chestiuni ce țin de statutul și exercitarea mandatului alesului local sunt reglementate de Legea 436/2006, precum și de alte acte normative. Deci nu e vorba despre o neconcordanță în legislație, ci de o îmbinare sau o corelare armonioasă a legilor ce reglementează unul și același domeniu social, economic, politic, etc. Este nevoie doar de o studiere atentă și aplicare exactă a legislației.

ÎNTREBAREA NR. 25:

– Poartă sau nu răspundere consilierii în cazul, în care au adoptat decizii ilegale și au cauzat prejudicii comunităților locale sau unor persoane, agenți economici?

RĂSPUNS:

– Legiuitorul a prevăzut acest lucru expres în art. 23 ***“Răspunderea consilierilor în consiliul local”*** din Legea 436/2006. Alin. (1) din acest articol prevede că, pentru activitatea consiliului local și pentru deciziile acestuia pe care le-au votat, consilierii răspund solidar, indiferent de felul în care au votat. Fiecare consilier poartă răspundere juridică, conform legislației în vigoare, pentru propria activitate desfășurată în exercitarea mandatului.

Dar dacă alesul local a votat împotriva? La cererea consilierului, votul și opinia lui separată pot fi consemnate în procesul-verbal al ședinței. În aceste cazuri, față de consilierul care și-a consemnat opinia separată și dezacordul cu decizia adoptată de consiliu nu se aplică prevederile alin. (1).

ÎNTREBAREA NR. 26:

– În ce domenii ale vieții publice pot activa autoritățile publice locale?

RĂSPUNS:

– Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale sunt stipulate în art. 4 din Legea 435/2006.

- (1) Pentru autoritățile publice locale de nivelul întâi se stabilesc următoarele domenii proprii de activitate:
- a) planificarea urbană și gestionarea spațiilor verzi de interes local;
  - b) colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubritatea și întreținerea terenurilor pentru depozitarea acestora;
  - c) distribuirea apei potabile, construirea și întreținerea sistemelor de canalizare și de epurare a apelor utilizate și pluviale;
  - d) construcția, întreținerea și iluminarea străzilor și drumurilor publice locale;
  - e) transportul public local;
  - f) amenajarea și întreținerea cimitirelor;
  - g) administrarea bunurilor din domeniile public și privat locale;
  - h) construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și

- extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică);
- i) dezvoltarea și gestionarea rețelelor urbane de distribuire a gazelor și energiei termice;
  - j) activități culturale, sportive, de recreație și pentru tineret, precum și planificarea, dezvoltarea și gestionarea infrastructurilor necesare acestor tipuri de activități;
  - k) amenajarea piețelor agricole, a spațiilor comerciale, realizarea oricăror alte măsuri necesare pentru dezvoltarea economică a unității administrativ-teritoriale;
  - l) instituirea și gestionarea întreprinderilor municipale și organizarea oricărei alte activități necesare dezvoltării economice a unității administrativ-teritoriale;
  - m) construcția de locuințe și acordarea altor tipuri de facilități pentru păturile social vulnerabile, precum și pentru alte categorii ale populației;
  - n) organizarea serviciilor antiincendiere.

ÎNTREBAREA NR. 27:

– Cine stabilește, în care probleme are dreptul consiliul local să adopte decizii? Unde sunt expuse aceste competențe?

RĂSPUNS:

– Conform prevederilor art.14 alin. (1) din Legea 436/2006, consiliul local are drept de inițiativă și decide, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care țin de competența altor autorități publice. Conform studiilor elaborate în contextul priorității de descentralizare, au fost identificate 14 domenii de competență proprie și 99 de atribuții ce revin autorităților APL. Există peste 40 de acte legislative și normative care stabilesc atribuții și norme pentru APL.

Pornind de la domeniile de activitate ale autorităților administrației publice locale de nivelul întâi, stabilite la art. 4 al Legii 435/2006, consiliul local realizează un șir de competențe proprii.

Aceste competențe țin atât de domeniul material cât și de cel general. În ceea ce privește competența teritorială, autoritățile autonome deliberative își exercită atribuțiile la nivelul unității administrativ-teritoriale: sat, (comună), oraș (municipiu), raion. Deci, sfera lor de activitate se răsfrânge asupra unui teritoriu concret în unitatea teritorială unde funcționează acest consiliu și unde are drept de inițiativă și de decizie în toate domeniile de interes local.

Însă această competență teritorială desemnează limitele de timp în care autoritatea administrativă aleasă își exercită atribuțiile legale. În cazul consiliilor create în Republica Moldova această perioadă echivalează cu cea a mandatului, adică 4 ani.

Cu toate că Legea 436/2006 stabilește posibilitatea consiliilor de a participa ca subiecți de drept independenți în rezolvarea problemelor de interes local, se cer, totuși, îndeplinirea unor condiții:

- competența consiliilor se exercită numai în condițiile respectării legii;
- rezolvarea problemelor locale trebuie făcută cu respectarea intereselor generale;

- problemele de interes local, date prin lege în competența altor autorități publice, se realizează de către acestea, ceea ce, însă, nu exclude sprijinul și colaborarea autorităților deliberative și a celor executive.

Aceste condiții fundamentale decurg din natura unitară a statului și din supremația legii – principiu fundamental al statului de drept.

Studiul de caz nr. 5.

Prin dispoziția sa, primarul comunei Izvoare a permis comercializarea mărfurilor industriale și agricole din autocamioane mari în afara pieței din localitate care este o întreprindere privată și activează având toate actele în regulă.

A fost sau nu încălcată legislația în acest caz?

Dacă da, ce anume s-a încălcat?

Cine, conform legislației, are dreptul să înființeze piețe agricole?

ÎNTREBAREA NR. 28:

– După cum vedem din prevederile legii, autoritățile locale au dreptul de a soluționa și a administra în favoarea populației o parte importantă din treburile publice, dar au ele și capacitățile necesare? Care este situația în Republica Moldova în această privință?

RĂSPUNS:

– Există mai multe impedimente în calea realizării de către autoritățile publice locale a competențelor și atribuțiilor lor. După cum se menționează în proiectul Strategiei Naționale de Descentralizare, fragmentarea excesivă a sistemului administrativ-teritorial în Republica Moldova a condus la aceea că 86% din unitățile administrativ-teritoriale au mai puțin de 5000 de locuitori.

Deși legea prevede un număr minim de 1500 de locuitori pentru a se putea justifica crearea unei unități administrativ-teritoriale de sine statuitoare, mai mult de 25% dintre acestea, prin excepție, nu corespund normei legislative menționate.

Deși în Legea 764/2001 este prevăzut că unitatea administrativ-teritorială trebuie să dispună de mijloace financiare suficiente pentru întreținerea aparatului primăriei și instituțiilor sferei sociale, majoritatea APL rurale (care reprezintă 94% din numărul total) au, în principal, un rol de reprezentare, și nu de asigurare a unor servicii propriu-zise. Aceste APL nu au personalul și nici resursele financiare necesare pentru a asigura funcții mai complexe.

Imposibilitatea obținerii economiilor de scară în furnizarea serviciilor publice locale, din cauza numărului redus al populației per UAT, pune nejustificat în sarcina autorităților de nivelul al doilea responsabilități ce ar trebui îndeplinite la nivelul întâi și mărește prețul serviciilor publice oferite.

ÎNTREBAREA NR. 29:

– Care sunt atribuțiile de bază ale primarului și unde sunt acestea descrise?

RĂSPUNS:

– Atribuțiile de bază ale primarului sunt descrise în art. 29 al Legii 436/2006 și reies din prevederile stabilite la art. 4 alin. (1) din Legea 435/2006.

Primarul, în calitate de autoritate executivă, este chemat, în virtutea prevederilor legale, să execute deciziile consiliului respectiv. Activitatea lui este diversă. În primul rând, este chemat să exercite conducerea operativă a treburilor publice locale. Primarul întreprinde măsuri pentru executarea legilor, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, actelor autorităților administrației publice centrale. Una dintre funcțiile lui importante este supravegherea, inventarierea și administrarea patrimoniului unității administrativ-teritoriale. Ca autoritate executivă, acesta gestionează veniturile la bugetul local și stabilește destinația cheltuielilor.

Primarul este chemat să asigure realizarea lucrărilor publice și de amenajare a teritoriului subordonat, asigurând buna funcționare a serviciilor comunale, a transportului local, a rețelelor electrice, a comerțului și alimentației publice, întreținerea drumurilor publice și a sistemelor de iluminare stradală.

Tot din atribuțiile autorităților executive face parte și asigurarea condițiilor pentru buna funcționare a instituțiilor de învățământ, de cultură fizică și sport, cultură. O structurare comparativă a domeniilor, competențelor și atribuțiilor autorităților publice locale de nivelul I este redată în **Tabelul 7 din Anexe**.

ÎNTREBAREA NR. 30:

– *Care sunt modalitățile de investire în funcție și destituire a funcționarilor din consiliu și primărie?*

RĂSPUNS:

– Un aspect aparte îl constituie competențele și atribuțiile autorităților publice locale în reglementarea raporturilor de muncă cu aleșii locali, funcționarii publici, persoanele cu statut de demnitate publică.

Aceste aspecte sunt reflectate în **Tabelul 8 „Statutul aleșilor locali, funcționarilor publici și al angajaților din autoritățile publice locale și modalități de investire în funcție, numire, alegere, motivele și modalitățile de destituire, demitere, revocare, suspendare sau demisie a acestora” din Anexe**.

Nerespectarea prevederilor legale privind începerea și încetarea mandatului aleșilor locali, a raporturilor de muncă cu diferite categorii de angajați din administrația

Studiul de caz nr. 6.

Prin decizia consiliului comunal Rotunda „Cu privire la înregistrarea asociațiilor obștești” în localitate au fost înregistrate 2 asociații obștești.

A fost sau nu încălcată legislația în acest caz?

Dacă da, ce anume s-a încălcat?

Cine, conform legislației, are dreptul să înregistreze asociații obștești care activează în unitatea administrativ-teritorială de nivelul I?

publică conduce la serioase conflicte care uneori depășesc cadrul local și devin subiecte ale unor litigii pe care doar instanța de judecată le poate soluționa.

ÎNTREBAREA NR. 31:

– În ce condiții autoritățile publice locale pot fi investite cu competențele delegate de stat?

RĂSPUNS:

– Conform art. 6 din Legea 435/2006 și «art. 10 (3) din Legea 436/2006 anumite competențe care țin de autoritățile publice centrale pot fi delegate autorităților publice locale de nivelurile întâi și al doilea, respectându-se criteriile de eficacitate și de raționalitate economică.

Este important să știm că:

- delegarea de competențe poate fi efectuată de Parlament, la propunerea Guvernului.
- delegarea de competențe poate viza toate autoritățile publice locale de nivelurile întâi și al doilea (delegare generală) ori numai unele autorități publice locale.
- delegarea de competențe este însoțită obligatoriu de asigurarea resurselor financiare necesare și suficiente realizării acestora.
- delegarea de competențe poate fi nelimitată în timp sau determinată în timp.
- delegarea de competențe este efectivă doar din momentul în care a avut loc transferul resurselor financiare și materiale necesare și suficiente.

De reținut: *Autoritățile centrale nu pot delega competențe autorităților locale fără să le asigure cu mijloace financiare necesare pentru realizarea acestor competențe.*

ÎNTREBAREA NR. 32:

– Cine și în ce condiții poate iniția dizolvarea consiliului local?

RĂSPUNS:

– Conform art. 25 și 48 al Legii 436/2006, consiliul local poate fi dizolvat înainte de expirarea termenului dacă:

- a) acesta a adoptat în mod deliberat decizii repetate în aceeași materie, care au fost anulate de către instanța de contencios administrativ, prin hotărâri definitive, întrucât încălcau grav prevederile Constituției sau ale legislației în vigoare;
- b) numărul consilierilor s-a redus sub jumătate din numărul stabilit la art.11;
- c) acesta nu a adoptat nici o decizie timp de 6 luni consecutiv, indiferent de numărul ședințelor.

În cazul prevăzut la lit. a), oficiul teritorial al Cancelariei de Stat sau, după caz, primarul ori Guvernul, este în drept să se adreseze în instanță de judecată pentru constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea consiliului local.

Dizolvarea de drept a consiliului local în condițiile lit. b) și c) se constată de către primar și se notifică în scris, în termen de cel mult 10 zile de la data dizolvării, Comisiei

Electoral Centrală, care stabilește data desfășurării alegerilor locale noi.

Parlamentul dizolvă consiliul local, la propunerea motivată a primarului sau a Guvernului, în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive, prin care au fost constatate circumstanțele care justifică dizolvarea.

Data desfășurării alegerilor pentru noua componentă a consiliului local se stabilește de Comisia Electorală Centrală, în condițiile Codului Electoral.

Până la constituirea unui nou consiliu, primarul va soluționa problemele curente ale unității administrativ-teritoriale.

EXERCIȚII PRACTICE

Examinarea studiului de caz nr. 1. (pag. 18)

Pentru a elucida acest caz, mai întâi urmează să găsim răspuns la întrebarea: volumul materiei prime recepționate, prețurile de achiziționare, condițiile de achitare a viticultorilor – sunt toate acestea secrete comerciale sau nu?

1. Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi Nr.845-XII din 03.01.92 la art. 12. «Controlul asupra activității de antreprenoriat» prevede că întreprinderea este în drept să nu prezinte date ce constituie secret comercial autorităților administrației publice, cu excepția organelor de drept și celor de control, cărora aceste date se prezintă în limitele împuternicirilor lor. Lista datelor ce constituie secret comercial o determină întreprinderea. Lista datelor care nu pot constitui secret comercial este stabilită de Legea cu privire la secretul comercial nr. 171-XIII din 06.07.94.

2. Conform Legii privind secretul comercial art. 5 alineatul (4) obiecte ale secretului comercial nu pot fi:

b) informațiile în formă stabilită a dărilor de seamă statistice, precum și a dărilor de seamă privind exercițiul economico-financiar și alte date necesare pentru verificarea corectitudinii calculării și achitării impozitelor și a altor plăți obligatorii;

c) documentele de achitare a impozitelor, a altor plăți la bugetul public național;

Volumul materiei prime recepționate este obiect al dărilor de seamă privind exercițiul economico-financiar și deci acest indice economic nu constituie secret comercial.

3. Prețurile de achiziționare și condițiile de plată pentru viticultori nu constituie secret comercial din simplul motiv că acestea urmează a fi făcute publice pentru a motiva producătorii agricoli să predea materia primă anume la acest combinat.

4. În concluzie, consilierul avea dreptul, din însărcinarea consiliului local sau comisiei din care face parte, să ceară, iar administrația întreprinderii avea obligația să pună la dispoziție informația solicitată

Examinarea studiului de caz nr. 2. (pag. 20)

1. Direcția liceului a avut dreptate când nu a permis consilierului să asiste la lecțiile de matematică, ca, de altfel, și la alte lecții din cadrul instituției de învățământ.

2. Controlul calității în predarea disciplinelor din planurile de învățământ nu intră în competența autorităților publice locale. Potrivit Legii învățământului nr. 547 din 21.07.95 (art. 44 c)) direcțiile generale învățământ, tineret și sport care se află în subordinea Consiliului raional supraveghează funcționarea rețelei de învățământ preuniversitar și exercită inspecția școlară.

3. Pe seama autorităților publice locale sunt puse sarcinile de asigurare a condițiilor necesare pentru buna funcționare a instituțiilor de învățământ.

4. În cazul descris mai sus consilierul, din însărcinarea consiliului local sau a comisiei din care face parte, putea să adreseze Direcției generale învățământ, tineret și sport o interpelare prin care să ceară efectuarea unui control al calității predării științelor exacte în instituția cu pricina și era în drept să primească un răspuns competent de la instituția de resort.

Examinarea studiului de caz nr. 3. (pag. 22)

1. După cum s-a menționat mai sus, alesul local este persoana care se află încontinuu în exercitarea mandatului. Adică, acesta nu putea să treacă indiferent pe lângă un caz de încălcare flagrantă a legislației. În cazul de față este vorba despre încălcarea Legii privind comerțul interior nr. 231 din 23.09.2010 care reglementează atât drepturile și obligațiunile comercianților, cât și atribuțiile autorităților administrației publice locale în domeniul comerțului.

2. Este vorba de încălcarea de către agentul economic a regulilor de comerț. De aceea, consilierul este în drept să sesizeze persoanele competente în a constata contravenția (agentul constator), în cazul nostru – polițistul de sector.

3. Conform legii nominalizate (art. 22, f) subdiviziunile de profil ale Ministerului Afacerilor Interne efectuează controlul comercianților în cazul comiterii de către aceștia a unor fapte prejudiciabile prevăzute de legislația penală sau contravențională în vigoare, precum și în cazul unei solicitări din partea autorităților cu funcții de control.

4. Conform art. 91 (2) "Fumatul și consumul de băuturi alcoolice în locuri interzise, comercializarea către minori a produselor din tutun și a băuturilor alcoolice" din Codul contravențional comercializarea către minori a produselor din tutun și a băuturilor alcoolice se sancționează cu amendă de la 60 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Conform art. 400 al Codului contravențional, contravențiile prevăzute la art. 91 se examinează de organele afacerilor interne.

5. De asemenea, art. 6 l), n) din Legea privind comerțul interior prevede că autoritățile publice locale efectuează în teritoriu controlul privind respectarea regulilor de comercializare a produselor și serviciilor și de funcționare a comercianților și în cazul depistării unor încălcări sistematice, retrag autorizația de funcționare.

Examinarea studiului de caz nr. 4. (pag. 23)

1. Conform art. 29 (c) al Legii 436/2006 primarul numește, stabilește atribuțiile și încetează raporturile de serviciu sau de muncă cu șefii de subdiviziuni, de servicii, de întreprinderi municipale din subordinea autorității administrației publice locale respective, personalul primăriei, conduce și controlează activitatea acestora, contribuie la formarea și reciclarea profesională.

2. Prin decizia sa, consiliul local respectiv și-a depășit competențele, atentând la atribuțiile legale ale primarului. Drept consecință, actul nu va avea valoare juridică pentru că nu a fost emis de o autoritate competentă să facă acest lucru. Consecințele deciziei în cauză vor fi sesizate în momentul în care va trebui de operat modificări în Registrul de stat sau în procesul de reglementare a raporturilor de muncă cu persoana numită sau eliberată din funcție.

Examinarea studiului de caz nr. 5. (pag. 30)

1. Prin dispoziția care prevedea permisiunea de comercializare a mărfuri din autocamioane în afara pieței private din localitate, primarul, de fapt, a încălcat legislația și a mai creat o piață în afara celei deja existente.

2. Conform art. 14 (v) al Legii 436/2006, consiliul local înființează și organizează târguri, piețe, parcuri și locuri de distracție și agrement, baze sportive și asigură buna funcționare a acestora.

3. Prin dispoziția sa, primarul și-a depășit atribuțiile, atentând la competențele legale ale consiliului local. Drept consecință, actul nu va avea valoare juridică pentru că nu a fost emis de o autoritate competentă să facă acest lucru.

Examinarea studiului de caz nr. 6. (pag. 31)

1. Conform art. 29 p), al Legii 436/2006, primarul înregistrează asociațiile obștești care intenționează să activeze în unitatea administrativ-teritorială respectivă.

2. Prin decizia sa, consiliul local respectiv și-a depășit competențele, atentând la atribuțiile legale ale primarului. Decizia nu va avea valoare juridică, iar consecințele vor apărea la momentul înscrierii celor două ONG-uri în Registrul organizațiilor neguvernamentale, acestea obținând refuz doar pentru că actul nu a fost emis de o autoritate competentă.

CAPITOLUL II

ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII AUTORITĂȚILOR PUBLICHE LOCALE

În acest capitol vom vorbi despre modalitățile de constituire și funcționare a consiliilor locale, despre felul, în care un consiliu local obține legitimitate, cine și cum adoptă actele cu caracter normativ și individual la nivel local, care este procedura de elaborare și examinare a proiectelor de decizie de către consiliul local.

ÎNTREBAREA NR. 33:

– Cine confirmă legitimitatea desfășurării alegerilor locale ? Cum are loc procedura de validare a mandatelor aleșilor locali?

RĂSPUNS:

– Codul electoral, în art. 135 *“Confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatelor”* stipulează că instanțele de judecată, în termen de 10 zile de la data primirii rapoartelor consiliilor electorale de circumscripție, confirmă sau infirmă, printr-o hotărâre, legalitatea alegerilor din fiecare circumscripție electorală și o transmit, în termen de 24 de ore după adoptare, Comisiei Electorale Centrale și consiliilor electorale de circumscripție respective, care publică rezultatele definitive.

Concomitent cu confirmarea legalității alegerilor, instanțele de judecată respective validează mandatele consilierilor și primarilor aleși, fapt ce se indică în hotărâre.

La fel, în baza art. 27 alin. (1) din Legea 436/2006, validarea mandatului de primar se aduce la cunoștință publică, se comunică oficiului teritorial al Cancelariei de Stat și se prezintă de către un judecător la prima ședință de constituire a consiliului local sau, după caz, la o ședință extraordinară a consiliului. Tot în acest mod se validează și mandatul consilierului local (art. 135 alin. (3) al Codului electoral).

Dacă din anumite motive în unele circumscripții sau secții de votare alegerile sunt declarate nevalabile sau nule, Comisia Electorală Centrală dispune efectuarea, în termen de 2 săptămâni, a votării repetate pe baza acelorași liste electorale, cu aceleași candidaturi și cu participarea acelorași consilii și birouri electorale.

Concurenții electorali vinovați de încălcări ale prevederilor Codului electoral sunt excluși din buletinele de vot, în baza unei hotărâri judecătorești definitive, iar consiliile și birourile electorale care au comis asemenea încălcări se înlocuiesc.

Votarea repetată se consideră valabilă indiferent de numărul alegătorilor care au participat la votare (art. 138 al Codului electoral).

ÎNTREBAREA NR. 34:

– Ce se întâmplă dacă o persoană a fost aleasă sau numită concomitent în două funcții incompatibile: primar și consilier, consilier într-o localitate și consilier în altă localitate, consilier și deputat în Parlamentul Republicii Moldova, membru al guvernului, etc.?

RĂSPUNS:

– Conform art. 8 al Legii 768/200, alesul local care se află în unul din cazurile de incompatibilitate va demisiona din funcția incompatibilă cu mandatul deținut sau își va depune mandatul în termen de 30 de zile de la apariția incompatibilității.

În cazul în care consilierul, președintele, vicepreședintele raionului, viceprimarul nu respectă prevederile privind încetarea incompatibilității, consiliul din care acesta face parte sau care l-a ales va decide, la ședința imediat următoare, ridicarea mandatului alesului local respectiv, iar în caz de neadoptare a deciziei în cauză, ridicarea mandatului alesului local se va decide pe cale judiciară, la inițiativa oficiului teritorial al Cancelariei de Stat sau la sesizarea Comisiei Naționale de Integritate (punctul 4 litera d) din *Regulamentul Comisiei Naționale de Integritate, aprobat prin Legea nr. 180 din 19.12.2011*).

Primarul, în cazul când se află într-o stare de incompatibilitate prevăzută de lege, este revocat din funcție fără efectuarea unui referendum local, în baza hotărârii judecătorești definitive. Procedura de revocare este inițiată de către oficiul teritorial al Cancelariei de Stat sau la sesizarea Comisiei Naționale de Integritate, din proprie inițiativă sau la cererea persoanelor interesate.

ÎNTREBAREA NR. 35:

– Care este procedura de constituire a consiliului local?

RĂSPUNS:

– Consiliile locale sunt compuse din consilieri aleși în condițiile Codului electoral. Numărul de consilieri se stabilește în funcție de numărul de locuitori ai unității administrativ-teritoriale la data de 1 ianuarie a anului în care au loc alegerile, conform datelor statistice.

În art. 11 al Legii 436/2006 acest număr este stipulat expres: începând de la 9 consilieri pentru localitățile cu o populație de până la 1500 de locuitori și până la 43 de consilieri pentru localități cu o populație de peste 200000 de locuitori.

Consiliul local este legal constituit dacă sunt validate mandatele a cel puțin două treimi din numărul de consilieri specificat în legea nominalizată mai sus.

Conform art. 13 al Legii 436/2006 consiliul local se întrunește în primă ședință în termen de 20 de zile calendaristice de la data validării mandatelor de consilier. Consilierii din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi se convoacă în primă ședință prin hotărâre a consiliului electoral de circumscripție. Consiliul electoral de circumscripție notifică Comisiei Electorale Centrale prima convocare a consiliului local.

Ședința consiliului este deliberativă dacă la ea participă cel puțin două treimi din

numărul consilierilor aleși. În cazul în care nu poate fi asigurată această majoritate, ședința se va ține peste 3 zile calendaristice, respectându-se aceleași condiții. Dacă nici la a doua convocare ședința nu este deliberativă, se va proceda la o nouă convocare, peste 3 zile calendaristice. La această nouă, a treia, convocare, ședința va fi deliberativă dacă se va asigura prezența majorității consilierilor aleși. În situația în care, din cauza absenței nemotivate a consilierilor, consiliul nu se va putea întruni nici la ultima convocare, el se consideră dizolvat de drept.

Lucrările primei ședințe sunt conduse de cel mai în vârstă consilier dintre cei prezenți la ședință, asistat de unul sau 2 dintre cei mai tineri consilieri dintre cei prezenți.

ÎNTREBAREA NR. 36:

– Care este durata mandatului consiliului local?

RĂSPUNS:

– În art. 15. *“Mandatul consiliului local”* al Legii 436/2006 este stipulat că durata mandatului consiliului local este stabilită de Codul electoral. Iar conform articolului 119. *“Alegerile locale”* din Codul electoral, primarii orașelor (municipiilor), sectoarelor, satelor (comunelor) și consilierii în consiliile raionale, orașenești (municipale), de sector și sătești (comunale) se aleg *pentru un mandat de 4 ani*, care începe efectiv din ziua validării rezultatelor alegerilor locale.

Consiliul local își exercită mandatul de la data declarării ca legal constituit până la data constituirii legale a consiliului nou ales. Mandatul consiliului local poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă.

ÎNTREBAREA NR. 37:

– După cum am văzut mai sus, de la data desfășurării alegerilor și până la data constituirea noului consiliu local, adică mai mult de o lună de zile, în comunitate se formează un vacuum de putere: consiliul vechi și-a încheiat activitatea, iar cel nou încă nu și-a început-o...

RĂSPUNS:

– Nu-i adevărat. Nu putem spune că din ziua alegerilor și până la prima ședință de constituire a noului consiliu local se creează un vacuum de putere. În art. 15 al Legii 436/2006 *«Mandatul consiliului local»* este prevăzut că, consiliul local își exercită mandatul de la data declarării ca legal constituit până la data constituirii legale a consiliului nou-ales.

Deci până la constituirea noului consiliu cel precedent își exercită în continuare mandatul fără nici un fel de restricții și, în principiu, ar putea fi convocat pentru a adopta anumite decizii...

Aceeași situație se atestă și în cazul primarului care, conform art. 28. al Legii 436/2006 *«Încetarea înainte de termen a mandatului de primar»*, exercită atribuțiile de la data validării mandatului până la data validării următorului mandat de primar, cu excepția cazurilor când mandatul încetează înainte de termen.

Dacă fostul primar, în conformitate cu art. 13 (3) din Codul electoral, își suspendă

activitatea în funcția pe care o deține pentru a participa în campania electorală, atribuțiile acestuia, până la validarea mandatului noului primar, le va exercita viceprimarul sau secretarul consiliului, conform dispoziției.

ÎNTREBAREA NR. 38:

– *Există vreun regulament conform căruia își organizează activitatea consiliul local?*

RĂSPUNS:

– Un astfel de document există. Este vorba despre *Regulamentul de constituire și funcționare a consiliului local* pe care consilierii îl elaborează și adoptă sau îl ajustează la una din primele lor ședințe.

Odată adoptat, regulamentul devine «**o constituție**» a consilierilor, un fel de carte de căpătâi care urmează a fi consultată ori de câte ori apare vreo problemă în procesul de pregătire și de desfășurare a ședințelor.

Acest regulament local este întocmit în baza **Legii Nr. 457 din 14.11.2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind constituirea și funcționarea consiliilor locale și raionale**.

În regulament sunt stipulate:

- modul de constituire și activitate a consiliilor locale;
- domeniile de formare și regulamentul de activitate a comisiilor consultative de specialitate ale consiliului;
- procedurile de desfășurare a ședințelor consiliului local;
- procedura de alegere și atribuțiile președintelui ședinței;
- activitatea secretarului consiliului pentru asigurarea bunei desfășurări a ședinței;
- procedurile de inițiere, elaborare, discutare și votare a proiectelor de decizie;
- procedura de examinare a întrebărilor, interpelărilor, petițiilor consilierilor.

Regulamentul nu este o dogmă pe care nu o poți modifica. Pe parcursul activității sale, consiliul local poate reveni oricând la acest document, completându-l sau modificându-l în așa fel, încât să corespundă necesităților organului deliberativ, fără a se abate de la spiritul legii.

Nu pot fi operate, de exemplu, modificări care ar îngredi sau ar îngusta drepturile consilierilor, ar denatura procesul decizional local, ar birocratiza sau ar introduce haos în relațiile dintre principalii actori ai acestui proces.

Fiecare consilier trebuie să aibă la dispoziția sa Regulamentul de constituire și activitate a consiliului pentru a-l consulta și a veghea respectarea lui strictă de către organizatorii și moderatorii procesului decizional la nivel local.

ÎNTREBAREA NR. 39:

– *Ce sunt comisiile consultative de specialitate și care este rolul lor în procesul decizional local?*

RĂSPUNS:

– Comisiile consultative de specialitate sunt structuri de lucru consultative ale consiliilor menite să asigure eficiența activității organului deliberativ. Comisiile de specialitate poartă răspundere în fața consiliului și sunt subordonate acestuia.

Potrivit Legii 436/2006, art. 14 lit. w) consiliul local :

- formează, din rândul membrilor săi, în funcție de specificul și necesitățile locale, comisii consultative de specialitate și modifică componența lor;
- stabilește domeniile de activitate în care se formează comisii de specialitate;
- stabilește denumirea acestora și numărul de membri, care întotdeauna trebuie să fie impar.

La decizia consiliului, comisia poate fi formată pentru mai multe domenii de activitate.

Numărul locurilor care revin fiecărui grup de consilieri sau consilierilor independenți în fiecare comisie de specialitate se stabilește de către consiliul local, în funcție de ponderea acestora în cadrul consiliului.

Nominalizarea membrilor fiecărei comisii se face de fiecare fracțiune, iar a consilierilor independenți – de către consiliu, avându-se în vedere, de regulă, pregătirea lor profesională și domeniul de activitate a comisiei.

În funcție de numărul membrilor consiliului și numărul comisiilor de specialitate, un consilier poate face parte din 1-3 comisii, dintre care una este comisia de bază a acestuia.

Comisiile de specialitate se formează pe întreaga durată de activitate a consiliului. Membri ai acestora pot fi numai consilierii. Activitatea în cadrul comisiilor nu este remunerată. Fiecare comisie de specialitate își alege, prin vot deschis al majorității membrilor săi, președintele și secretarul.

ÎNTREBAREA NR. 40:

– Au sau nu drept de vot consilierii prezenți la ședința comisiei, dar pentru care această comisie nu este de bază?

RĂSPUNS:

În art. 15 al Regulamentului-cadru privind constituirea și funcționarea consiliilor locale și raionale e prevăzut că în exercitarea atribuțiilor, comisia de specialitate adoptă decizii cu votul deschis al majorității membrilor săi. Iar în art. 16 al aceluiași regulament e stipulat că, în funcție de numărul membrilor consiliului și numărul comisiilor de specialitate, un consilier poate face parte din 1-3 comisii, dintre care una este comisia de bază a acestuia.

Cel puțin regulamentul nu stipulează ceva expres în această chestiune, din text se subînțelege că, dacă consilierul face parte din componența comisiei, indiferent, este comisia dată de bază sau nu, acesta are dreptul de vot. Dar este dreptul consiliilor locale să concretizeze în regulamentele lor această prevedere pentru a înlătura orice disensiuni în procesul de lucru al comisiilor.

ÎNTREBAREA NR. 41:

– Cum funcționează comisiile consultative de specialitate?

RĂSPUNS:

– Ședința comisiei de specialitate se convoacă de președintele acesteia, iar în absența lui – de secretarul comisiei. Comisiile se convoacă, ori de câte ori este necesar, la decizia președintelui comisiei. Ședința comisiei este deliberativă dacă la ea sunt prezenți majoritatea membrilor comisiei.

Ședințele comisiei, de regulă, sunt publice. La ședința comisiei pot fi prezenți, fără drept de vot, consilierii care nu sunt membri ai acestei comisii.

Comisia poate invita să participe la ședințele sale specialiști din cadrul primăriei sau din afara acesteia. La ședințele comisiei au dreptul să participe și consilierii ale căror propuneri fac obiectul lucrărilor comisiei.

Comisia poate decide ca la unele dezbateri să fie prezente și alte persoane interesate sau reprezentanți ai mass-media.

Membrii comisiei de specialitate sunt înștiințați despre ședința acesteia de către președintele și/sau secretarul comisiei, cu asistența secretarului consiliului.

În exercitarea atribuțiilor, comisia de specialitate adoptă decizii cu votul deschis al majorității membrilor săi.

ÎNTREBAREA NR. 42:

– Sunt sau nu obligatorii spre executare de către consiliul local sau primar deciziile comisiilor consultative de specialitate?

RĂSPUNS:

– Deciziile adoptate de către comisiile de specialitate au caracter consultativ. Consilierii în ședința consiliului pot lua în considerare deciziile comisiilor de specialitate, dar vor vota deciziile așa cum vor considera ei de cuviință, chiar dacă proiectele de decizii votate au obținut aviz negativ la ședința comisiei consultative.

ÎNTREBAREA NR. 43:

– Este obligatorie prezența membrilor comisiei la ședințele acesteia?

RĂSPUNS:

– Prezența membrilor comisiei de specialitate la ședințele acesteia este obligatorie. În caz de absență a consilierului fără motive întemeiate de la 3 ședințe consecutive ale comisiei de bază pentru el, președintele comisiei poate aplica acestuia sancțiunile ce țin de competența sa sau poate propune consiliului aplicarea altor sancțiuni prevăzute în regulamentul de constituire și funcționare a consiliului, inclusiv excluderea consilierului din componența comisiei (art. 21).

Absența consilierului, precum și sancțiunile propuse de președintele comisiei, se consemnează în procesele-verbale ale ședințelor respective ale comisiei.

Lucrările ședințelor comisiei se consemnează de către secretarul comisiei în

proces-verbale. După încheierea ședinței, procesul-verbal este semnat de către președintele și secretarul comisiei.

Președintele comisiei poate permite ca procesele-verbale ale ședințelor să fie consultate de alte persoane interesate care nu au participat la ședință.

ÎNTREBAREA NR 44:

– Mai sunt și alte tipuri de comisii pe care consiliul local le-ar putea crea?

RĂSPUNS:

– Prin modificările operate în 23.12.09 la Legea 436/2006, consiliului local i-a fost transmisă competența de a forma comisii administrative (art. 14 w¹). Aceste comisii sunt create conform legislației în vigoare. Consiliul local poate crea comisii și grupuri de lucru ad-hoc pentru elucidarea diferitor chestiuni în limitele competențelor sale.

ÎNTREBAREA NR. 45:

– Cine și în ce condiții adoptă deciziile la nivel local?

RĂSPUNS:

– În conformitate cu Legea 436/2006 art. 19 (3), deciziile se adoptă în cadrul ședințelor consiliului local, convocate în modul stabilit de lege, cu votul majorității consilierilor prezenți, cu excepția cazurilor în care, prin lege sau regulament, se cere o altă majoritate de voturi.

În popor mai persistă ideea că anumite acte cu caracter normativ obligatorii pentru populația unității administrativ-teritoriale ar putea fi adoptate și la adunările generale ale cetățenilor satului sau ale reprezentanților acestora. Dar, după cum am văzut din capitolul precedent, UAT dispun doar de două autorități publice competente să adopte acte normative care ar produce efecte juridice: primarul și consiliul local.

Adunările generale ale cetățenilor, la fel ca și alte întruniri, întâlniri cu cetățenii la locul de trai sau de muncă, sunt forme și modalități de consultare de către autoritățile publice locale a populației în probleme locale de interes deosebit, iar hotărârile adoptate aici poartă caracter de recomandare. Acest lucru este stipulat și în Legea 436/2006, art. 8. (2).

ÎNTREBAREA NR. 46:

– Ce tipuri de ședințe ale consiliului local există?

RĂSPUNS:

În dependență de modalitatea de convocare, putem distinge câteva tipuri de ședințe ale consiliului local.

Prima ședință (de constituire)

Conform Legii 436/2006 (art.13 (2)) consiliul local se întrunește în primă ședință în termen de 20 de zile calendaristice de la data validării mandatelor de consilier prin hotărârea consiliului electoral de circumscripție.

Ședințe ordinare

Consiliul se întrunește în ședințe ordinare o dată la 3 luni, adică de 4 ori pe an. Aceste ședințe sunt obligatorii.

Convocarea lor se face doar prin dispoziția primarului, emisă cu 5 zile înainte de ședință sau în cazul în care acesta se află în imposibilitatea de a convoca consiliul – de viceprimar.

În dispoziție se stabilește data, locul și ora preconizate pentru ședință și se propune ordinea de zi, în conformitate cu planul de activitate a consiliului.

Ședințe extraordinare

Consiliul se poate întruni în ședințe extraordinare ori de câte ori este necesar. Convocarea lor se face prin dispoziția primarului, emisă cu 3 zile înainte de ședințe, sau în cazul în care acesta se află în imposibilitatea de a convoca consiliul – de viceprimar.

Ședințele extraordinare pot fi convocate și la cererea a cel puțin o treime din consilieri. Consilierii, inițiatorii ai convocării ședinței extraordinare, vor depune o cerere pe numele primarului, în care vor invoca motivul convocării ședinței și, respectiv, problemele supuse dezbaterilor în cadrul acesteia.

Dacă primarul (sau viceprimarul) refuză convocarea ședinței la cererea a o treime din consilieri, aceștia se pot întruni de sine stătător cu condiția că ședința este deliberativă. Ședința consiliului este deliberativă dacă la ea este prezentă majoritatea consilierilor aleși.

Ședințe de îndată

În cazuri de maximă urgență – calamități naturale, catastrofe, epidemii, incendii și alte situații similare – determinată de interesele locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale, convocarea consiliului se poate face de îndată, prin dispoziția primarului, sau în cazul în care acesta se află în imposibilitatea de a convoca consiliul – de viceprimar. (Tabelul 2.)

Tabelul 2.

Tipurile de ședințe și modalitățile de convocare a lor

Tipul ședinței	Inițiativa de convocare	Caracterul deliberativ
Prima ședință (de constituire)	Prin hotărârea consiliului electoral de circumscripție în termen de 20 de zile calendaristice de la data validării mandatelor de consilier. Art. 13 (2)	Cel puțin două treimi din numărul consilierilor aleși. Art. 13 (3)

Tipul ședinței	Inițiativa de convocare	Caracterul deliberativ
Ordinară	Primarul (cu 5 zile înainte de ședință*), sau în cazul în care acesta se află în imposibilitatea de a convoca consiliul – viceprimarul. Art. 16 (1) (3) (5)	Prezența majorității consilierilor aleși Art. 19 (2)
Extraordinară	Primarul – cu 3 zile înainte de ședință*, sau în cazul în care acesta se află în imposibilitatea de a convoca consiliul – viceprimarul, sau la cererea a cel puțin 1/3 din consilierii aleși Art. Art. 16 (3) (5)	Prezența majorității consilierilor aleși Art. 19 (2)
De îndată	Primarul, sau în cazul în care acesta se află în imposibilitatea de a convoca consiliul – viceprimarul Art. 16 (4) (5)	Prezența majorității consilierilor aleși Art. 19 (2)

Temei pentru convocarea ședinței consiliului este planul de activitate al acestuia și problemele care se acumulează și cer o soluționare prin intermediul unui act cu caracter normativ sau individual adoptat de organul deliberativ.

ÎNTREBAREA NR. 47:

– La ședințele consiliului local sunt discutate toate problemele ce țin de viața și activitatea colectivităților locale. Dar cine propune ordinea de zi a acestor ședințe?

RĂSPUNS:

– Ordinea de zi a ședințelor consiliului este propusă de primar sau de consilierii care au cerut convocarea lui în condițiile art. 16 al Legii 436/2006. Modificarea sau completarea ordinii de zi se admite numai la începutul ședinței și se efectuează cu votul majorității consilierilor prezenți, respectându-se prevederile art. 22 alin. (1).

---

* **Notă:** Dacă ultima zi a termenului este o zi de duminică, de sâmbătă sau o zi care, în conformitate cu legea în vigoare, la locul executării obligației este zi de odihnă, termenul expiră în următoarea zi lucrătoare. (Codul civil, art. 265).

ÎNTREBAREA NR. 48:

– Cine are dreptul de inițiativă legislativă la nivel local?

RĂSPUNS:

– În conformitate cu art. 19 alin. (7) din Legea 436/2006, dreptul de inițiere a proiectelor de decizii ale consiliului aparține consilierilor și/sau primarului. Primarul poate participa consultativ la întocmirea proiectelor de decizie, de comun acord cu consiliul.

După cum am menționat mai sus, proiectele de decizii vor fi însoțite de o notă informativă și vor fi redactate în conformitate cu normele de tehnică legislativă. În acest scop, secretarul consiliului și personalul de specialitate din primărie vor acorda asistență tehnică autorilor proiectelor de decizie.

Proiectele de decizii se prezintă în limba de stat sau în limba utilizată pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective.

ÎNTREBAREA NR. 49:

– Au sau nu dreptul de a veni cu propuneri la ordinea de zi și cetățenii din localitate, organizațiile neguvernamentale, etc.? Cum participă ei la procesul decizional local?

RĂSPUNS:

– Participarea publicului (cetățenilor) la procesul decizional este reglementată de **Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239 din 13.11.2008**¹⁰, despre care vom vorbi mai detaliat la Capitolul III. Aici putem menționa doar faptul că în conformitate cu art. 17 al Legii 436/2006 autoritățile locale trebuie să întreprindă măsurile necesare pentru ca cetățenii să cunoască agenda de lucru a consiliului local, să poată veni cu propuneri și sugestii, să poată asista la ședințele consiliului pentru a urmări, cum se desfășoară procesul de luare a deciziilor la nivel local.

Pornind de la aceste prevederi, cetățenii, asociațiile constituite în corespundere cu legea și alte părți interesate au dreptul:

- a) de a participa, în condițiile legii, la orice etapă a procesului decizional;
- b) de a avea acces la informațiile privind bugetul localității și modul de utilizare a resurselor bugetare, la proiectele de decizii și la ordinea de zi a ședințelor consiliului local și ale primăriei;
- c) de a propune inițierea elaborării și adoptării unor decizii;
- d) de a prezenta autorităților publice locale recomandări, în nume propriu sau în numele unor grupuri de locuitori ai colectivităților respective, privind diverse proiecte de decizie supuse dezbaterilor.

Deci, dacă un cetățean sau un grup de cetățeni doresc ca la ședințele consiliului local să fie pusă în discuție o chestiune anume, ei urmează să vină cu propunerea respectivă către consilieri sau primar pentru ca aceștia să inițieze procesul de pregătire și înaintare a chestiunii respective pe ordinea de zi a ședinței consiliului. Adică, cetățenii își exercită dreptul de „inițiativă legislativă” prin aleșii locali pe care legea i-a înzestrat cu competențele și atribuțiile respective.

¹⁰ În continuare Legea 239/2008

ÎNTREBAREA NR. 50:

– *Cum se examinează proiectele de decizie până la ședința consiliului?*

RĂSPUNS:

– Procedura de examinare a proiectelor de decizie până la ședința consiliului este stipulată în Regulamentul de constituire și de funcționare a consiliului local.

Potrivit acestui regulament, proiectele de decizii cu materialele de însoțire se transmit spre avizare comisiilor de specialitate ale consiliului, compartimentelor de specialitate ale primăriei și serviciilor publice desconcentrate și descentralizate în vederea întocmirii unui raport.

Odată cu transmiterea proiectelor de decizii, se precizează și data prezentării de către comisie a raportului, informației și a avizului, cu condiția ca raportul și informația să fie remise și comisiei de specialitate înainte de întocmirea de către aceasta a avizului.

Inițiatorul proiectului de decizie sau al altor propuneri le poate retrage, sau poate renunța, în orice moment, la susținerea lor, până la înscriserea acestora în ordinea de zi.

După examinarea proiectului de decizie și a propunerilor compartimentului de specialitate al primăriei și ale serviciilor publice, comisia de specialitate a consiliului întocmește un raport cu privire la adoptarea, modificarea sau respingerea lor.

În conformitate cu art. 3 alin (4) al Legii 239/2008 proiectele de decizie care pot avea impact social, economic, de mediu (asupra modului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra colectivităților locale, serviciilor publice) urmează a fi în mod obligatoriu supuse uneia din procedurile de consultare publică.

Rapoartele, avizele se transmit secretarului consiliului, care va dispune măsurile corespunzătoare de remitere a lor către primar și către consilieri cel târziu până la data ședinței consiliului.

Proiectele de decizii și alte propuneri, însoțite de avizul comisiei de specialitate și de raportul compartimentului de specialitate al primăriei și al serviciilor publice, se înscriu pe ordinea de zi și se supun dezbaterii și votului consiliului.

ÎNTREBAREA NR. 51:

– *Cum decurge ședința consiliului local? Cine deschide ședința, cine o prezidează?*

RĂSPUNS:

– Nici în Legea 436/2006 și nici în Regulamentul-cadru nu este stipulat expres cine deschide ședința. La punctul 23 al Regulamentului e prevăzut: consiliul local alege, prin vot deschis, cu votul majorității consilierilor prezenți, pentru durata unei ședințe, un președinte care o prezidează, asistat de secretarul consiliului. ***Votarea este organizată de secretarul consiliului.*** Rezultatul alegerii președintelui ședinței se consemnează în procesul-verbal al ședinței.

Faptul că votarea este organizată de secretarul consiliului ne duce la gândul că, de fapt, tot el deschide și ședința consiliului. Mai ales că tot secretarul consiliului, conform punctului 26, litera c) ***face apelul nominal*** și ține evidența participării la ședințe a consilierilor.

În diferite consilii sunt diferite practici în această privință: ședința o deschide primarul, care a convocat această ședință, ori secretarul consiliului. Important este ca prevederea dată să fie introdusă în regulamentul de constituire și funcționare a consiliului și în acest caz nu vor apărea întrebări de prisos la acest capitol.

Atribuțiile președintelui ședinței și ale secretarului consiliului în timpul ședinței sunt stipulate în Regulamentul de constituire și funcționare a consiliului local.

Pentru a evita orice situații nedorite, la fiecare ședință, consiliul desemnează un consilier care va semna decizia consiliului în cazul în care președintele ședinței se va afla în imposibilitatea de a o semna. (Art. 20 alin. (1)) din Legea 436/2006).

Este necesar de menționat că legislația în vigoare nu prevede alte modalități sau persoane, care sunt în drept să semneze deciziile consiliului local. De aceea, ne desemnarea în fiecare ședință a consilierului în cauză, poate duce la nesemnarea deciziilor consiliului local (exemplu: președintele ședinței a nimerit după ședință în accident rutier, s-a îmbolnăvit grav, etc., iar alt consilier pentru a semna deciziile consiliului nu a fost desemnat).

ÎNTREBAREA NR. 52:

– În unele consilii se practică alegerea la ședința ordinară a consiliului a președintelui ședinței următoare. Motivația este că în felul acesta persoana care va conduce ședința viitoare va avea timp pentru a se pregăti...

RĂSPUNS:

– Deși nu e ceva ieșit din comun, totuși această perspicacitate a consilierilor nu tot timpul este îndreptățită. Să ne închipuim cazul, când la ședința ordinară a asistat o parte din consilieri, care au ales președintele pentru ședința viitoare, iar la ședința viitoare vor veni și alți consilieri care au lipsit și n-au participat la votarea „în avans” a acestui președinte. Ei ar putea avea anumite obiecții și ar fi în drept să ceară ca procedura de alegere a președintelui ședinței să fie repetată...

În ori și ce caz nu trebuie să uităm, că președintele ședinței trebuie să fie ales în timpul (la începutul) ședinței în curs, cu votul majorității consilierilor prezenți, dar nu la ședințele precedente.

ÎNTREBAREA NR. 53:

– Unde este locul primarului la ședința consiliului local: în „prezidium”, în sală, împreună cu ceilalți consilieri, sau în altă parte?

RĂSPUNS:

– Oricât ar fi de straniu, dar această întrebare apare pe alocuri și uneori chiar trezește discuții aprinse. Într-o localitate, de exemplu, la o ședință de consiliu s-a încins o dezbatere publică de amploare la tema dată, chestiunea până la urmă fiind supusă și votului consilierilor!

În Regulamentul-cadru de constituire și funcționare a consiliilor locale și raionale nu găsim reglementarea acestei situații. Lipsește ea și în majoritatea regulamentelor consiliilor locale. În comunități, fiecare consiliu procedează conform tradiției locale, dar în majoritatea absolută a cazurilor primarul se așază lângă președintele ședinței și secretarul consiliului și, astfel, se creează impresia că, de fapt, ședința este condusă de trei persoane.

În realitate, conform legii, ședința este condusă de președintele ședinței, asistat de secretarul consiliului. Persoana care îndeplinește funcția de președinte este aleasă de către consilieri în fiecare ședință, iar secretarul se află lângă el pentru a-și putea exercita atribuțiile conform legii. Dar care-i locul și rolul primarului la ședință? În această privință art. 26 alin. (1) din Legea 436/2006 menționează doar că primarul este șeful administrației publice locale, participă la ședințele consiliului local și are dreptul să se pronunțe asupra tuturor problemelor supuse dezbaterii. Adică, la ședință el are de fapt aceleași drepturi ca și consilierii, cu excepția participării la votare. Amplasarea participanților în sala de ședințe, condițiile de lucru pentru fiecare, înzestrarea consilierilor cu echipamente, materiale distributive etc., ține de organizarea propriuzisă a ședinței, ceea ce de asemenea ar putea de prevăzut în regulamentul consiliului, pentru a pune lucrurile la punct și a nu crea motive în plus de tensionare a situației.

Consilierii din localitatea pomenită mai sus așa și au făcut: au operat o modificare la regulamentul de constituire și funcționare prin care au stabilit că primarul se va afla la o masă special amenajată, situată la un loc de cinste în sala de ședințe a consiliului, similar locului Președintelui țării în sala de ședință a Parlamentului Republicii Moldova.

Un alt exemplu: consilierii Consiliului raional Cahul, la prima ședință de constituire, au votat unanim și au decis ca președintele raionului să se afle pe toată perioada mandatului în „prezidium”, alături de președintele ședinței și secretarul consiliului...

ÎNTREBAREA NR. 54:

– Care este procedura de discutare a proiectelor de decizie în ședință de consiliu?

RĂSPUNS:

– Conform art. 22 (1), chestiunile de pe ordinea de zi a ședinței consiliului local se examinează de către acesta dacă sunt însoțite de avizul sau raportul comisiei de specialitate a consiliului și, după caz, de raportul sau avizul primăriei și/sau al subdiviziunii de resort a serviciului public descentralizat, precum și de sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice.

Dezbaterea problemelor se face în ordinea strictă în care acestea sunt înscrise pe ordinea de zi aprobată. Dezbaterea începe cu prezentarea succintă de către raportor a chestiunii înscrise pe ordinea de zi și a proiectului de decizie asupra ei. Raportorul este, de regulă, consilierul care a inițiat proiectul respectiv sau primarul.

Președintele ședinței are dreptul să limiteze durata luărilor de cuvânt, în funcție de obiectul dezbaterii. În acest scop, el poate propune consiliului spre aprobare durata de timp ce va fi oferită fiecărui vorbitor, precum și durata totală de dezbateră a proiectului, cu excepția cazului când consiliul, la începutul ședinței, a adoptat regulamentul de lucru al ședinței consiliului.

În cadrul dezbaterii oricărei chestiuni de pe ordinea de zi a ședinței consiliului, consilierul își poate exprima opinia numai în cazul în care președintele ședinței îi oferă cuvântul. Consilierul este obligat ca în luarea sa de cuvânt să se refere exclusiv la problema care formează obiectul dezbaterii.

Președintele ședinței permite oricând unui consilier să se pronunțe la chestiunea care îl privește personal sau în chestiuni de procedură.

Președintele ședinței poate propune încheierea dezbaterii unor chestiuni puse în discuția consiliului. Propunerea de încheiere a dezbaterii se aprobă cu votul majorității consilierilor prezenți.

Se interzice proliferarea de insulte sau calomnii la adresa consilierilor prezenți la ședință, precum și dialogul dintre vorbitori și persoanele aflate în sală.

ÎNTREBAREA NR. 55:

– În ședință de consiliu, deciziile se adoptă cu votul majorității consilierilor prezenți, dacă legea sau regulamentul nu prevede altceva. Înseamnă că există și alte modalități de votare...

RĂSPUNS:

– Potrivit art.19 alin.(3) al Legii nr.436/2006, consiliul local, în realizarea competențelor sale, adoptă decizii cu votul majorității consilierilor prezenți, cu excepția cazurilor în care legea sau regulamentul consiliului cere un număr mai mare de voturi. În cazul parității de voturi, nu se adoptă nici o decizie, dezbaterile fiind reluate în ședința următoare.

Legiuitorul, în alin.(4) al aceluiași articol, prevede necesitatea unei majorități absolute de voturi (adică majoritatea consilierilor aleși) pentru deciziile privind aprobarea bugetului local, administrarea bunurilor proprietate a satului (comunei), orașului (municipiului), stabilirea cuantumului taxelor și impozitelor locale, planificarea dezvoltării localităților și amenajării teritoriului, asocierea cu alte consilii, instituții publice din țară sau din străinătate, ținând cont de faptul că aceste probleme sunt foarte importante pentru administrarea domeniului public local și necesită o unitate de opinii mai mare. (Tabelul 3.)

Tabelul 3.

Procedura de votare a diferitor tipuri de decizii ale consiliilor locale

Procedura de votare	Caracterul deciziei supuse votului
Cu majoritatea de voturi ale consilierilor prezenți	<ul style="list-style-type: none"> toate deciziile cu excepția cazurilor în care legea sau regulamentul consiliului cere un număr mai mare de voturi.
Cu votul majorității consilierilor aleși:	<ul style="list-style-type: none"> aprobarea bugetului; administrarea patrimoniului public local; stabilirea cuantumului taxelor și impozitelor locale; planificarea dezvoltării localității și amenajării teritoriului; asocierea cu alte consilii, instituții publice din țară sau din străinătate; alegerea viceprimarilor. (Art. 19 (4))
Cu votul a două treimi din numărul consilierilor aleși:	<ul style="list-style-type: none"> inițiativa revocării primarului; (Art. 19 (5)) acceptarea donațiilor și a legatelor cu sarcini*. (Art. 74 (6))

În același timp, legea statuează că *deciziile privind inițierea revocării primarului* în

* *Legată cu sarcini* – dispoziție testamentară prin care se lasă cuiva o moștenire, un bun.

conformitate cu art. 19 alin.(5) al Legii nr. 436/2006, se adoptă cu votul a două treimi din numărul consilierilor aleși. Același număr de voturi se cere și la acceptarea donațiilor și a legatelor cu sarcini, art. 74 (6) din Legea 436/2006.

Consiliul local, în conformitate cu art.19 alin.(6) al Legii nr. 436/2006 poate stabili adoptarea unor decizii prin vot secret sau prin vot nominal.

De regulă, prin vot secret se aleg unele persoane cu funcții de răspundere, pentru a evita cazurile în care asupra consilierilor pot fi exercitate unele presiuni de către propriul partid sau grupele de influență, iar prin vot nominal se adoptă decizii cu caracter deosebit de important pentru colectivitate și în acest caz colectivitatea trebuie să cunoască cum au votat aleșii ei.

Autoritatea consiliului local se extinde în limitele teritoriului administrat. Actele respectivelor consilii nu au valoare juridică în afara teritoriului administrat.

ÎNTREBAREA NR. 56:

– Ce se întâmplă dacă la ședința consiliului, la votarea unor proiecte de decizii, se atestă o paritate de voturi?

RĂSPUNS:

– În cazul parității de voturi, nu se adoptă nici o decizie, dezbaterile fiind reluate în ședința următoare. (Art. 19 (3) din Legea 436/2006.

ÎNTREBAREA NR. 57:

– S-ar putea întâmpla ca voturile „Pentru” să fie egale cu suma voturilor exprimate „Împotrivă” și „Abținut”. Se adoptă sau nu decizia în această situație?

RĂSPUNS:

– Astfel de situații apar foarte rar în practica consiliilor locale. Dacă, de exemplu, 6 din 12 consilieri prezenți la ședință au votat „Pentru” iar 3 au fost împotrivă și 3 s-au abținut, atunci putem considera că, de fapt, proiectul de decizie nu a întrunit o majoritate clară, fiind atestată o paritate de voturi. Și în acest caz dezbaterile vor fi amânate pentru ședința următoare.

ÎNTREBAREA NR. 58:

– Ce tip de acte adoptă sau emit autoritățile administrației publice locale?

RĂSPUNS:

– În realizarea competențelor și atribuțiilor sale, consiliul local adoptă decizii, iar primarul – dispoziții. La rândul lor, acestea pot comporta caracter normativ și/sau individual.

Deciziile administrației APL

Deciziile cu caracter normativ intervin în domeniile în care este necesară o reglementare generală a unor raporturi sociale. Deciziile cu caracter normativ pot fi adoptate în cazurile în care aceasta o cere legea, ele fiind subordonate legii și se emit numai în scopul organizării executării legii. (Art. 13. lit. (2) din ***Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale Nr.317-XV din 18.07.2003***).

Studiul de caz nr. 1.

La momentul începerii ședinței ordinare a consiliului local Schinești, în sală erau prezenți 6 din cei 9 consilieri aleși. Ședința a fost considerată deliberativă și și-a început lucrările. Pe parcurs, la discutarea unor chestiuni de pe ordinea de zi, între participanții la ședință au apărut divergențe majore, în rezultatul cărora un grup de consilieri au părăsit sala. Totuși, președintele ședinței a pus la vot chestiunea discutată, deși erau prezenți doar 4 consilieri locali. Motivația a fost simplă: s-au înregistrat drept participanți la ședință 6 consilieri, pentru ca această chestiune să fie adoptată este nevoie de votul a cel puțin 4 consilieri, care și erau la momentul votării în sală...

A procedat corect președintele ședinței sau nu?

Trebuie sau nu menținut cvorumul necesar pentru desfășurarea ședinței pe toată perioada sau numai la deschiderea acesteia?

---

* Examinarea studiilor de caz este descrisă la sfârșitul capitoului.

Această categorie de acte, prin conținutul lor, pot obliga la o anumită prestație sau acțiune, pot interzice o anumită acțiune, pot lăsa la latitudinea celor interesați de a face sau nu o anumită acțiune.

Spre exemplu, deciziile referitoare la aprobarea bugetului, stabilirea taxelor și impozitelor locale, administrarea domeniului public și privat al unității administrativ-teritoriale, planificarea dezvoltării localității și amenajării teritoriului, asocierea cu alte consilii, instituții publice din țară sau din străinătate, etc. vor avea caracter normativ.

Deciziile cu caracter individual se caracterizează prin faptul că manifestă voința organului competent prin care se creează, modifică sau sting drepturi sau obligații în sarcina unuia sau a mai multor persoane dinainte determinate.

Astfel, ele se emit cu un scop bine determinat pentru îndeplinirea unei sarcini concrete ce țin de domeniul administrației publice, sunt personificate, având un adresat concret, și se aplică pe un termen determinat. După atingerea scopurilor, aceste decizii își pierd importanța juridică. Un exemplu în acest sens servesc deciziile prin care se aleg viceprimarii, se constituie comisiile de specialitate, se numește secretarul consiliului local, etc.

Dispozițiile administrației APL

Art. 32 alin.(1) al Legii nr. 436/2006 prevede că *primarul, în exercitarea atribuțiilor sale, emite dispoziții cu caracter normativ și individual.*

Dispozițiile sunt acte juridice ce exprimă o voință manifestată unilateral și produc în mod direct efecte juridice, au caracter de actualitate și sunt obligatorii pe întreg teritoriul administrat de autoritatea emitentă.

Dispozițiile cu caracter normativ au caracter obiectiv, deoarece instituie norme juridice generatoare de drepturi și obligații, care au caracter general și impersonal.

Dispozițiile cu caracter individual se caracterizează prin faptul că manifestă voința organului competent prin care se creează, modifică sau sting drepturi sau obligații în sarcina unuia sau a mai multor persoane dinainte determinate.

ÎNTREBAREA NR. 59:

– Am auzit despre faptul că unele consilii locale au adoptat și declarații cu caracter

politic. Pot autoritățile publice locale să adopte declarații, rezoluții, moțiuni de cenzură, etc., sau să întreprindă acțiuni de „nesupunere civică”?

RĂSPUNS:

– Într-adevăr, au fost cazuri când unii consilieri afiliați anumitor forțe politice au găsit de cuviință să „aprobe” în ședință de consiliu declarații în susținerea unor lideri politici sau chiar posturi private de televiziune, sau decalrații de «nesupunere civică». Dar dacă citim atent art.19 alin. (3) al Legii nr. 436/2006, observăm că organul deliberativ local adoptă doar decizii și doar „în realizarea competențelor sale”. Iar acțiunile enumerate mai sus nu se încadrează nici la art. 4 din Legea 435/2006, nici la art. 14 din Legea 436/2006, unde sunt stipulate expres domeniile și competențele consiliilor locale.

Au fost cazuri, când unele consilii locale au adoptat decizii prin care „boicotau” executarea pe teritoriul unității administrativ-teritoriale a unor hotărâri ale Parlamentului, lucru cu totul ieșit din comun. Astfel, în august 2010, un consiliu orășenesc a adoptat decizia „Cu privire la declarația privind desfășurarea referendumului constituțional de pe data de 05 septembrie 2010” prin care s-a dispus boicotarea ***Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova privind desfășurarea referendumului republican constituțional nr.150-XVIII din 7.07. 2010***

Aprobarea declarației cu pricina nu numai că este contrar competențelor autorităților publice locale, ci încalcă flagrant art. 38 din Constituția țării care garantează dreptul cetățenilor de a-și exprima voința prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat și art. 54 din Legea supremă care stipulează că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Potrivit dreptului administrativ, deciziile organelor centrale sunt obligatorii pe întreg teritoriul țării. Asta spune legea. În cazul în care aceste prevederi sunt încălcate de autoritățile publice, inclusiv prin așa-numite acțiuni de „nesupunere civică”, de asemenea se ignoră Constituția, iar astfel de acțiuni, săvârșite de persoane cu funcții de răspundere din cadrul autorității publice cad sub incidența art. 328 al Codului Penal „***Exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu***”.

Deci, consilierii urmează să cunoască bine, unde încep și unde sfârșesc competențele organului din care fac parte.

ÎNTREBAREA NR. 60:

– Cine semnează actele administrative adoptate sau emise de către autoritățile administrației publice locale ?

RĂSPUNS:

– Potrivit Legii 436/2006, deciziile consiliului local se semnează, în cel mult 5 zile de la data desfășurării ședinței, de președintele acesteia și se contrasemnează de secretarul consiliului. Deciziile privind numirea și încetarea raporturilor de serviciu ale secretarului consiliului nu se contrasemnează. Pentru fiecare ședință, consiliul desemnează un consilier care va semna decizia consiliului în cazul în care președintele ședinței se va afla în imposibilitatea de a o semna.

În cazul în care secretarul consiliului consideră că decizia consiliului este ilegală, el este în drept să nu o contrasemneze și să solicite consiliului reexaminarea acestei decizii.

Secretarul consiliului va remite decizia consiliului local primarului și, în cazurile prevăzute de lege, oficiului teritorial al Cancelariei de Stat în cel mult 5 zile după data semnării.

În cazul în care consideră că decizia consiliului local este ilegală, primarul sesizează oficiul teritorial al Cancelariei de Stat și/sau instanța de contencios administrativ.

ÎNTREBAREA NR. 61:

– Care poate fi considerat momentul intrării în vigoare a unui act administrativ: data adoptării, data publicării sau data indicată în însuși actul adoptat?

RĂSPUNS:

– În conformitate cu art. 20 alin. (5) din Legea nr. 436/2006, *deciziile cu caracter normativ intră în vigoare la data aducerii la cunoștință publică prin publicare sau prin afișare în locuri publice, iar cele cu caracter individual – la data comunicării persoanelor vizate.*

Dispozițiile cu caracter normativ, în temeiul art. 32 alin. (2) și art.54 alin. (2) al Legii nr. 436/2006, intră în vigoare la momentul aducerii lor la cunoștință publică, iar dispozițiile cu caracter individual, în temeiul art. 32 alin. (3) și art.54 alin. (3) al Legii nr. 436/2006, devin executorii după ce sunt aduse la cunoștință persoanelor vizate.

ÎNTREBAREA NR. 62:

– Care este locul și rolul primarului și viceprimarilor în sistemul autorităților publice locale?

RĂSPUNS:

– Conform art. 119. al Codului Electoral, primarii orașelor (municipiilor), satelor (comunelor) se aleg prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani, care începe efectiv din ziua validării rezultatelor alegerilor locale.

În conformitate cu art. 26 **“Primarul și viceprimarul”** al Legii 436/2006, primarul este șeful administrației publice locale.

Studiul de caz nr. 2.

Președinte al primei ședințe (de constituire) a consiliul local Frumoasa a devenit cel mai în vârstă consilier local – dl Ion Chirondă. În procesul de desfășurare a ședinței au avut loc mai multe altercații între președinte și unii consilieri care aveau obiecții la modul în care ședința era prezidată.

La un moment dat, președintele Ion Chirondă a refuzat să mai conducă ședința și a părăsit în semn de protest sala.

Consilierii au ales un alt președinte al ședinței care a și condus-o până la urmă, dar a refuzat să semneze procesul-verbal, spunând că poate semna doar partea procesului-verbal ce cuprinde perioada în care acesta a fost președinte.

Au procedat corect consilierii când au ales un nou președinte al ședinței?

Cine trebuie să semneze procesul-verbal în situația dată?

Primarul participă la ședințele consiliului local și are dreptul să se pronunțe asupra tuturor problemelor supuse dezbaterii.

Primarul și viceprimarii cad sub incidența Legii privind statutul alesului local și al Legii privind statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică.

În art. 31 al Legii 436/2006 este stipulată și procedura de alegere a viceprimarilor. Aceștia sunt aleși, la propunerea primarului, prin decizie a consiliului, adoptată cu votul majorității consilierilor aleși. În cazul în care candidatura propusă nu întrunește numărul necesar de voturi la 2 ședințe consecutive, primarul propune consiliului o altă candidatură.

În funcția de viceprimar poate fi aleasă orice persoană, inclusiv din rândul consilierilor.

Eliberarea din funcție a viceprimarului se face, la propunerea primarului, prin decizie a consiliului local, adoptată cu votul majorității consilierilor aleși.

Viceprimarii exercită atribuțiile stabilite de primar și poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Chestiunea privind votul de încredere acordat viceprimarului poate fi pusă în discuție la ședința consiliului local, dacă propunerea este susținută de cel puțin o treime din consilierii aleși, art. 13, f) din Legea 768/2000 .

ÎNTREBAREA NR. 63:

– Cine reprezintă interesele unei localități din componența comunei, dacă din această localitate în consiliul comunal nu a fost ales nici un consilier?

RĂSPUNS:

– În conformitate cu art. 35 din Legea 436/2006, satul, din care nu a fost ales nici un consilier în consiliul local, alege un delegat sătesc, care apără și reprezintă interesele localității în autoritățile administrației publice locale, precum și în alte autorități.

Delegatul sătesc este ales la adunarea generală a locuitorilor cu drept de vot ai satului, cu votul majorității celor prezenți.

Alegerea delegatului sătesc se face în prezența primarului sau a viceprimarului unității administrativ-teritoriale respective. La adunarea generală trebuie să participe cel puțin o treime din locuitorii cu drept de vot ai satului.

Alegerea delegatului sătesc se face pe durata mandatului consiliului. Adunarea generală a locuitorilor satului, în condițiile art. 35 alin.(2) și (3), poate accepta demisia sau poate hotărî revocarea delegatului sătesc.

Prin decizia consiliului local, delegatul sătesc poate fi remunerat din bugetul local.

Delegatul sătesc exercită următoarele atribuții principale:

- a) participă la ședințele consiliului local;
- b) aduce la cunoștință locuitorilor satului deciziile consiliului și dispozițiile primarului;
- c) acordă sprijin autorităților administrației publice locale în realizarea măsurilor ce țin de interesele satului respectiv;
- d) prezintă propuneri de realizare a unor obiective economice, social-culturale și de rezolvare a altor probleme ce țin de interesele satului;

Studiul de caz nr. 3.

La ședința consiliului local Valicele s-a iscat un scandal de proporții în care erau implicați doi consilieri din fracțiunea de opoziție, primarul și trei cetățeni interesați direct în chestiunea discutată, care asistau la ședința respectivă.

Președintele ședinței a dispus eliminarea din sală a cetățenilor gălăgioși, a chemat la ordine primarul localității și a supus votului chestiunea privind eliminarea din sală și a consilierilor care împiedicau desfășurarea de mai departe a ședinței consiliului.

Au fost conforme cu legislația în vigoare acțiunile președintelui ședinței?

Care ar putea fi măsurile aplicate față de consilierii care, în exercițiul mandatului, au comis abateri de la prevederile legislației sau ale regulamentului de funcționare a consiliului?

e) urmărește modul în care administrația publică locală rezolvă problemele satului care l-a delegat și informează despre aceasta populația.

În cazul în care consiliul sau primarul preconizează să emită acte care, în viziunea delegatului sătesc, contravin intereselor satului din a cărui parte a fost ales, delegatul poate propune amânarea adoptării lor pentru a se consulta cu locuitorii satului.

ÎNTREBAREA NR. 64:

– Care este locul și rolul primăriei în comunitate și cum se formează statele de personal ale acesteia?

RĂSPUNS:

– Conform art. 40 **“Primăria și statutul personalului primăriei”** al Legii 436/2006 primăria se organizează și funcționează în baza unui regulament aprobat de consiliul local și îndeplinește funcția de structură executivă care ajută primarul și asistă secretarul consiliului local în îndeplinirea atribuțiilor lor conform legii.

Statele de personal ale primăriei sunt aprobate prin decizie a consiliului local pornind de la recomandările ce se conțin în Hotărârea Guvernului nr. 688 din 10.06.2003 cu privire la structura și statele de personal ale primăriilor satelor (comunelor), orașelor (municipiilor). (**Tabelele 4-5.**)

Condițiile numirii, angajării, promovării, sancționării și încetării raporturilor de serviciu sau de muncă ale personalului primăriei, drepturile și obligațiile lui sunt stabilite de legislația în vigoare și de regulamentul primăriei, aprobat de consiliul local.

Tabelul 4.

Structura și statele de personal ale primăriilor satelor (comunelor).

Denumirea funcțiilor	Numărul unităților în funcție de numărul populației									
	Până la 1500	1501-3500	3501-4500	4501-5500	5501-6500	6501-7500	7501-8500	8501-9500	9501-10500	Peste 10500
Primar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Viceprimar	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1
Secretar al consiliului	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Contabil șef	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Contabil șef-adjunct	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1

Denumirea funcțiilor	Numărul unităților în funcție de numărul populației									
	Până la 1500	1501-3500	3501-4500	4501-5500	5501-6500	6501-7500	7501-8500	8501-9500	9501-10500	Peste 10500
Specialist în problemele planificării	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5	1
Specialist în problemele percepției fiscale	0,5	1	1	1,5	1,5	2	2	2,5	2,5	3
Specialist pentru reglementarea regimului funciar	0,5	1	1	1	1	1	1	1	1	1,5
Specialist în problemele tineretului și sportului	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1
Secretar-dactilograf	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1
Conducător auto	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1
Total	4,0	5,0	5,5	7,0	8,5	10,0	11,0	11,5	12,0	13,5

Tabelul 5.
Structura și stările de personal ale orașelor și municipiilor,
cu excepția municipiilor Chișinău și Bălți.

Denumirea funcțiilor	Numărul unităților în funcție de numărul populației						
	Până la 5000	5001-10000	10001-15000	15001-20000	20001-25000	25001-30000	Peste 30000
Primar	1	1	1	1	1	1	1
Viceprimar	-	1	1	1	1	1	2
Secretar al consiliului	1	1	1	1	1	1	1
Contabil șef	1	1	1	1	1	1	1
Contabil șef-adjunct	0,5	1	1	1	1	1	1
Specialist pentru planificare	-	0,5	1	1	1	1	1
Jurist	-	-	0,5	1	1	1	1
Specialist pentru relații cu publicul	-	-	-	0,5	1	2	2
Specialist în problemele recrutării și încorporării	1	1	1	1	1,5	1,5	2
Specialist în problemele percepției fiscale	1	1,5	2	2	3	4	5
Specialist pentru reglementarea regimului funciar	1	1	1	1	1	1	1
Arhitect	-	-	0,5	0,5	1	1	1
Specialist în construcție, gospodărie comunală și drumuri	-	-	0,5	0,5	1	1	1,5
Specialist în problemele tineretului și sportului	-	0,5	1	1	1	1	1
Secretar-dactilograf	0,5	1	1	1	1	1	2
Conducător auto	1	1	1	1	1	1	2
Independent	-	-	-	0,5	0,5	1	1
Total	8	11,5	14,5	16,0	19	21,5	26,5

ÎNTREBAREA NR. 65:

– Cine acordă concediu primarului și cine este în drept să-i aplice sancțiuni disciplinare ?

RĂSPUNS:

– Conform prevederilor art.115 alin.(6) din Codul Muncii și art.15 alin.(3) din Legea 199/2010, concediul de odihnă anual se acordă salariatului (primarului) în temeiul ordinului (dispoziției, deciziei, hotărârii) emise de către angajator (conducătorul autorității publice). Dar cine este angajatorul (conducătorul) primarului? Potrivit art.1, 119 alin.(1) și 134 alin.(1)

din Codul Electoral, primarul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani, de către alegătorii (locuitorii cu drept de vot) din UAT concretă.

Respectiv, pentru a-i acorda concediu primarului ar trebui să se convoace adunarea tuturor alegătorilor, ceea ce este imposibil, nu este real și această procedură nu este prevăzută în nici un act legislativ sau normativ. În baza art.6 alin.(1) și (3) din Legea 436/2006, consiliile locale și raionale, primarii și președinții de raioane funcționează ca autorități autonome și între ele nu există raporturi de subordonare. Acordarea concediului primarului în temeiul deciziei consiliului local sau a dispoziției președintelui raionului tot nu are putere juridică, de aceea, acordând angajaților primăriei diferite concedii, primarul își acordă însuși concediu prin dispoziția sa.

Este o practică utilizată în multe primării din Republica Moldova, deoarece există acest gol în legislație.

Dar mai există și o altă practică care nu contravine legislației. Conform art. 34, (3) al legii 436/2006 "**Interimatul funcției de primar**" în caz de absență temporară, primarul poate delega, sub proprie răspundere, exercitarea atribuțiilor sale viceprimarului sau, după caz, secretarului consiliului pe întreaga durată a absenței sale. Odată numit în calitate de primar interimar, viceprimarul sau, după caz, secretarul consiliului, prin dispoziția sa poate acorda primarului în exercițiu concediu conform prevederilor Codului muncii.

Potrivit art. 204 alin. (1) și 207 alin. (1) din Codul Muncii, sancțiunile disciplinare se aplică de către angajator (conducător). Însă, în baza exemplului descris mai sus de acordare a concediului primarului, reiese, că pentru a-i aplica careva sancțiuni disciplinare primarului, trebuie convocată adunarea tuturor alegătorilor. Respectiv, și acest gol în legislație face imposibil ca primarului să-i fie aplicată vreo sancțiune disciplinară.¹¹

ÎNTREBAREA NR. 66:

– Poate primarul beneficia de premiu pentru activitate prodigioasă desfășurată în folosul comunității? Care autoritate publică sau instanță poate acorda premiu primarului?

RĂSPUNS:

– În **Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr. 355 din 23.12.2005** la Capitolul III "**Salarizarea persoanelor care dețin funcții de demnitate publică și persoanelor care dețin funcții publice de rangul întâi**" e stipulat că (2) persoanele care dețin funcții de demnitate publică și persoanele care dețin funcții publice de rangul întâi, precum și funcționarii publici pot beneficia de premii cu prilejul jubileelor, sărbătorilor profesionale și al zilelor de sărbătoare nelucrătoare, care se plătesc din contul economiei mijloacelor pentru retribuirea muncii.

Respectiv, primarul este persoană cu funcție de demnitate publică și poate bene-

---

¹¹ **Notă:** Propuneri pentru a exclude aceste goluri din legislație în privința primarului au fost înaintate în adresa Guvernului și Parlamentului, însă până la moment legislația respectivă nu a fost modificată sau completată.

ficia de premii cu ocaziile enumerate la articolul citat mai sus. Premiile se plătesc **din contul economiei mijloacelor pentru retribuirea muncii**, alocate pe anul respectiv, adică din bugetul local (art.8, alin. (3) din Legea privind finanțele publice locale).

Sintagma evidențiată cu cursiv, la prima vedere, ne duce la gândul că numai consiliul local ar putea decide acordarea unui premiu primarului, întrucât finanțele publice sunt gestionate anume de această autoritate publică.

Însă, ținând cont de faptul, că anual, la aprobarea bugetelor UAT de către consiliile locale, sunt preconizate finanțe publice la articol concret pentru efectuarea acestor premieri tuturor salariaților, inclusiv și primarului, acesta ca executor (ordonator) principal de buget poate să-și acorde și singur, prin dispoziție, acest premiu.

ÎNTREBAREA NR. 67:

– Cine și în ce condiții numește secretarul consiliului local? Ce cunoștințe și abilități trebuie să întrunească persoana care aspiră la această funcție?

RĂSPUNS:

– Statutul și atribuțiile secretarului consiliului local sunt reglementate în art. 37-39 ale Legii 436/2006, cât și în punctul 26 din Regulamentul aprobat prin Legea 457/2003. Secretarul consiliului local este și secretar al satului (comunei), orașului (municipiului). Candidatul la funcția de secretar se va selecta pe bază de concurs. Persoana numită, în condițiile legii, în funcția de secretar trebuie să fie licențiat al unei facultăți (secții) de drept sau de administrație publică.

Numirea în funcție se face la ședința imediat următoare a consiliului local, după anunțarea rezultatelor concursului.

Aceste prevederi se aplică numai în cazul în care funcția de secretar este vacantă.

Secretarul se bucură de stabilitate în funcție și cade sub incidența **Legii nr.158-XVI din 4.07. 2008¹² cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public**.

Modificarea, suspendarea și încetarea raporturilor de serviciu ale secretarului se face, în condițiile legii, prin decizia consiliului. Evaluarea performanțelor profesionale ale secretarului poate fi executată de către primar, în baza deciziei consiliului.

Pe durata concediului sau a unei lipse îndelungate a secretarului pe motive întemeiate, consiliul local poate împuternici un alt funcționar din cadrul primăriei să îndeplinească toate atribuțiile secretarului sau unele din ele.

ÎNTREBAREA NR. 68:

– Ar putea, de pildă, viceprimarul, contabilul-șef, specialistul în problemele percepției fiscale, specialistul pentru reglementarea regimului funciar să înlocuiască secretarul consiliului, dacă acesta din urmă lipsește o perioadă îndelungată de timp?

RĂSPUNS:

– Astfel de situații pot să apară datorită faptului că în lege nu este stipulat anume

¹² În continuare Legea 158/2008

despre ce fel de funcționar este vorba care ar putea să înlocuiască secretarul: funcționar public sau un funcționar care nu se bucură de acest statut.

Dar să le luăm pe rând:

1. Viceprimarul nu poate înlocui secretarul consiliului pentru că acesta cade sub incidența art. 12 al Legii 199/2010 care nu-i permite să desfășoare orice altă activitate remunerată, cu excepția activităților didactice și științifice.

2. Pe când contabilul-șef, specialistul în problemele perceperii fiscale, specialistul pentru reglementarea regimului funciar sau alți funcționari publici din cadrul primăriei, pot să înlocuiască secretarul consiliului în baza art. 25 alin. (3) din Legea 158/2008, unde este stipulat expres, că: „*Funcționarul public poate cumula atribuțiile sale cu atribuțiile funcției publice temporar vacante din cadrul autorității publice în care acest funcționar activează*”. Modalitățile de exercitare a atribuțiilor publice temporar vacante sunt expuse în **Anexa nr. 4 la Hotărârea Guvernului nr. 201 din 11.03.2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008.**

ÎNTREBAREA NR. 69:

– Controlează cineva activitatea consiliului local și a primarului? Cine poate să-i tragă la răspundere pentru greșeli și abuzuri în serviciu?

RĂSPUNS:

– Conform art. 61 al Legii 436/2006 activitatea autorităților administrației publice locale este supusă controlului administrativ în temeiul Constituției și al altor acte legislative.

Controlul administrativ al activității autorităților administrației publice locale vizează respectarea Constituției, a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, Legii 436/2006 și a altor acte normative atât de către autoritățile administrației publice locale de nivelurile întâi și al doilea, cât și de către funcționarii acestora.

Controlul administrativ include **controlul legalității** și **controlul oportunității** activității autorităților administrației publice locale.

Controlul administrativ se efectuează din oficiu sau la cerere.

Controlul administrativ vizează, în principal, legalitatea activității autorităților administrației publice locale.

Exercitarea controlului administrativ de oportunitate de către autorități de nivel superior se admite doar în cazul realizării competențelor delegate de către stat autorităților administrației publice locale.

ÎNTREBAREA NR. 70:

– Cine este responsabil de efectuarea controlului administrativ?

RĂSPUNS:

– De organizarea controlului administrativ al activității autorităților administrației publice locale este responsabilă Cancelaria de Stat, acesta fiind exercitat nemijlocit de Cancelaria de Stat sau de oficiile sale teritoriale, conduse de reprezentanții Guvernului în teritoriu.

Subiecți ai controlului de oportunitate sunt Guvernul, autoritățile de specialitate ale administrației publice centrale, alte autorități administrative, care acționează în unitățile administrativ-teritoriale, inclusiv prin intermediul serviciilor lor desconcentrate, potrivit competențelor ce le revin în condițiile legii.

ÎNTREBAREA NR. 71:

– Care sunt împuternicirile subiecților controlului administrativ?

RĂSPUNS:

– În cazul în care consideră că un act emis de autoritatea administrației publice locale este ilegal, oficiul teritorial al Cancelariei de Stat notifică autorității locale emitente ilegalitatea actului controlat, cerând modificarea sau abrogarea lui totală sau parțială.

În cazul exercitării controlului obligatoriu al legalității, sesizarea oficiului teritorial al Cancelariei de Stat trebuie făcută într-un termen de 30 de zile de la data primirii copiei de pe act sau a ultimului document.

În termen de 30 de zile de la data primirii notificării, autoritatea locală emitentă trebuie să modifice sau să abroge actul contestat.

În cazul în care, în termenul stabilit, autoritatea locală emitentă și-a menținut poziția sau nu a reexaminat actul contestat, oficiul teritorial al Cancelariei de Stat poate sesiza instanța de contencios administrativ în termen de 30 de zile de la data primirii notificării refuzului de a modifica sau de a abroga actul contestat sau în cazul tăcerii autorității locale emitente în termen de 60 de zile de la data notificării cererii de modificare sau de abrogare a actului în cauză.

În cazul în care consideră că actul poate avea consecințe grave, în scopul prevenirii unei pagube iminente, oficiul teritorial al Cancelariei de Stat poate sesiza direct instanța de contencios administrativ după primirea actului pe care îl consideră ilegal, încunoștințând de îndată autoritatea locală emitentă.

Odată cu sesizarea instanței de contencios administrativ, oficiul teritorial al Cancelariei de Stat poate cere acesteia suspendarea actului contestat sau dispunerea unor alte măsuri provizorii.

În termen de 3 zile de la primirea sesizării, instanța de contencios administrativ, după audierea părților vizate, decide asupra suspendării actului și/sau dispunerii unor alte măsuri provizorii solicitate de oficiul teritorial al Cancelariei de Stat. Schematic acest proces ar arăta în felul următor: **(Figura 2)**.

Conform prevederilor art. 71 alin. (1) din Legea 436/2006, la cererea subiectului controlului administrativ, autoritatea administrației publice locale este obligată să-i furnizeze, în termen de 10 zile, copiile de pe toate documentele solicitate și alte informații. Secretarul consiliului local este responsabil de această obligație.

* * *

Dintr-un raport al Cancelariei de Stat despre controlul administrativ efectuat în anul 2010 desprindem următoarele date statistice:

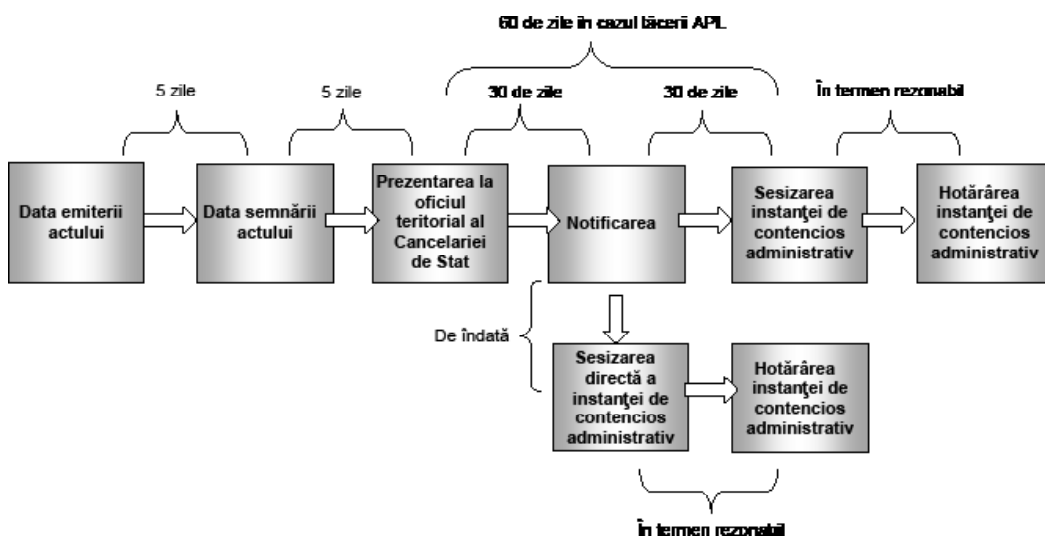
Exercitând atribuțiile de control al legalității actelor emise și adoptate de autoritățile administrației publice locale, oficiile teritoriale au considerat adoptate cu

derogări de la prevederile legale 2922 acte administrative, în acest sens fiind înaintate 2410 notificări privind lichidarea derogărilor constatate.

Prin notificările respective, oficiile teritoriale au solicitat abrogarea, completarea sau modificarea actelor respective. În 1721 cazuri, ceea ce constituie 71,41 % din numărul total al notificărilor înaintate, autoritățile administrației publice emitente au modificat, completat sau abrogat actele emise. În 238 cazuri, autoritățile administrației publice locale au refuzat reexaminarea actelor notificate de către oficiile teritoriale ale Cămarilor de Stat, ceea ce constituie 9,87 % din numărul total al actelor administrative notificate ca fiind ilegale.

În situația dată, conform prevederilor art.5 lit. b) din Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10.02.2000, pe cele 238 de cazuri au fost sesizate instanțele de contencios administrativ pentru anularea actelor administrative considerate a fi emise (adoptate) cu derogări de la legislația în vigoare.

Figura 2.
Etapele exercitării controlului administrativ al actelor
autorităților publice locale

EXERCIȚII PRACTICE

Examinarea studiului de caz nr. 1. (pag. 52)

După cum prevede art. 19 (2) din Legea 436/2006, ședința consiliului local este deliberativă dacă la ea sunt prezenți majoritatea consilierilor aleși. Ce semnifică sintagma "este deliberativă"? Răspunsul este univoc: consiliul poate adopta decizii. Odată ce la momentul adoptării deciziei nu sunt prezenți majoritatea consilierilor aleși, ședința nu mai este deliberativă și, deci, decizia nu poate fi adoptată.

Este evident că numărul necesar de consilieri, care ar conferi ședinței un caracter deliberativ, urmează a fi menținut pe toată perioada ședinței. Dacă pe parcurs unii consilieri au abandonat ședința și numărul celor prezenți în sală este mai mic decât majoritatea consilierilor aleși (sau 2/3 dacă așa o cere caracterul chestiunii puse în discuție), atunci ședința nu mai poate continua și nu pot fi adoptate careva decizii.

Examinarea studiului de caz nr. 2. (pag. 54)

Regulamentul-cadru de constituire și funcționare a consiliilor locale și raionale prevede că în cazul în care, pe parcursul ședinței consiliului, președintele ales pentru ședința respectivă, inclusiv prima ședință (de constituire), nu își poate exercita atribuțiile sale, consiliul procedează la alegerea unui alt președinte al ședinței, fapt care se consemnează în procesul-verbal al acesteia.

În acest caz, procesul-verbal și deciziile adoptate în cadrul întregii ședințe (și nu numai ale unei părți a acesteia) sunt semnate de președintele nou-ales.

Examinarea studiului de caz nr. 3. (pag. 56)

Această situație este reglementată în art. 34-36 al Regulamentului-cadru menționat anterior prin care se interzice proliferarea de insulte sau calomnii la adresa consilierilor prezenți la ședință, precum și dialogul dintre vorbitori și persoanele aflate în sală. În cazul în care desfășurarea lucrărilor este perturbată, președintele ședinței poate să întrerupă dezbaterile și să ceară respectarea regulamentului, fiind în drept:

- a) să cheme la ordine;*
- b) să retragă cuvântul;*
- c) să dispună eliminarea din sală a persoanelor, altele decât consilierii, care împiedică desfășurarea lucrărilor.*

Față de consilierii care, în exercițiul mandatului, au comis abateri de la prevederile legislației sau ale regulamentului, consiliul poate decide, cu votul majorității consilierilor aleși, aplicarea de sancțiuni, în limita competenței sale, ori poate aplica următoarele sancțiuni:

- a) avertisment;*
- b) eliminarea din sala de ședințe.*

Aici mai poate apărea întrebarea firească: cine poate să-l dea afară din sală pe consilierul „prea activ”? În cazul când consilierii vor considera că prin comportamentul sau colegul lor încalcă ordinea publică, atunci procedura de eliminare din sală ar putea fi executată de către reprezentanții forțelor de ordine.

CAPITOLUL III

ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN ACTIVITATEA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE

O adevărată democrație, atât la nivel central cât și local, este astăzi de neînchipuit fără implicarea plenară a cetățenilor în procesul decizional și fără de implementarea unor tehnici noi de informare și comunicare. Toate acestea se înscriu în caracterul reformativ al schimbărilor ce au loc în prezent în administrația publică de pretutindeni.

ÎNTREBAREA NR. 72:

– De ce este atât de important ca autoritățile publice să informeze cetățenii despre activitatea lor? Oare rezultatele muncii funcționarilor din primărie nu se văd și așa, cu ochiul liber?..

RĂSPUNS:

– Într-adevăr, oamenii văd și judecă despre lucrul autorităților publice după rezultatele reale, palpabile ale activității lor. Dar există un volum mare de informație pe care aceste autorități o dețin și de care populația nici nu bănuiește. Parafrazând cunoscuta expresie că cine deține informația, acela deține puterea, putem spune și altfel: puterea autorității publice locale constă în faptul cât de multă și deplină informație dețin cetățenii despre afacerile publice, grijile și problemele cotidiene ale reprezentanților puterii locale, politicile publice promovate de consiliul local.

ÎNTREBAREA NR. 73:

– În ce constă o strategie de informare și comunicare bine structurată? Ce trebuie de avut în vedere în procesul formulării ei?

RĂSPUNS:

– Analizând scopurile și obiectivele activității de informare și comunicare desfășurate în cadrul autorităților publice, putem conchide că funcționarii publici în general și specialiștii de relații publice în special, prin ceea ce difuzează, afișează, emit în public urmăresc o schimbare – schimbarea atitudinii cetățenilor față de treburile publice, trezesc interesul general vizavi de problemele cu care se confruntă comunitatea.

Care sunt posibilitățile de informare și comunicare ale autorităților publice din Moldova la momentul actual? Spre mare regret, la nivel local, în satele și orașele noastre, baza tehnico-materială a mijloacelor de informare s-a distrus, formele și metodele vechi de comunicare de masă au fost aruncate la „lada de gunoi a istoriei” nefiind înlocuite cu altceva.

Pornind de la această realitate, autoritățile publice locale urmează a-și construi propriile strategii și tehnici informaționale în așa fel ca fără prea multe cheltuieli bugetare să poată suplini golul informațional format în localități.

Rolul principal în informarea cetățenilor și comunicarea cu publicul alegător îi revine primăriei, care urmează a se transforma într-un veritabil centru informațional al comunității. Anume aici cetățeanul trebuie să obțină informația necesară în problemele vitale cu care se confruntă.

De rând cu mijloacele de informare în masă (presa scrisă, radioul, TV, internetul) care stau acum la dispoziția autorităților publice, fiecare serviciu din primărie ar putea avea panoul său informațional amplasat în holul primăriei, în care ar expune cele mai importante acte, recomandări, instrucțiuni și informații utile pentru cetățeni. Aceasta nu numai că le va fi de folos cetățenilor care vin la primărie, ci i-ar scuti și pe funcționarii de aici de explicarea verbală la nesfârșit a celor mai elementare lucruri, ar economisi timpul pentru activitățile de bază.

Cu alte cuvinte, informarea cetățenilor este un proces continuu pe care autoritățile publice urmează să-l desfășoare în virtutea obligațiilor lor prevăzute de legislație. Din art. 34 (2), Constituția Republicii Moldova, desprindem că **autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.**

Adică, primăria și consiliul local trebuie să întreprindă măsuri de informare fără ca acestea să fie solicitate expres de cetățeni, iar acolo unde acest lucru nu se face, de fapt, se încalcă un drept constituțional al cetățenilor.

ÎNTREBAREA NR. 74:

– În ultimul timp se vorbește mult despre transparența procesului decizional. Ce presupune această noțiune?

RĂSPUNS:

– Conform Legii 239/2008 noțiunea de **transparență presupune** oferirea, în vederea informării în mod deschis și explicit, de către **autoritățile publice** a tuturor **informațiilor** privind activitatea lor și **consultarea cetățenilor, asociațiilor** constituite în corespundere cu legea, **altor părți interesate** în **procesul de elaborare și de adoptare a deciziilor.**

Art. 3. al legii menționate stipulează că autoritățile publice vor consulta **cetățenii, asociațiile constituite în corespundere cu legea, alte părți interesate** în privința proiectelor de acte legislative, administrative care pot avea **impact social, economic, de mediu (asupra modului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra colectivităților locale, serviciilor publice)**. Aceasta înseamnă că dacă consiliul local a adoptat o decizie care poate avea **impact social, economic, de mediu** fără a consulta populația din comunitate, decizia ar putea fi contestată în modul prevăzut de lege.

ÎNTREBAREA NR. 75:

– Care sunt obligațiunile autorităților publice ce reies din Legea privind transparența în procesul decizional?

RĂSPUNS:

– Prin *Hotărârea Guvernului nr. 96 din 16 .02.2010 cu privire la acțiunile de implementare a Legii nr. 239-XVI din 13 .11. 2008 privind transparența în procesul decizional*, a fost aprobat *Regulamentul cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor*.

În Regulament sunt descrise clar măsurile organizatorice pentru asigurarea transparenței în procesul decizional, modalitățile de informare în procesul decizional, procedurile de organizare a consultărilor publice, și a ședințelor publice, raportarea cu privire la transparența în procesul decizional.

Conform regulamentului, în scopul asigurării transparenței procesului decizional, autoritatea publică întreprinde următoarele acțiuni de bază:

1. Elaborează și aprobă regulile interne de organizare a procedurilor de consultare publică.
2. Desemnează coordonatorul procesului de consultare publică.
3. Întocmește lista generală a părților interesate.
4. Creează în pagina Web compartimente dedicate transparenței decizionale.
5. Întocmește și aduce la cunoștința publicului rapoarte anuale privind transparența în procesul decizional.

ÎNTREBAREA NR. 76:

– *Care ar fi modalitățile de consultare a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor?*

RĂSPUNS:

– Pentru desfășurarea procesului de consultare pot fi aplicate următoarele modalități de consultare.

Solicitarea opiniei cetățenilor, care se desfășoară prin informarea generală a publicului larg nedefinit despre inițierea consultărilor și supunerea proiectului de decizie spre consultare, conform pct.15 alin. (1) din Regulament.

Recomandările sunt recepționate în scris prin intermediul scrisorilor expediate pe adresa autorității publice, a poștei electronice, opțiunilor tehnice de transmitere a comentariilor de pe paginile web, altor opțiuni tehnice.

La aplicarea acestui instrument de consultare sunt utilizate, după caz, opțiuni tehnice de comunicare între părțile interesate și autoritatea publică autor al proiectului de decizie (pagini web oficiale, poșta electronică, bloguri, comunități virtuale, mesagerie instantă).

Solicitarea opiniilor experților se realizează prin informarea direcționată a părților interesate (experților identificați ca fiind relevanți) de domeniul de activitate a autorităților publice, conform pct.15 alin. (2) din Regulament, cu solicitarea de a se expune pe marginea proiectului de decizie.

Recomandările sunt recepționate în scris prin intermediul poștei electronice, opțiunilor de transmitere a comentariilor de pe paginile web oficiale, scrisori.

Studiul de caz nr. 1.

La una din ședințele consiliului comunal Izvoare, la care urma să fie luate în discuție niște probleme controversate ce țineau de activitatea primăriei locale, în sală au apărut 3 cetățeni care intenționau să asiste. Înainte de a deschide ședința și a alege președintele acesteia, primarul a observat prezența celor trei și invocând „seriozitatea problemelor discutate” le-a propus cetățenilor cu pricina să elibereze sala de ședințe. Cetățenii au refuzat să se supună, invocând prevederile art. 17 al Legii 436/2006 care vorbește despre caracterul public al ședințelor. Între timp primarul a sesizat că cetățenii cu pricina nici măcar nu erau locuitori ai comunei date, ci veniseră din localitatea vecină...

Văzând că „intrușii” nu aveau de gând să iasă, primarul a pus „chestiunea privind părșirea de către persoanele străine a săli de ședințe” la votul consilierilor. Aceștia au votat unanim „pentru” și persoanele „nepoftite” au fost nevoite să plece.

Au procedat corect primarul și consilierii locali? Care sunt prevederile legale ce țin de transparența ședințelor?

---

* Examinarea studiilor de caz este descrisă la sfârșitul capitolului.

Grupuri de lucru permanente, cu participarea reprezentanților părților interesate sunt create la inițiativa autorității publice responsabile de elaborarea proiectelor de decizii sau a unei alte autorități publice, conform competenței, în scopul inițierii și menținerii unui dialog constant pe parcursul procesului decizional.

Crearea și activitatea acestor grupuri este reglementată prin regulile interne de organizare a procedurilor de consultare publică în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor, aprobate în cadrul autorității publice respective.

Recomandările obținute în cadrul ședințelor grupurilor de lucru se înregistrează în procese-verbale privind consultarea publică a părților interesate.

Grupuri de lucru ad-hoc, cu participarea reprezentanților părților interesate sunt create la inițiativa autorității publice autor al proiectului de decizie, a unei alte autorități publice, conform competenței, sau a unei părți interesate în scopul discutării proiectului de decizie supus consultării, obținerii de consens în aspecte contradictorii.

Funcționarea grupurilor de lucru ad-hoc este stabilită prin proceduri provizorii, aprobate de comun acord de către membrii grupului.

Recomandările obținute în cadrul ședințelor grupurilor de lucru se înregistrează în procesul-verbal privind consultarea publică a părților interesate.

Dezbaterile publice constituie un procedeu de consultare publică care implică întrunirea reprezentanților autorității publice și părților interesate pentru exprimarea într-un cadru organizat a viziunilor privind proiectul deciziei.

Autoritatea publică, care inițiază dezbaterile publice, în cadrul discuțiilor, își prezintă punctul de vedere, îl argumentează și își exprimă, după caz, acordul sau dezacordul asupra recomandărilor și opiniei participanților la dezbaterile publice.

Rezultatul dezbaterilor publice se fixează în procesul-verbal privind consultarea publică a părților interesate.

Audierile publice reprezintă o modalitate de întrunire bine sistematizată a autorității publice autor al proiectului de decizie și a părților interesate.

Acestea presupun desfășurarea organizată a discuțiilor pe marginea proiectului de decizie elaborat, prin înscrierea prealabilă a vorbitorilor și, după caz, prezentarea succintă în formă scrisă a recomandărilor, unde autoritatea publică, care inițiază audierile publice, prezintă tema discuției, adresează, după caz, întrebări și ia act de recomandările și opiniile participanților la audieri, fără a-și exprima poziția față de recomandările și opiniile expuse.

Sondajul de opinie este o procedură sociologică de consultare a opiniei cetățenilor, menită să identifice atitudinea acestora față de intențiile sau acțiunile planificate ale autorităților publice, stabilite prin proiectele de decizii elaborate.

Pentru desfășurarea sondajului sociologic autoritatea publică propune un șir de întrebări tematice privind subiectul supus consultării incluse într-un chestionar.

Referendumul reprezintă un instrument de consultare a opiniei cetățenilor privind cele mai importante probleme ale statului și societății și se desfășoară conform procedurilor stabilite în Capitolul 4 «**Referendumul local**» al Codului electoral.

ÎNTREBAREA NR. 77:

– Există diferite păreri despre dreptul și posibilitatea cetățenilor de a participa la ședințele consiliului local. Unii spun că ei doar îngreuiază procedeul de lucru, pot împiedica consilierii să-și expună liber și nestingherit de nimeni opiniile...

RĂSPUNS:

– În Republica Moldova, odată cu modificarea Legii 436/2006, a fost substanțial completat și articolul privind asigurarea transparenței în activitatea autorităților publice. Astfel, în art. 17 „**Transparența ședințelor**” este stipulat că cetățenii și organizațiile acestora au dreptul:

- a. de a participa, în condițiile legii, la orice etapă a procesului decizional;
- b. de a solicita orice informație referitoare la procesul decizional, inclusiv a proiectelor de decizii și a agendei de subiecte pentru discuții la ședințele consiliului local și primăriei;
- c. de a propune inițierea elaborării și adoptării unor decizii;
- d. de a prezenta autorităților publice locale recomandări, în nume propriu sau în

Studiul de caz nr. 2.

Consiliul local Recea Veche, o localitate cu o populație de circa 3 mii locuitori, a adoptat decizia de a amenaja un poligon pentru depozitarea deșeurilor menajere cu capacitate de 3 mii metri cubi. Locul amplasării a fost selectat de specialiștii de la primărie și coordonat cu instanțele de resort.

Dar, la momentul când urma să înceapă lucrările de amenajare, cetățeni satului și-au exprimat dezacordul cu locul selectat și procedurile de management al deșeurilor propuse de primărie. Un grup de inițiativă, format din cetățeni activi ai satului, a blocat căile de acces spre poligonul în proces de amenajare.

A procedat corect consiliul local adoptând această decizie? Care sunt procedurile legale de inițiere și adoptare a acestor tipuri de decizii?

numele unor grupuri de locuitori ai colectivităților respective, privind diverse proiecte de decizie supuse dezbaterilor.

Iar autoritățile publice locale și funcționarii publici ai acestor unități teritorial-administrative sunt obligați să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea posibilităților efective de participare a cetățenilor și a organizațiilor acestora la procesul decizional, inclusiv prin informarea adecvată și în timp util asupra subiectelor aflate pe agenda dezbaterilor consiliului local, recepționarea și examinarea în timp util a tuturor recomandărilor, sesizărilor, scrisorilor adresate de către cetățeni autorităților lor reprezentative, în scopul utilizării propunerilor exprimate la elaborarea proiectelor de decizii sau programelor de activitate.

Împiedicarea accesului liber la ședințele consiliului local sau compromiterea procesului decizional prin acțiuni deliberate de ascundere a informației de interes public se sancționează conform legislației în vigoare.

Toate aceste măsuri vin să perfecteze cadrul legal ce reglementează implicarea publicului în procesul decizional. Nu ne rămâne decât să respectăm întocmai buchea legii.

ÎNTREBAREA NR. 78:

– Este adevărat că legea permite participarea cetățenilor la ședințele consiliului local, dar oamenii nu se prea grăbesc să vină la aceste ședințe, considerând că asistarea la ele este o simplă pierdere de timp...

RĂSPUNS:

– Într-adevăr poți auzi de la funcționarii publici păreri că cetățenii nu manifestă interes, sunt pasivi și nu vin la ședințe. Dar întrebarea poate fi pusă și altfel: ce au întreprins acești funcționari ca cetățenii să cunoască ordinea de zi, locul și timpul desfășurării ședințelor, să aibă din timp proiectele de decizie pe cele mai importante chestiuni, să aibă posibilitatea de a se pronunța asupra lor până la ședință?

Iată o schemă simplă de activități care, dacă ar fi întreprinse sistematic de organizatorii ședințelor consiliilor locale, poate ar da roade.

La etapa predecizională

1. Anunțarea prin diferite mijloace de informare a problemicii ce urmează a fi discutată la ședința ordinară a consiliului local:

- *afișarea descrierii problemei pe panourile informative ale primăriei, în locurile publice;*
- *publicarea ei în presa locală sau regională;*
- *transmiterea informației prin intermediul radioului local, televiziunii, etc.*
- *difuzarea prin intermediul reprezentanților societății civile a „fluturașilor”, foilor volante;*
- *plasarea informației pe site-ul primăriei.*

2. Colectarea propunerilor, sugestiilor, recomandărilor de la cetățeni și organizațiile acestora:

- *organizarea întrunirilor cu cetățenii la locul de trai cu discutarea problemei ce urmează a fi supusă examinării la ședința consiliului;*

- desfășurarea audierilor publice în problema identificată;
- inițierea dezbaterilor publice cu participarea experților în materie, a factorilor interesați, a celor „pro” sau „contra” unei sau altei modalități de soluționare a problemei;
- organizarea unei discuții publice în presa locală și regională;
- organizarea unui sondaj de opinie pe un eșantion reprezentativ, etc.

3. Examinarea propunerilor parvenite din partea cetățenilor și organizațiilor acestora:

- desfășurarea unor ședințe publice a comisiilor consultative de specialitate ale consiliului local sau formarea unor grupuri de lucru mixte pentru examinarea propunerilor parvenite;
- examinarea în cadrul comisiilor a unor proiecte de alternativă, elaborate și propuse de reprezentanții societății civile sau a altor părți interesate;
- anunțarea în public a modalității de selectare și aprobare sau respingere a argumentelor „pro” sau „contra”;
- publicarea proiectelor de decizie în varianta în care vor fi înaintate la ședința consiliului.

La etapa procesului decizional propriu-zis

1. Desfășurarea unei ședințe publice a consiliului local asigurând condiții pentru asistarea la ea a tuturor factorilor interesați:

- anunțarea prin toate mijloacele disponibile a datei, locului și timpului de desfășurare a ședinței consiliului, ordinii de zi și proiectelor de decizie ce urmează a fi discutate;
- asigurarea localului corespunzător pentru participarea publicului la ședința consiliului;
- elaborarea și difuzarea în public a unor reguli de comportament a cetățenilor care doresc să asiste la ședința consiliului;
- asigurarea participării la ședința consiliului a reprezentanților mass-media locală și regională, înzestrarea lor cu materiale informative (comunicate de presă, proiectele de decizii, avizele comisiilor de specialitate etc.).

2. Organizarea unor discuții interesate și competente asupra chestiunii de pe ordinea de zi:

- înzestrarea din timp a consilierilor cu materialele informative și normative necesare desfășurării discuției;
- pregătirea unor informații adiționale și invitarea la discuție a unor experți în domeniu;
- asigurarea dreptului tuturor doritorilor din rândurile consilierilor de a-și exprima părerea asupra chestiunii examinate;
- discutarea multilaterală a tuturor propunerilor parvenite în cadrul discuțiilor publice și luarea în considerare a opiniei publice în problema discutată.

La etapa postdecizională

1. Definitivarea proiectelor și aducerea la cunoștința publică a deciziilor adoptate:

- *perfectarea procesului-verbal al ședinței și asigurarea accesului cetățenilor la conținutul acestuia;*
  - *publicarea prin diferite mijloace a deciziilor definitive, planurilor și strategiilor adoptate;*
2. Organizarea studierii de către factorii interesați și executării deciziilor adoptate:
- *desfășurarea unor ședințe de lucru cu participarea părților interesate în vederea organizării executării deciziilor și realizării planurilor și strategiilor adoptate;*
  - *implicarea tuturor actorilor locali (conform planului de acțiuni) în procesul de executare a deciziilor adoptate;*
  - *publicarea periodică a rezultatelor activităților desfășurate în vederea executării deciziilor adoptate;*
  - *examinarea la ședințele următoare ale consiliului local a chestiunii privind mersul executării deciziilor anterioare;*
  - *organizarea unor adunări cu cetățenii cu prezentarea unor dări de seamă periodice despre mersul executării deciziilor adoptate.*

ÎNTREBAREA NR. 79:

– În ultimul timp tot mai multe primării recurg la posibilitățile Internetului pentru a comunica cu cetățenii, cu alte autorități publice locale și centrale. Există în Republica Moldova un cadru normativ sau rețele de stocare și transmitere a informației oficiale a APL?

RĂSPUNS:

– Nu putem spune că nu există cadrul normativ care ar reglementa această activitate.

Astfel, în acest domeniu a fost adoptate: ***Legea nr. 467-XV din 21.11.2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat, Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.1743-III din 19.03.2004 “Privind edificarea societății informaționale în***

Studiul de caz nr. 3.

La secretarul consiliului local a venit un cetățean cu rugămintea să i se permită să ia cunoștință de procesul-verbal al unei ședințe a consiliului local care avuse loc cu un an în urmă.

Secretarul consiliului i-a refuzat, invocând faptul că procesul-verbal solicitat este deja predat în arhivă. Mai mult ca atât, secretarul i-a comunicat că la acea ședință au fost discutate și niște chestiuni care conțin secret comercial al unor agenți economici, alte informații cu caracter confidențial, adică informații oficiale cu accesibilitate limitată din care cauză documentul cu pricina nu poate fi oferit spre consultare publicului larg.

Solicitantul de informație oficială s-a adresat cu o cerere scrisă pentru a i se oferi, totuși, documentul solicitat și, iarăși, a primit un răspuns negativ.

A procedat corect secretarul consiliului? Care ar fi procedura de acces la informațiile oficiale în cazul descris mai sus?

Republica Moldova”, prin Hotărârea Guvernului nr. 255 din 9.03.2005 a fost aprobat Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale - “Moldova electronică”. Cu șase ani în urmă a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr. 668 din 19.06.2006 privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet, în care autoritățile administrației publice erau obligate să dispună de o pagină-web oficială proprie în rețeaua Internet, în scopul publicării informației despre activitatea lor.

La etapa actuală toate consiliile raionale, o bună parte din primăriile orășenești și satești dispun de pagini oficiale în Internet.

În scopul asigurării transparenței actului decizional, reducerea birocrăției, asigurarea accesului liber al reprezentanților mediului de afaceri, precum și al societății civile la actele emise de organele administrației publice locale în ansamblu a fost creat Serviciul electronic public care se încadrează în strategia de implementare a guvernării electronice. Misiunea de a asigura implementarea strategiei respective îi revine Centrului de Guvernare Electronică, creat în luna august 2010 și care activează sub auspiciile Cancelariei de Stat.

Serviciu electronic public este un serviciu gratuit care, prin intermediul portalului web, oferă numeroase posibilități și avantaje pentru trei categorii de utilizatori: administrația publică locală, Cancelaria de Stat și cetățenii. Prin accesarea paginii web a primăriei, orice persoană, operativ, poate vizualiza actele normative adoptate de către administrația locală, aflând ce prevăd acestea și data intrării lor în vigoare. Pentru a căuta și a găsi un act administrativ este destul de a accesa site-ul ***www.actelocale.md***. Tot mai multe primării se înregistrează și plasează actele lor în acest registru, facilitând astfel accesul cetățenilor la deciziile și dispozițiile autorităților publice locale.

ÎNTREBAREA NR. 80:

– Se referă sau nu Legea cu privire la accesul la informație la autoritățile publice locale?

RĂSPUNS:

– Într-adevăr, o altă condiție a asigurării transparenței și implicării publicului în procesul decizional este și asigurarea liberului acces la informație. În Republica Moldova, unul dintre cele mai ample acte normative în domeniul accesului la informația oficială este ***Legea 982/2000***.

Scopul principal al acestui act juridic este crearea cadrului normativ general al accesului la informațiile oficiale, eficientizarea procesului de informare și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității autorităților publice și a instituțiilor publice, stimularea participării lor la procesul decizional în Republica Moldova. Conform opiniei experților autohtoni și din străinătate, legea corespunde standardelor internaționale și pornește de la dezideratul de bază că statul trebuie să stabilească proceduri eficiente de asigurare a accesului la informație.

Legea stipulează că oricine are dreptul în condițiile legii să caute, să primească și să facă cunoscute informațiile oficiale. Restricții în acest domeniu de activitate pot fi doar pe motive specifice reglementate de lege.

ÎNTREBAREA NR. 81:

– Cine este obligat prin lege să furnizeze informații solicitanților?

RĂSPUNS:

– În art. 5 al Legii 982/2000 furnizorii de informații oficiale sunt:

- a) autoritățile publice centrale și locale;
- b) instituțiile publice centrale și locale care au ca scop efectuarea atribuțiilor de administrare, social-culturale și altor atribuții cu caracter necomercial;
- c) persoanele fizice și juridice care sunt abilitate cu gestionarea unor servicii publice și culeg, selectează, posedă, păstrează, dispun de informații oficiale, inclusiv de informații cu caracter personal.

Dacă pornim de la prevederile legii, fiecare funcționar public din primărie sau din serviciile publice ale consiliilor locale cade sub incidența acestui articol devenind furnizor de informații oficiale și dispunând de drepturile și obligațiunile ce reies din legea examinată aici.

ÎNTREBAREA NR. 82:

– Cine sunt solicitanții informației oficiale în condițiile Legii privind accesul la informație?

RĂSPUNS:

– Răspunsul este simplu: orice cetățean al Republicii Moldova precum și cetățenii altor state care au domiciliul sau reședința pe teritoriul Republicii Moldova, apatrizii stabiliți cu domiciliul sau cu reședința pe teritoriul Republicii Moldova.

ÎNTREBAREA NR. 83:

– Care sunt obligațiunile furnizorilor de informație?

RĂSPUNS:

În art. 11 al Legii 982/2000 se prevede că

1. Furnizorul de informații, în conformitate cu competențele care îi revin, este obligat:
  - 1) să asigure informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor asupra chestiunilor de interes public și asupra problemelor de interes personal;
  - 2) să garanteze liberul acces la informație;
  - 3) să respecte limitările accesului la informație, prevăzute de legislație, în scopul protejării informației confidențiale, vieții private a persoanei și securității naționale;
  - 4) să respecte termenele de furnizare a informației, prevăzute de lege;
  - 5) să dea publicității propriile acte adoptate în conformitate cu legea;
  - 6) să păstreze, în termenele stabilite de lege, propriile acte, actele instituțiilor, ale căror succesoare sunt, actele ce stabilesc statutul lor juridic;
  - 7) să asigure protejarea informațiilor ce se află la dispoziția sa de accesul, distrugerea sau modificarea nesanctionate;

8) să mențină informațiile, documentele aflate la dispoziția sa, în formă actualizată;

9) să difuzeze de urgență pentru publicul larg informația care i-a devenit cunoscută în cadrul propriei activități, dacă această informație:

a) poate preîntâmpina sau diminua pericolul pentru viața și sănătatea oamenilor;

b) poate preîntâmpina sau diminua pericolul producerii unor prejudicii de orice natură;

c) poate opri răspândirea informației neveridice sau diminua consecințele negative ale răspândirii acesteia;

d) comportă o deosebită importanță socială.

(2) În scopul garantării liberului acces la informațiile oficiale, furnizorul de informații:

a) va asigura un spațiu amenajat pentru documentare, accesibil solicitanților;

b) va numi și va instrui funcționarii responsabili pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale;

c) va elabora, în conformitate cu prezenta lege, regulamente cu privire la drepturile și obligațiile funcționarilor în procesul de furnizare a documentelor, informațiilor oficiale;

d) va acorda asistența și sprijinul necesar solicitanților pentru căutarea și identificarea informațiilor;

e) va asigura accesul efectiv la registrele furnizorilor de informații, care vor fi completate în conformitate cu legislația cu privire la registre;

f) va desfășura întrunirile și ședințele sale în mod public, în conformitate cu legislația.

(3) În scopul facilitării liberului acces la informație, furnizorul de informații va publica sau va face în alt mod general și direct accesibile populației informațiile ce conțin:

a) descrierea structurii instituției și adresa acesteia;

b) descrierea funcțiilor, direcțiilor și formelor de activitate ale instituției;

c) descrierea subdiviziunilor cu competențele lor, programului de lucru al acestora, cu indicarea zilelor și orelor de audiență a funcționarilor responsabili de furnizarea informațiilor, documentelor oficiale;

d) deciziile finale asupra principalelor probleme examinate.

(4) În conformitate cu prezenta lege, informațiile arătate la alineatul (3) al prezentului articol vor fi făcute publice în afara procedurii de examinare a cererilor privind accesul la informație.

(5) În scopul asigurării transparenței activității instituțiilor, eficientizării accesului la informație, creării condițiilor pentru căutarea, identificarea operativă a documentelor și informațiilor, autoritățile publice, instituțiile publice vor edita, cel puțin o dată pe an, îndrumare ce vor conține liste ale dispozițiilor, hotărârilor, altor documente oficiale, emise de instituția respectivă, și domeniile în care poate furniza informații, vor pune la dispoziția reprezentanților mijloacelor de informare în masă date oficiale despre propria activitate, inclusiv despre domeniile în care poate furniza informații.

EXERCIȚII PRACTICE

Examinarea studiului de caz nr. 1. (pag. 68)

Desigur, nu de fiecare dată primarul sau consilierii se simt confortabil când la ședințele consiliului, mai ales dacă acolo se discută chestiuni „arzătoare” sunt prezenți cetățeni simpli din localitate sau mai ales străini. Dar aceștia trebuie să conștientizeze că activează în numele comunității și în interesele ei, iar misiunea dată nu poate fi exercitată cu ușile închise, pe ascuns de ochii și urechile cetățenilor.

Persoanele, care au venit în sala de ședințe au făcut trimitere corect la art. 17 al Legii 436/2006 care la alin. (2) prevede că orice persoană interesată poate asista la ședințele consiliului local. Legea nu menționează că persoana dată trebuie să aibă numai decât reședință sau domiciliu în localitatea dată și nici măcar nu stipulează că aceste persoane trebuie să aibă cetățenia Republicii Moldova.

Totodată, legea 436/2006 la art. 17 alin. (5) prevede că împiedicarea accesului liber la ședințele consiliului local sau compromiterea procesului decizional prin acțiuni deliberate de ascundere a informației de interes public se sancționează conform legislației în vigoare.

Despre care legislație în vigoare este vorba? În cazul dat, acțiunile autorităților publice locale pot fi calificate drept folosirea intenționată a situației de serviciu într-un mod care contravine intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice cu depășirea limitelor drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, ceea ce se sancționează cu amendă de la 50 la 150 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. (Art. 312-313 ale Codului contravențional). Examinarea contravențiilor prevăzute la articolele respective ține de competența procurorului (art. 396. al Codului Contravențional).

Examinarea studiului de caz nr. 2. (pag. 69)

În cazul descris, consiliul local n-a ținut cont de prevederile legislației naționale referitoare la transparența procesului decizional și la cele internaționale ce țin de luarea deciziilor în probleme de mediu.

Astfel, la punctul 3 al Regulamentului cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor e stipulat că la elaborarea și adoptarea proiectelor de decizii care pot avea impact economic, de mediu și social urmează a aplica proceduri de consultare publică a cetățenilor localității, ceea ce nu s-a întreprins.

În domeniul „mediul” Republica Moldova are obligații impuse de Convenția de la Aarhus din 25.06.1998, privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu. Moldova a fost prima țară care, prin Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 07.04.1999, a ratificat această convenție. La art. 6 alin. 2 Convenția stipulează că publicul interesat va fi informat, prin anunț public ori în mod individual și într-o manieră adecvată, în timp util și efectiv despre începerea unei proceduri de luare a deciziei de mediu. Procedurile pentru participarea publică vor permite cetățenilor să înainteze, în scris sau, când este cazul, la o audiere publică ori un sondaj cu solicitantul, orice comentarii, informații, analize sau opinii considerate relevante pentru activitatea propusă.

Autoritatea publică va asigura ca în decizia luată să se țină seama de rezultatul participării publicului, iar în momentul în care decizia a fost adoptată, publicul să fie informat prompt despre aceasta, asigurându-se accesul la textul deciziei, precum și la motivele și considerațiile care au stat la bază.

Examinarea studiului de caz nr. 3. (pag. 72)

Conform art. 6, alin (1) al Legii 982/2000, informații oficiale sunt considerate toate informațiile aflate în posesia și la dispoziția furnizorilor de informații, care au fost elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate și/sau adoptate de organe ori persoane oficiale sau puse la dispoziția lor în condițiile legii de către alți subiecți de drept. Procesul-verbal al ședinței consiliului local face parte din categoria informațiilor oficiale, dat fiind faptul că a fost elaborat și adoptat de un organ oficial – consiliul local – și semnat de persoane oficiale – președintele ședinței și secretarul consiliului local.

S-ar putea întâmpla, deși astfel de cazuri sunt foarte rare, ca în procesul-verbal al ședinței consiliului local să se conțină anumite informații oficiale cu accesibilitate limitată (art. 7 alin (1) al Legii 982/2000) care țin de respectarea drepturilor și reputației altei persoane sau de protecția securității naționale, ordinii publice, ocrotirii sănătății sau protecției moralei societății.

Dar aceasta nu înseamnă că accesul la astfel de informații este completament restricționat. Conform art. 7 alin. 2 al legii menționate, dacă accesul la informațiile, documentele solicitate este parțial limitat, furnizorii de informații sunt obligați să prezinte solicitanților părțile documentului, accesul la care nu conține restricții conform legislației, indicându-se în locurile porțiunilor omise una din următoarele sintagme: "secret de stat", "secret comercial", "informație confidențială despre persoană".

Adică, secretarul consiliului, înainte de a preda procesul-verbal la arhivă, urma să pregătească și să păstreze la primărie o copie pentru accesul publicului, în care părțile documentului cu acces limitat să fie omise, cu indicarea temeiului legal al omiterii.

CAPITOLUL IV

FINANȚELE PUBLICE LOCALE

ȘI GESTIONAREA PATRIMONIULUI UAT.

SERVICIILE PUBLICE LOCALE

După cum am văzut, autoritățile publice locale, conform legislației, dispun de competențele și atribuțiile care le permit realizarea misiunii lor de bază de a rezolva și a administra, în cadrul legii, sub propria lor răspundere și în favoarea populației, o parte importantă din treburile publice. Dar pentru a putea gestiona toate acestea autoritățile publice, pe lângă competențe și atribuții, mai au nevoie și de resursele financiare respective. Despre finanțele publice locale, patrimoniul UAT și serviciile publice create în baza acestui patrimoniu vom vorbi în capitolul ce urmează.

ÎNTREBAREA NR. 84:

– Ce reprezintă, în general, finanțele publice și care este structura lor?

RĂSPUNS:

– Dacă e să privim la Bugetul Public Național ca la un tot întreg, putem conchide că acesta constă din 4 componente distincte:

- **Bugetul de stat** – totalitatea veniturilor și cheltuielilor, strategiilor și obiectivelor Guvernului în domeniul finanțelor publice;
- **Bugetul asigurărilor sociale de stat** – totalitatea veniturilor ce provin din contribuții de asigurări sociale, transferuri de la bugetul de stat și altele ce sunt direcționate pentru protecția socială a persoanelor asigurate (acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și alte prestații);
- **Bugetele unităților administrativ-teritoriale** – totalitatea veniturilor și cheltuielilor stabilite prin legislație pentru implementarea strategiilor și obiectivelor autorităților publice locale și/sau prevăzute de Guvern;
- **Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală** – totalitatea veniturilor acumulate în fondurile de asigurare constituite din primele de asigurare obligatorie de asistență medicală și altele ce sunt destinate realizării activităților specifice asigurării obligatorii de asistență medicală.

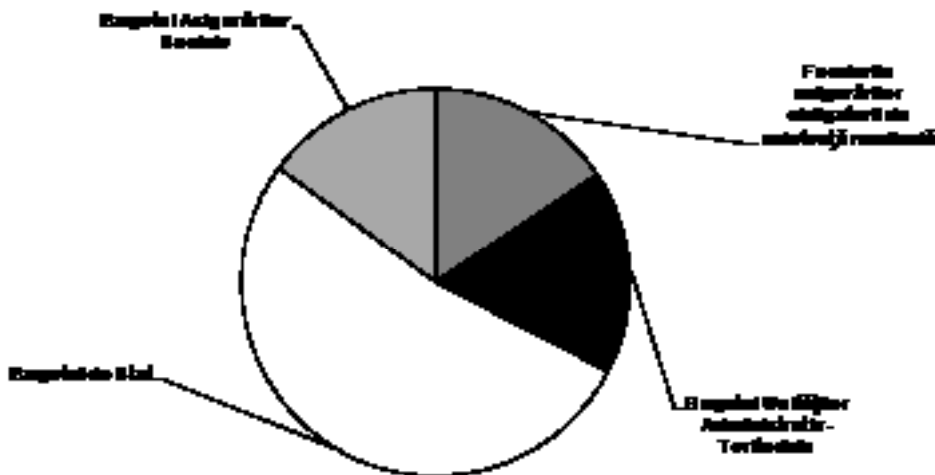

Figura 3.
Bugetul public național

Observăm că una din componentele de bază ale Bugetului Public Național o constituie bugetele unităților administrativ-teritoriale, despre care vom afla mai multe în continuare.

ÎNTREBAREA NR. 85:

– De ce finanțe dispun autoritățile publice locale și din ce se formează acestea?

RĂSPUNS:

– Conform art. 2 al *Legii privind finanțele publice locale nr. Nr. 397-XV din 16.10.2003*¹³ finanțele publice locale fac parte integrantă din sistemul finanțelor publice naționale și pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I acestea includ:

- bugetele satelor (comunelor), orașelor (municipiilor) din componența raionului;
- bugetele satelor (comunelor), orașelor (municipiilor) din componența unității autonome cu statut juridic special;
- bugetele satelor (comunelor) din componența municipiului Bălți;
- bugetele satelor (comunelor) și ale orașelor din componența municipiului Chișinău.

ÎNTREBAREA NR. 86:

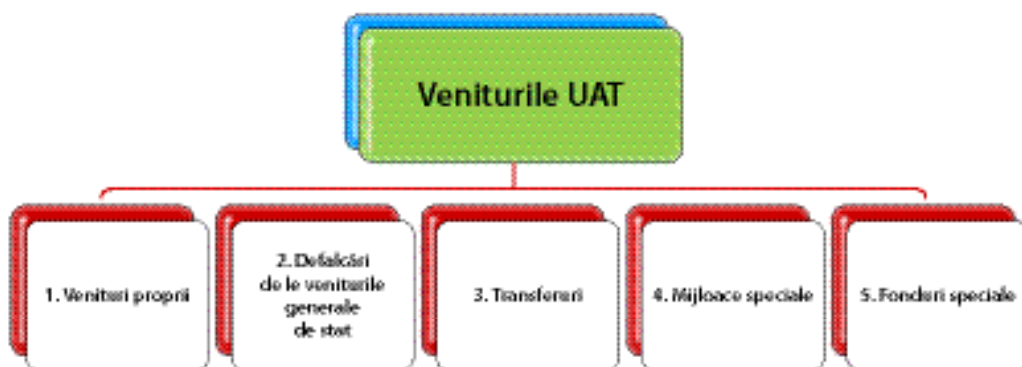
– Bugetul are partea de venituri și partea de cheltuieli. Din ce se compun veniturile autorităților publice locale?

¹³În continuare Legea 397/2003

RĂSPUNS:

– Conform art. 4. al aceleiași legi:

- (1) Veniturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul I se constituie din impozite, taxe, alte venituri prevăzute de legislație și se formează din:
- venituri proprii ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale, ce se formează din impozitele și taxele locale, prevăzute pe fiecare teritoriu în parte, în conformitate cu Codul fiscal și se virează direct și integral la bugetele respective;
  - mijloace speciale;
  - transferuri de la bugetele raionale, bugetul central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special, bugetul municipal Bălți și bugetul municipal Chișinău la bugetele locale;
  - fonduri speciale.¹⁴ (Figura 4.)

Figura 4.
Structura veniturilor bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul I

ÎNTREBAREA NR. 87:

– Din ce se formează veniturile proprii ale UAT?

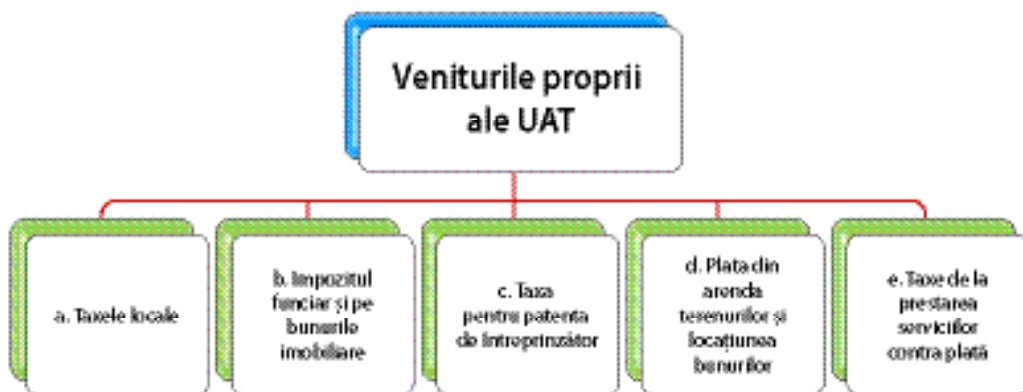
RĂSPUNS:

– Fără doar și poate, unitățile administrativ-teritoriale au venituri proprii colectate sau obținute din activități desfășurate în teritoriu. Acestea sunt stipulate în lege și sunt formate din:

- impozitele și taxele locale,

¹⁴ **Notă:** Veniturile bugetelor satelor (comunelor), orașelor (municipiilor) din componența unității teritoriale autonome cu statut juridic special pot include și defalcări conform normativelor procentuale stabilite de Adunarea Populară a unității teritoriale autonome cu statut juridic special pentru bugetele locale, de la taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse și la serviciile prestate pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective.

- impozitul privat,
- taxa pentru patenta de întreprinzător,
- încasări din arenda terenurilor și locațiunea bunurilor din domeniul privat,
- impozitul pe bunurile imobiliare,
- venituri din prestări de servicii, vânzări de imobile etc. (Figura 5.)

Figura 5.
Structura veniturilor proprii ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul I

ÎNTREBAREA NR. 88:

– *Ce sunt mijloacele speciale și cum se formează acestea?*

RĂSPUNS:

– Conform art. 6 al Legii 397/2003 mijloacele speciale sunt veniturile instituției publice obținute din efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată, precum și din donațiile, sponsorizările și alte mijloace bănești intrate legal în posesia instituției publice.

Pentru a asigura colectarea adecvată acestor mijloace, autoritățile administrației publice locale stabilesc nomenclatorul lucrărilor și serviciilor contra plată, efectuate și prestate de instituție, mărimea taxelor la servicii, precum și modul și direcțiile de utilizare a mijloacelor speciale.

Aceste mijloace speciale se direcționează pentru cheltuielile legate de desfășurarea activității statutare a instituției respective.

ÎNTREBAREA NR. 89:

– *Ce reprezintă transferurile la bugetele locale ?*

RĂSPUNS:

– Transferurile sunt mijloace financiare alocate, conform prevederilor legale, cu titlu definitiv și în sumă absolută, de la bugetul de stat la bugetele locale pentru

Studiu de caz nr. 1.

La stabilirea taxelor locale pentru anul 2012 și a cotelor acestora, consiliul local al comunei Frumoasa a inclus în lista subiecților impunerii toți agenții economici care practică comerțul cu amănuntul prin unități de comerț și care au afișate pe frontoanele localurilor sale panouri publicitare cu reclama produselor realizate: bere, dulciuri, materiale de construcție, obiecte de uz casnic etc.

Întreprinzătorii locali s-au revoltat, reproșându-le consilierilor că, de fapt, ei nu sunt agenți de reclamă, activitatea lor de bază nu constă în prestarea serviciilor de publicitate și, deci, n-ar trebui să plătească taxa locală de plasare (amplasare) a publicității (reclamei).

Cine are dreptate în această dispută? Care sunt prevederile legale ce reglementează acest tip de impunere?*

---

* Examinarea studiilor de caz este descrisă la sfârșitul capitolului.

nivelarea posibilităților financiare ale unităților administrativ-teritoriale, în scopul asigurării exercitării unor anumite funcții publice, finanțării domeniilor de activitate, ce sunt în competența autorităților publice locale, sau în alte scopuri speciale.

Conform art. 9 al Legii 397/2003 pentru asigurarea nivelării bugetare a unităților administrativ-teritoriale, prin legea bugetară anuală, de la bugetul de stat pentru bugetele unităților administrativ-teritoriale se stabilesc:

- a) transferuri din contul fondului de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale, pentru nivelarea posibilităților financiare ale acestora;
- b) transferuri cu destinație specială, pentru exercitarea funcțiilor suplimentare delegate de către Guvern.

Modalitatea de calculare a transferurilor din contul fondului de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale este descrisă la art. 10 al Legii 397/2003.

ÎNTREBAREA NR. 90:

– Se spune că cea mai mare bătaie de cap pentru autoritățile publice o constituie colectarea în volum deplin a taxelor locale. Cine stabilește ce taxe locale urmează a fi colectate și cine sunt subiecții impozitării?

RĂSPUNS:

– Sistemul taxelor locale este reglementat în Codul Fiscal Titlul VII și include:

- a) taxa pentru amenajarea teritoriului;
- b) taxa de organizare a licitațiilor și loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale;
- c) taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei);
- d) taxa de aplicare a simbolicii locale;
- e) taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială;
- f) taxa de piață;
- g) taxa pentru cazare;
- h) taxa balneară;

Studiul de caz nr. 2.

Agentul economic Î.I. „Ion Potcoavă” dispune de un local în centrul comunei, în care în mod legal desfășoară activitate comercială. Între timp acesta a obținut autorizație de a deschide încă două baruri: unul într-o periferie a localității de reședință și altul – într-un sat megieș care de asemenea face parte din comună.

La stabilirea cotelor impozitelor și taxele locale ce vor fi încasate în buget pentru anul 2012 consilierii comunali au supus impozitării atât localul din satul de reședință cât și cele 2 baruri de la periferii, care tocmai începuseră să activeze.

Comerciantul a înaintat pretenții consilierilor, invocând motivul că, de fapt, există doar un singur agent economic Î.I. „Ion Potcoavă” care este persoană juridică, desfășoară activitate comercială și care ar trebui să achite taxa doar pentru unitatea de comerț de bază, cea din centrul comunei. Celelalte 2 baruri nu sunt persoane juridice, nu au cod fiscal, nu dispun de contabilitate separată...

Care ar fi explicația ce urmează a fi făcută pe urmele acestui caz? Ce prevede legislația în legătură cu impozitarea unităților comerciale?

- i) taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor);
- j) taxa pentru parcare;
- k) taxa de la posesorii de câini;

ÎNTREBAREA NR. 91:

– Care sunt subiecții impozitării în cazul stabilirii taxelor locale?

RĂSPUNS:

– Taxele locale se aplică de către autoritățile administrației publice locale în conformitate cu art. 290 din Codul Fiscal care stipulează că subiecții ai impunerii sunt:

- a) taxa pentru amenajarea teritoriului – persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care dispun de bază impozabilă;
- b) taxa de organizare a licitațiilor și loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale – persoanele juridice sau fizice înregistrate în calitate de întreprinzător-organizator al licitațiilor și loteriilor;
- c) taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei) – persoanele juridice sau fizice înregistrate în calitate de întreprinzător: – care plasează și/sau difuzează informații publicitare (cu excepția publicității exterioare) prin intermediul mijloacelor cinematografice, rețelelor telefonice, telegrafice, telex, mijloacelor de transport, altor mijloace (cu excepția TV, internetului, radioului, presei periodice, tipăriturilor); – proprietari de afișe, pancarte, panouri și alte mijloace tehnice pentru amplasarea publicității exterioare;
- d) taxa de aplicare a simbolicii locale – persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care aplică simbolică locală pe produsele fabricate;
- e) taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială – persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care dispun de unități comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială;

- f) taxa de piață – persoanele juridice sau fizice înregistrate în calitate de întreprinzător-administrator al pieței;
- g) taxa pentru cazare – persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care prestează servicii de cazare;
- h) taxa balneară – persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care prestează servicii de odihnă și tratament;
- i) taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor) – persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care prestează servicii de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor);
- j) taxa pentru parcare – persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care prestează servicii de parcare;
- k) taxa de la posesorii de câini – persoanele fizice care locuiesc în blocuri locative – locuințe de stat, cooperatiste și obștești, precum și în apartamente privatizate.

ÎNTREBAREA NR. 92:

– Care sunt obiectele impunerii și baza impozabilă a taxelor locale?

RĂSPUNS:

– Conform art. 291. al Codului Fiscal obiectul impunerii îl constituie:

a) la taxa pentru amenajarea teritoriului – salariații și/sau fondatorii întreprinderilor în cazul în care aceștia activează în întreprinderile fondate, însă nu sunt incluși în efectivul trimestrial de salariați;

b) la taxa de organizare a licitațiilor și loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale – bunurile declarate la licitație sau biletele de loterie emise;

c) la taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei), cu excepția celei amplasate integral în zona de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților – serviciile de plasare și/sau difuzare a anunțurilor publicitare prin intermediul serviciilor cinematografice, video, prin rețelele telefonice, telegrafice, telex, prin mijloacele de transport, prin alte mijloace, (cu excepția TV, internetului, radioului, presei periodice, tipăriturilor), precum și afișele, pancartele, panourile și alte mijloace tehnice prin intermediul cărora se amplasează publicitatea exterioară;

d) la taxa de aplicare a simbolicii locale – produsele fabricate cărora li se aplică simbolică locală;

e) la taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială, cu excepția celor care se află total în zona de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților – unitățile de comerț și/sau de prestări servicii de deservire socială;

Studiul de caz nr. 3.

Într-un consiliul local s-a iscat o discuție în legătură cu aplicarea art. 290 al Codului Fiscal ce ține de taxa de la posesorii de câini. Unii au văzut în această taxă o nouă sursă de venit la bugetul local, alții au pus la îndoială și chiar au luat în derândere propunerilor colegilor.

Ce-i cu această taxă de la posesorii de câini și cum poate fi ea aplicată?

f) la taxa de piață – serviciile de piață prestate de administratorul pieței la acordarea de locuri pentru comerț;

g) la taxa pentru cazare – serviciile prestate de structurile cu funcții de cazare;

h) la taxa balneară – biletele de odihnă și tratament;

i) la taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor) – unitatea de transport, în funcție de numărul de locuri;

j) la taxa pentru parcare – parcare;

k) la taxa de la posesorii de câini – câinii aflați în posesiune pe parcursul unui an.

Baza impozabilă a obiectelor impunerii este stabilită în anexa la Titlul VII al Codului fiscal.

Studiu de caz nr. 4.

Prin decizia consiliului comunal Mămăliga nr.04/03-XXV din 18.11.2011 „Despre cererea dnei Madan Elena, conducătorul Î.L. „Madan Elena” cu privire la scutirea de la plata taxei locale pentru unitățile comerciale și/sau prestări servicii de deservire socială” întreprinderea a fost scutită de la plata taxei locale pentru unitățile comerciale și/sau prestări servicii de deservire socială pentru anul 2010 la suma de 1287 lei, în legătură cu suspendarea activității.

Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat a notificat consiliul local, cerându-i să-și revizuiască decizia.

În ce au constat neregulile depistate de organul de control administrativ?

ÎNTREBAREA NR. 93:

– Cine stabilește cotele, modul de calcul și de plată a taxelor locale?

RĂSPUNS:

– Conform art. 292 al Codului Fiscal cota taxelor locale se stabilește de către autoritatea administrației publice locale în funcție de caracteristicile obiectelor impunerii. Modul de calcul și termenele de plată a taxelor locale, de prezentare a dărilor de seamă fiscale privind taxele locale pentru subiecții impunerii de asemenea sunt stabilite într-o anexa la Titlul VII al codului.

Calculul majorității taxelor locale se efectuează de către subiecții impunerii, adică persoanele juridice și fizice, în funcție de baza impozabilă și de cotele acestora.

Excepție face doar calculul în partea ce ține de taxa pentru amenajarea teritoriului referitoare la gospodăriile țărănești (de fermier) și taxa de la posesorii de câini, care se efectuează de către organele împuternicite de autoritatea administrației publice locale.¹⁵

¹⁵ **Notă.** Prin Legea nr. 48 din 26.03.2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative au fost operate modificări la Codul Fiscal, inclusiv la Titlul VII «Taxele locale». Conform modificărilor, Codul Fiscal nu mai stabilește cotele maxime (plafonul) ale taxelor locale, acestea fiind lăsate la discreția autorităților publice locale. Și Anexa la Titlul VII a suferit modificări. Din Tabela *Taxele locale, termenele lor de plată și de prezentarea dărilor de seamă fiscale* au fost excluse cotele pentru toate tipurile de taxe aplicate de către APL.

ÎNTREBAREA NR. 94:

– Cine și cum stabilește la ce urmează a fi cheltuite finanțele publice locale?

RĂSPUNS:

– În art. 7 al Legii 397/2003 e stipulat că în bugetele unităților administrativ-teritoriale se prevăd alocații necesare pentru asigurarea funcționării instituțiilor publice și serviciilor publice din unitatea administrativ-teritorială respectivă.

Cheltuielile anuale ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale se aprobă de autoritatea reprezentativă și deliberativă respectivă numai în limita resurselor financiare disponibile. Această prevedere nu are efect în cazul angajării împrumuturilor.

Cheltuielile aprobate (rectificate pe parcursul anului bugetar) în bugetele unităților administrativ-teritoriale reprezintă limite maxime care nu pot fi depășite. Contractarea de lucrări, servicii, bunuri materiale și efectuarea de cheltuieli se realizează de către executorii (ordonatorii) de buget doar cu respectarea prevederilor legale și în cadrul limitelor aprobate (rectificate).

Autoritățile reprezentative și deliberative ale unităților administrativ-teritoriale sunt responsabile de stabilirea caracterului prioritar al cheltuielilor bugetului unității respective. Competențele în ceea ce privește efectuarea cheltuielilor publice sunt delimitate între bugetele unităților administrativ-teritoriale în temeiul art. 8 al! Legii 436/2006.

De la bugetele satelor (comunelor), orașelor (municipiilor, cu excepția municipiilor Bălți și Chișinău) sunt finanțate cheltuielile ce țin de:

- 1) amenajarea teritoriului și urbanistică;
- 2) construcția și întreținerea, în limitele localității, a drumurilor, străzilor, podurilor locale;
- 3) construcția, întreținerea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă, de canalizare, de epurare a apei, salubritatea localității, gestionarea deșeurilor de producție și menajere;
- 4) acordarea de asistență socială populației, inclusiv protecția tinerei familii și familiilor cu mulți copii, a mamei și a drepturilor copilului, a persoanelor în etate și a solitarilor, în partea ce nu intră în competența altor autorități;
- 5) întreținerea instituțiilor de învățământ preșcolar, primar, gimnazial, mediu de cultură generală, liceal și complementar (extrașcolar), altor instituții de învățământ care deservește populația localității respective;
- 6) întreținerea instituțiilor de cultură și desfășurarea activităților publice în domeniul culturii (căminelor și caselor de cultură, altor așezăminte de culturalizare);
- 7) întreținerea bibliotecilor și muzeelor;
- 8) cultura fizică și sport;
- 9) apărarea împotriva incendiilor;
- 10) întreținerea parcurilor și a spațiilor verzi, a cimitirelor;
- 11) îndeplinirea unor măsuri privind activitatea administrativ-militară conform legislației;
- 12) executarea hotărârilor judecătorești prin care autoritatea administrației publice locale este obligată să efectueze anumite plăți;

13) activitatea autorității executive;

14) întreținerea altor instituții și desfășurarea altor activități atribuite, conform legislației, autorităților administrației publice locale de nivelul întâi.

ÎNTREBAREA NR. 95:

– Cine stabilește cadrul de venituri și cheltuieli ale autorităților publice locale? Se vorbește că bugetele sunt elaborate de sus în jos și nu invers, cum s-ar cuveni...

RĂSPUNS:

– Conform Constituției Republicii Moldova, Legii 436/2006, **Legii privind sistemul bugetar și procesul bugetar nr. 847-XIII din 24.05.96**¹⁶ și Legii 397/2003, unitățile administrativ-teritoriale dispun de autonomie financiară și, respectiv, au dreptul și urmează să-și elaboreze și să aprobe propriul buget anual în limita resurselor financiare disponibile.

Cu toate că la baza elaborării bugetelor UAT stă principiul autonomiei financiare și responsabilitățile autorităților administrației publice ale UAT de a elabora bugetele în modul stabilit de ele, totuși nu se poate elabora bugetul local în afara politicii generale economice a statului. Iar corelarea dintre bugetul de stat (raional) și bugetele UAT influențează planificarea acestor bugete.

Elaborarea bugetelor UAT se efectuează în conformitate cu notele metodologice privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor de buget, elaborate de Ministerul Finanțelor care conțin instrucțiuni referitoare la derularea acestui proces. Etapa elaborării bugetelor raionale și a celor de nivelul întâi se prezintă în următoarea succesiune și detalizare:

Elaborarea pronosticului bugetului la venituri se efectuează în baza:

- a) estimării bazei fiscale a unității administrativ-teritoriale pe tipuri de impozite și alte încasări directe și integrale;
- b) determinării defalcărilor de la veniturile generale de stat la bugetul unității administrativ-teritoriale (impozitul pe venitul persoanelor juridice, impozitul pe venitul persoanelor fizice);
- c) determinării cuantumului transferurilor din bugetul raional conform prevederilor art.9 al Legii 397/2003.

Elaborarea pronosticului cheltuielilor bugetelor unității administrativ-teritoriale pentru întreținerea instituțiilor publice și finanțarea integrală sau parțială a altor activități se efectuează în baza unor normative unice de cheltuieli pe locuitor, în baza cărora se estimează cuantumul transferurilor (cel mai ponderat venit și cel mai contradictoriu).

Astfel, autoritățile administrației UAT sunt responsabile de elaborarea bugetelor proprii în conformitate cu clasificarea bugetară unică și în baza prevederilor legale.

ÎNTREBAREA NR. 96:

– Cum decurge procesul de examinare și adoptare a bugetului local?

¹⁶ În continuare Legea 847/1996

RĂSPUNS:

– Conform art. 20 al Legii 397/2003 autoritatea executivă a unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi prezintă, printr-o dispoziție, cel târziu la data de 15 noiembrie a anului în curs, proiectul bugetului local pe anul următor spre examinare și aprobare consiliului local.

Proiectul bugetului local prezentat spre aprobare consiliului local include:

- a) proiectul deciziei consiliului local privind aprobarea bugetului;
- b) veniturile și cheltuielile prevăzute pentru anul bugetar următor;
- c) cotele impozitelor și taxele locale ce vor fi încasate în buget;
- d) mijloacele speciale ce vor fi încasate de către fiecare instituție publică;
- e) limitele numărului de personal la instituțiile publice finanțate de la buget;
- f) alte date adiționale conform cerințelor consiliului local;
- g) nota explicativă a proiectului bugetului.

Consiliul local examinează proiectul bugetului local în două lecturi (într-un interval de cel mult 5 zile). Deciziile privind aprobarea bugetului local se adoptă cu votul majorității consilierilor aleși.

Consiliul local aprobă bugetul local pe anul bugetar următor cel târziu la data de 15 decembrie a anului în curs.

Dacă bugetul unității administrativ-teritoriale nu este aprobat până la începutul anului bugetar, efectuarea defalcărilor de la veniturile generale de stat și a transferurilor de la bugetul raional se suspendă până la aprobarea bugetului.

Bugetele unităților administrativ-teritoriale, aprobate de către autoritățile reprezentative și deliberative respective (consilii sătești, orășenești, raionale) și rectificările la aceste bugete sunt date publicității în mod obligatoriu.

ÎNTREBAREA NR. 97:

– Cine este responsabil de executarea adecvată a bugetului local?

RĂSPUNS:

– În conformitate cu art. 32 din Legea 397/2003 primarii satelor (comunelor), orașelor sunt executori (ordonatori) principali de buget ai bugetelor unităților administrativ-teritoriale. Executorii principali de buget sunt responsabili de:

- a) elaborarea proiectului de buget;
- b) încasarea veniturilor conform prevederilor legale;
- c) oportunitatea și legalitatea angajării și utilizării alocațiilor bugetare în limita și cu destinația aprobată în buget;
- d) organizarea și ținerea la zi a contabilității și prezentarea la termen a bilanțurilor, dărilor de seamă contabile și a conturilor de execuție a bugetului.

Cheltuielile bugetare se efectuează numai pe bază de documente justificative care confirmă angajamentele contractuale, primirea bunurilor materiale, executarea lucrărilor, prestarea serviciilor, plata salariilor și a altor drepturi bănești.

Documentele justificative sunt:

- contractul ce stipulează condițiile;
- factura ce confirmă recepționarea serviciilor, lucrărilor sau bunurilor;
- actul de recepție a lucrărilor, dispoziția de plată etc.

ÎNTREBAREA NR. 98:

– Cine și cum monitorizează gestionarea a bugetului local?

RĂSPUNS:

– Legislația stipulează un sistem bine configurat al controlului și raportării privind executarea bugetului.

Rapoartele trimestriale se examinează și se aprobă de către autoritatea executivă respectivă, care poate fi primăria (primarul) satului (comunei), primarul orașului (municipiului), președintele raionului.

Rapoartele privind mersul execuției bugetului unității administrativ-teritoriale pe semestrul întâi și pe 9 luni ale anului în curs se audiază la ședința autorității reprezentative și deliberative a UAT, care este consiliul orășenesc, sătesc, raional.

Raportul anual privind execuția bugetului unității administrativ-teritoriale pe anul de gestiune se aprobă de către autoritatea reprezentativă și deliberativă cel târziu la data de 15 februarie a anului următor anului de gestiune.

Obiectul controlului bugetar este modul de aplicare și de executare a legislației, a normativelor prevăzute, de prevenire și de înlăturare a aspectelor negative, de consolidare și perfecționare a aspectelor pozitive de gestionare a banilor publici, urmărindu-se scopul de a crește eficiența oricărei activități.

Obiectul controlului este de a stabili erorile comise, abaterile și lipsurile pentru a le corecta și a le evita pe viitor.

Reviizile asupra executării bugetelor UAT se efectuează de către Departamentul control financiar și revizie o dată la doi ani. Rezultatele reviziilor execuției bugetelor UAT sunt examinate de către autoritățile reprezentative și deliberative, cu adoptarea deciziilor corespunzătoare și publicarea lor în mod obligatoriu.

ÎNTREBAREA NR. 99:

– Întrucât cetățenii de cele mai multe ori nu cunosc prea multe despre formarea și cheltuirea banilor publici, funcționarii din primărie sunt suspectați că ar utiliza irațional sau ar abuza de banii publici...

RĂSPUNS:

– Aceasta are loc din mai multe motive. În primul rând, ține de lipsa unui sistem de asigurare a transparenței procesului bugetar. În al doilea rând, putem vorbi despre un nihilism juridic care mai persistă în rândul populației. În scopul informării cetățenilor despre procesul bugetar administrația publică locală poate întreprinde mai multe acțiuni cum ar fi:

- Plasarea bugetului localității pe site-ul primăriei (dacă dispun de acesta), în

- presa locală și pe panourile informative;
- Informarea despre resursele existente și problemele finanțate;
  - Publicarea datelor privind executarea bugetului;
  - Organizarea întâlnirilor cu reprezentanții publicului larg pentru a-i informa despre executarea bugetelor;
  - Informarea despre executarea bugetului prin intermediul panourilor informative din oraș.

Pentru a educa cetățenii privind procesul bugetar administrația public locală va trebui să desfășoare:

- Explicarea procesului bugetar în limbaj simplu în cadrul rubricilor permanente ale ziarelor;
- Informarea publicului prin mass-media despre dreptul lui de a cunoaște cum se planifică și se execută bugetul;
- Producerea unor foi volante despre bugetul localității: componentele acestuia, identificarea problemelor etc.;
- Plasarea informației privind formarea bugetului pe panourile informative din primărie.

ÎNTREBAREA NR. 100:

– Unitățile administrativ-teritoriale au în gestiunea lor edificii, terenuri, obiective acvatice, parcuri și alte bogății ce reprezintă patrimoniul UAT. Care este regimul juridic al acestora?

RĂSPUNS:

– Patrimoniul reprezintă toate bunurile care aparțin cu drept de proprietate unității administrativ-teritoriale respective, precum și obligațiile (datoriile) lor patrimoniale.

Patrimoniul UAT este diferit de cel al statului și/sau al raionului.

Patrimoniul poate fi din **domeniul public** sau din **domeniul privat**. Autoritățile administrației publice locale gestionează doar patrimoniul public de interes local.

Bunuri ale **domeniului public** local sunt cele care prezintă interes public deosebit și de aceea acestea sunt **inalienabile, imprescriptibile și inesesizabile:**

- Nu pot fi înstrăinate;
- Nu pot fi urmărite de creditorii pentru datorii;
- Pot fi restituite oricând din posesia ilegală.

Exemple: La categoria bunurilor domeniului public de interes local pot fi raportate terenurile pe care sunt amplasate construcții de interes public local, porțiunile de subsol, drumurile, străzile, piețele, obiectivele acvatice separate, parcurile publice, clădirile, monumentele, muzeele, pădurile, zonele de protecție și zonele sanitare, precum și alte obiective care, conform legii, nu aparțin domeniului public al statului.

Bunuri ale **domeniului privat** local sunt similare cu cele al persoanelor fizice și juridice. Aceste bunuri proprietate a UAT pot fi înstrăinate.

Art. 77 (1) din Legea 436/2006 stipulează că toate bunurile care aparțin unității administrativ-teritoriale sunt **supuse inventarierii anuale**, iar **rapoartele** asupra situației lor **se prezintă consiliului respectiv**.

ÎNTREBAREA NR. 101:

– *Cine gestionează patrimoniul public?*

RĂSPUNS:

– Competențele și atribuțiile autorităților publice în domeniul patrimoniului public sunt stabilite în **Legea privind administrarea și deetatizarea proprietății publice nr. 121 din 04.05.2007**.

În linii mari, consiliul local adoptă decizii privind administrarea patrimoniului. Deciziile se adoptă cu votul majorității consilierilor aleși, în baza art.14 alin.(2) literele b), c) și d) din Legea 436/2006. (**Vezi Tabelul 8 din Anexe.**)

Primarul asigură inventarierea și evidența patrimoniului UAT și prezintă rapoarte anuale privind starea patrimoniului UAT, semnează contractele și alte acte juridice din domeniul dat în baza deciziilor consiliilor locale.

ÎNTREBAREA NR. 102:

– *Care sunt modalitățile de gestionare a patrimoniul UAT?*

RĂSPUNS:

– Conform art. 77 al Legii 436/2006, bunurile **domeniului public** al unității administrativ-teritoriale pot fi date în administrare întreprinderilor municipale și instituțiilor publice, concesionate, date în arendă ori în locațiune, după caz, în temeiul deciziei consiliului local, în condițiile legii. Bunurile domeniului privat al unității administrativ-teritoriale pot fi înstrăinate, date în administrare, în arendă ori în locațiune, în condițiile legii.

Înstrăinarea bunurilor domeniului privat al satului (comunei), orașului (municipiului), raionului, schimburile de terenuri, delimitarea, partajul sau trecerea bunurilor dintr-un domeniu în altul, renunțarea la drepturi sau recunoașterea de drepturi și obligații se fac prin decizia consiliului local sau raional, **în temeiul expertizei**.

Înstrăinarea, concesionarea, darea în arendă ori în locațiune a bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale **se fac prin licitație publică**, organizată în condițiile legii, cu excepția cazurilor stabilite expres prin lege.

Studiu de caz nr. 5.

Prin decizia consiliului comunal Pelineuca nr. 5/9 din 27.09.2011 „Cu privire la examinarea cererii dnei Maria Ursul cu privire la acordarea unei încăperi a Casei de cultură pentru desfășurarea planului de afaceri cu tineretul (sport, tenis, dame, biliard, caraoche)” consiliul comunal a dat în locațiune o încăpere a Casei de Cultură. Întrucât alte solicitări n-au mai fost, încăperea a fost dată în locațiune fără licitație.

Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat a notificat consiliul local, cerându-i să-și revizuiască decizia.

Ce prevederi legale au încălcat consilierii locali?

Studiul de caz nr. 6.

Prin decizia consiliului sătesc Valea Seacă nr. 04/11 din 31.10.2011 „Cu privire la darea în arendă a unui iaz” autoritatea locală a scos la licitație publică un iaz cu suprafața de 4,48 ha, amplasat în lunca râului Prut, pentru a fi dat în arendă pe un termen de 7 ani, cu aplicarea coeficientului de arendă de 2 %, la prețul inițial de arendă egal cu 7800,52 lei.

Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat a notificat consiliul local, cerându-i să-și revizuiască decizia.

Care a fost greșeala comisă de specialistul în domeniul reglementării regimului funciar?

ÎNTREBAREA NR. 103:

– Care este regimul juridic al terenurilor din domeniul public? În ce condiții aceste terenuri pot fi vândute, arendate, date în administrare, locațiune sau concesiune?

RĂSPUNS:

– Terenurile din domeniul public sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile, după cum urmează, adică acestea nu pot fi vândute, ci pot fi date numai în administrare, în concesiune, în arendă sau în locațiune în condițiile legii.

În administrare terenurile din domeniul public pot fi date ministerelor, altor autorități ale administrației publice centrale, autorităților administrației publice locale, instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau municipale. Darea în administrare se efectuează, după caz, prin hotărâre de Guvern, prin decizie a consiliului raional, a Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia, a consiliului orășenesc (municipal), sătesc (comunal).

Concesionarea, arendarea și locațiunea terenurilor din domeniul public se fac, după caz, prin hotărâre de Guvern, decizie a consiliului autorității administrației publice locale de nivelul întâi sau al doilea.

Concesionarea, arendarea și locațiunea terenurilor se fac prin licitație publică, cu excepția cazurilor expres prevăzute în lege (arendarea sau locațiunea terenurilor aferente obiectivelor private sau privatizate, etc.). Contractul de locațiune va cuprinde în mod obligatoriu clauze care să asigure exploatarea terenului dat în locațiune potrivit destinației acestuia.

Statul sau, după caz, unitatea administrativ-teritorială poate atribui terenuri în folosință persoanelor juridice cu scop nelucrative care desfășoară activitate de binefacere sau de utilitate publică, în conformitate cu legislația.

ÎNTREBAREA NR. 104:

– Ce este o licitație? Cine și cum organizează licitațiile publice?

RĂSPUNS:

– Conform dicționarului explicativ licitația constă în vânzare a unui bun făcută în public, după reguli speciale, având drept rezultat atribuirea obiectului de vânzare persoanei care a oferit prețul cel mai mare.

Prin licitație pot fi de asemenea procurate bunuri, servicii și lucrări prin contractarea persoanei, a operatorului economic care a oferit prețul cel mai mic.

Studiul de caz nr. 7.

Prin decizia consiliului sătesc Costișa nr.05/3 din 28.11.2011 „Cu privire la darea în arendă a utilajului de transformare electrică PT-412 de lângă gimnaziu” consiliul sătesc a permis darea în locațiune a utilajului de transformare electrică PT-412.

Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat a notificat consiliul local, cerându-i să-și revizuiască decizia.

Care a fost greșeala comisă de consiliul local?

Procedurile de organizare și desfășurare a licitațiilor privind achizițiile publice sunt descrise în **Legea Nr. 96 din 13.04.2007 privind achizițiile publice**. Alte proceduri de desfășurare a licitațiilor publice de înstrăinare, concesiune, de dare în arendă ori în locațiune a bunurilor publice, sunt prevăzute în art.77 (5) din Legea 436/2006, cât și în **Hotărârile de Guvern nr.136 din 10.02.2009 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind licitațiile cu strigare și cu reducere” și nr.480 din 28.03.2008 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de determinare și comercializare a activelor neutilizate ale întreprinderilor”** cât și de alte hotărâri de Guvern ce reglementează diferite aspecte ale acestui subiect.

ÎNTREBAREA NR. 105:

– Ce sunt serviciile publice și cine le organizează?

RĂSPUNS:

– Pentru funcționarea bună a oricărei comunități sunt necesare o serie de activități specifice de interes general, cum ar fi alimentarea cu apă, transportul, asigurarea cu energie termică, distribuirea gazelor, canalizarea, salubritatea etc. Aceste activități satisfac interese generale și trebuie asigurate de autoritățile publice locale în virtutea faptului că ele răspund față de cetățenii care le-au desemnat tocmai pentru a le reprezenta interesele.

În acest sens, serviciul public poate fi definit ca fiind acea organizație de stat sau a colectivității locale, înființată de către autoritățile competente cu scopul de a asigura satisfacerea sistematică și continuă a unor cerințe cu caracter general ale membrilor societății.

Putem constata prezența unor servicii publice doar în condițiile când acestea:

- satisfac cerințele membrilor societății, răspund unei cereri sociale și pot funcționa chiar dacă nu sunt rentabile (ceea ce este incompatibil cu scopul întreprinderii private);

Studiul de caz nr. 8.

Prin decizia consiliului comunal Viorica nr.03/03 din 26.08.2011 „Cu privire la scoaterea la licitație publică a 2 terenuri cu destinație agricolă și a unui teren pentru construcții” consiliul comunal a calculat prețul inițial de vânzare a terenului scos la licitație publică prin aplicarea coeficientului 0,3 la toate cele trei terenuri vizate.

Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat a notificat consiliul local, cerându-i să-și revizuiască decizia.

Care a fost greșeala comisă de specialistul în domeniul reglementării regimului funciar?

- sunt create, în mod obligatoriu, prin decizia autorității publice de nivel central sau local;
- sunt persoane juridice, având toate drepturile și obligațiile specifice ale acestora;
- mijloacele lor materiale sunt asigurate fie prin subvenții bugetare, fie din venituri proprii.

Este necesar de menționat că uneori pentru a acoperi finanțarea serviciului public se recurge la taxe și impozite, plătite de către toți cetățenii, nu numai de către utilizatorii serviciilor. Acest fapt a făcut posibilă gratuitatea a numeroase servicii publice.

În conformitate cu art. 14 al Legii 436/2006, consiliul local decide, în condițiile legii, înființarea întreprinderilor municipale și societăților comerciale sau participarea la capitalul statutar al societăților comerciale, iar în art. 80 al aceleiași legi de asemenea se menționează că autoritatea publică locală poate decide înființarea, în condițiile legii, a unor întreprinderi municipale și societăți comerciale, în scopul executării unor lucrări de interes local, prin utilizarea capitalului statutar constituit din aportul consiliului respectiv și al altor persoane juridice și fizice.

Studiul de caz nr. 9.

Prin decizia consiliului comunal Salcia „Cu privire la vinderea terenului agricol cu suprafața de 3,7 ha din extravilanul satului” s-a calculat valoarea inițială de vânzare a acestui teren la prețul de 14 462,19 lei, calcularea fiind făcută prin aplicarea tarifului de 434,30 lei pentru o unitate grad-hectar la bonitatea 36 și a coeficientului de 0,25 la tariful pentru calcularea prețului normativ al pământului.

Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat a notificat consiliul local, cerându-i să-și revizuiască decizia.

Care a fost greșeala comisă de specialistul în domeniul reglementării regimului funciar?

ÎNTREBAREA NR. 106:

– Ce tipuri de servicii publice pot fi create la nivel local?

RĂSPUNS:

– Există mai multe modalități de clasificare a serviciilor publice locale.

Din punct de vedere al administrației publice locale, trebuie precizat că există servicii publice:

- *subordonate autorităților administrației publice locale. Acestea sunt cuprinse în organigrama primăriei și sunt conduse de către primar, au caracter exclusiv administrativ și nu pot fi încredințate altor persoane (protecția civilă, autoritatea tutelară, starea civilă, autorizarea construcțiilor);*
- *organizate ca instituții publice aflate în subordinea autorităților publice locale în domeniul educației, culturii, sănătății, tineretului, sportului, asistenței sociale etc.;*
- *care pot fi delegate altor persoane juridice (salubritatea, iluminarea stradală, deratizarea, ecarisajul etc.).*

După importanța socială, serviciile publice mai pot fi clasificate drept *servicii publice vitale* (alimentare cu apă, canalizare, distribuție de energie electrică, termoficare) sau *servicii publice facultative* (amenajarea de parcuri de agrement, centre de informare, etc.).

ÎNTREBAREA NR. 107:

– Cine și cum organizează serviciile publice?

RĂSPUNS:

– În conformitate cu art. 29 i) din Legea 436/2006, primarul propune consiliului local schema de organizare și condițiile de prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, ia măsuri pentru buna funcționare a serviciilor respective de gospodărie comunală. Tot el este acela care conduce, coordonează și controlează activitatea serviciilor publice locale, asigură funcționarea serviciului stare civilă, a autorității tutelare, contribuie la realizarea măsurilor de asistență socială și ajutor social.

Consiliul, la rândul său, conform art. 73 (1) din aceeași lege organizează, la propunerea primarului, serviciile publice locale, în domeniile de activitate descentralizate stabilite pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelurile întâi și al doilea, în limita mijloacelor financiare disponibile.

Sunt mai multe forme de organizare a serviciilor publice locale. Acestea sunt redată în **Tabelul 6**.

Despre subiecții care pot activa în calitate de prestator de servicii, principiile juridice, organizatorice și economice ale acestei și altor activități din domeniul antreprenoriatului din putem afla din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, precum și din alte acte care reglementează diferite aspecte ale tematicii abordate.

Tabelul 6.
Forme de organizare a serviciilor publice locale

Forma de organizare	Caracteristica generală
Gestiunea directă	Autoritățile administrației publice locale își asumă nemijlocit prestarea serviciului public local și toate sarcinile și responsabilitățile, potrivit legii, privind organizarea, coordonarea, exploatarea, finanțarea și controlul funcționării serviciului public local, precum și administrarea sistemului de utilități publice aferente.
Asociația de utilizatori	Este o organizație obștească, nonprofit având drept scop realizarea unor activități de interes comun al fondatorilor sau a unor autorități publice. Momentul creării: înregistrarea la autoritățile publice de nivelul întâi.
Întreprindere municipală	Este un agent economic cu personalitate juridică constituit în exclusivitate pe baza proprietății municipale având drept scop producerea de mărfuri, executarea de lucrări și prestarea de servicii, necesare fondatorului. Este fondată și înzestrată cu bunuri de către APL, se consideră constituită din ziua înregistrării de stat;

Forma de organizare	Caracteristica generală
Întreprindere municipală	<p>Administrarea întreprinderii este efectuată, în conformitate cu statutul ei, de către conducătorul (managerul) acesteia, pe care îl numește și eliberează din funcție fondatorul.</p> <p>Este o formă autonomă și larg utilizată de prestare a serviciilor publice de către autoritățile locale.</p>
Societatea cu răspundere limitată	<p>Este o formă de persoană juridică, care are o răspundere limitată la patrimoniul propriu în fața legii și față de proprietarii acesteia. Fondatorul nu poartă răspundere pentru obligațiile SRL, iar SRL nu răspunde pentru obligațiile fondatorului.</p> <p>Este o formă hibridă de business având caracteristici atât ale unui parteneriat cât și ale unei corporații.</p>
Cooperativa	<p>Cooperativa este o formă de asociere liberă a 5 sau mai multe persoane în scopul organizării diferitor activități, inclusiv cele de prestări de servicii.</p> <p>Membrii cooperativei nu sunt salariați și sunt obligați să participe nemijlocit cu munca proprie în activitatea cooperativei.</p> <p>Membrii cooperativei sunt egali în drepturi la conducerea ei (un membru – un singur vot) și la repartizarea profitului indiferent de mărimea cotei de participare.</p> <p>Cooperativa de întreprinzător este obligată să livreze (presteze) cel puțin 50 la sută din volumul total al producției (serviciilor) proprii membrilor săi și/sau să procure (să beneficieze) de la membrii săi cel puțin de 50 la sută din volumul total al producției procurate (serviciilor primite) de către cooperativă.</p>
Parteneriatul public-privat (PPP)	<p>PPP - contract de lungă durată, încheiat între partenerul public și partenerul privat pentru desfășurarea activităților de interes public, fondat pe capacitățile fiecărui partener de a repartiza corespunzător resursele, riscurile și beneficiile.</p> <p>Parteneriatul public-privat se bazează pe cooperarea între partenerul public și partenerul privat având ca scop sporirea eficienței patrimoniului public, fiecare partener asumându-și riscuri și responsabilități concrete.</p> <p>Obiect al parteneriatului public-privat poate fi orice bun, lucrare, serviciu public sau funcție exercitată de partenerul public, cu excepția celor interzise expres de lege.</p> <p>Parteneriatul public-privat poate fi constituit având ca obiect elemente ale infrastructurii și/sau servicii de utilitate publică existente sau crearea acestora.</p>
Întreprinderea concesională	<p>Întreprinderea concesională este o formă de colaborare în baza unui contract de concesiune încheiat de stat sau de unitatea administrativ-teritorială, în persoana autorității împuternicite de stat sau de unitatea administrativ-teritorială (concedent), cu o persoană fizică sau juridică (concesionar). Întreprinderea concesională poate avea forma de societate comercială sau de societate civilă.</p>

EXERCIȚII PRACTICE

Examinarea studiului de caz nr. 1. (pag. 83)

1. Răspunsul la aceste întrebări îl găsim studiind atent prevederile Codului Fiscal. În art. 290 la litera c) este prevăzut că subiecți ai impozitării la stabilirea acestei taxe locale sunt persoanele juridice sau fizice înregistrate în calitate de întreprinzător: – care plasează și/sau difuzează informații publicitare (cu excepția publicității exterioare) prin intermediul mijloacelor cinematografice, rețelelor telefonice, telegrafice, telex, mijloacelor de transport, altor mijloace (cu excepția TV, internetului, radioului, presei periodice, tipăriturilor); – proprietari de afișe, pancarte, panouri și alte mijloace tehnice pentru amplasarea publicității exterioare.

Deci, prima parte a prevederilor literei c) nu se referă la întreprinzătorul nostru care are afișate pe frontoanele localurilor sale panouri publicitare cu reclama produselor realizate, adică publicitate exterioară.

2. Partea a doua însă a literei c) menționează direct drept subiecți ai impunerii proprietarii de afișe, pancarte, panouri și alte mijloace tehnice pentru amplasarea publicității exterioare. Aceasta ne duce la gândul că întreprinzătorul nostru ar putea de asemenea fi subiect al impunerii dacă ar amplasa în localitate (în afara ariei de activitate a întreprinderii sale) afișe, pancarte, panouri și alte mijloace tehnice pentru amplasarea publicității exterioare. Pentru aceasta întreprinzătorul urmează să obțină autorizația respectivă de la autoritățile publice locale.

3. În art. 291 litera c) este indicat fără echivoc faptul că obiect al impunerii în cazul taxei respective sunt afișele, pancartele, panourile și alte mijloace tehnice prin intermediul cărora se amplasează publicitatea exterioară.

4. Și în anexa la Titlul VII la rubrica "Baza impozabilă a obiectului impunerii" se face o distincție clară că unii achită taxa pornind de la venitul din vânzări ale serviciilor de plasare și/sau difuzare a anunțurilor publicitare, iar alții – de la suprafața publicitară.

Examinarea studiului de caz nr. 2. (pag. 84)

1. Într-adevăr, art. 290 al Codului Fiscal prevede taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială. În acest caz subiecți ai impunerii sunt persoanele juridice sau fizice, înregistrate în calitate de întreprinzător, care dispun de unități comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială.

2. Întreprinzătorii menționați aici pot dispune de 1-3 sau mai multe unități de comerț sau de alimentație publică, care pot fi amplasate în diferite localități ale comunei sau chiar în afara ei. Dar apare întrebarea, care unități de comerț se impozitează: doar cele de bază sau toate aflate în posesie?

3. Pentru a răspunde la această întrebare urmează să consultăm art. 291 al Codului Fiscal care stipulează obiectul impunerii. La litera e) găsim că la taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială, cu excepția celor care se află total în zona de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților, obiect al impunerii sunt unitățile de comerț și/sau de prestări servicii de deservire socială.

4. Ce este o unitate de comerț? În Legea nr. 231 din 23.09.2010 cu privire la comerțul interior găsim noțiunea respectivă: unitate comercială – unitate (spațiu) în care au loc procesele operative de circulație a mărfurilor/serviciilor (primirea, depozitarea și vânzarea). Sunt cele două baruri spații în care au loc primirea, depozitarea mărfurilor? Evident că sunt, și, deci, acestea corespund noțiunii de unitate comercială.

5. De altfel conform art. 14 (2) al aceeași legi autorizația de funcționare se eliberează comerciantului pentru fiecare unitate comercială separat, în baza unei cereri depuse la autoritatea administrației publice locale. În anexa la Titlul VII al Codului Fiscal este prevăzut expres că această taxă se aplică "anual pentru fiecare unitate de comerț".

6. Ce anume se impozitează în acest caz? Baza impozabilă a obiectului impunerii în acest caz vor fi suprafața ocupată de unitățile de comerț, amplasarea lor, tipul mărfurilor desfăcute conform Clasificatorului Activităților din Economia Moldovei din 9.02.2000.

Examinarea studiului de caz nr. 3. (pag. 85)

1. Se mai întâmplă, unii fac haz de necaz pe seama acestei taxe locale, dar ea este prescrisă în lege și acolo unde este posibil această taxă se percepe. E clar că într-o localitate sătească unde câinii aflați în posesia cetățenilor se află în curtea acestora și nu aduc prejudicii mediului comunitar, acest tip de taxă locală ar trezi nedumerirea oricui. În orașe mari, însă, acolo unde câinii sunt întreținuți la bloc, în case comunale sau cu multe etaje, aceștia poluează spațiul comun și produc destule inconveniente cetățenilor și municipalităților respective.

3. De aceea legiuitorul și a prevăzut că subiecți ai impunerii în cazul acestei taxe vor fi persoanele fizice care locuiesc în blocuri locative – locuințe de stat, cooperatiste și obștești, precum și în apartamente privatizate, iar obiect al impunerii – câinii aflați în posesiune pe parcursul unui an.

Examinarea studiului de caz nr. 4. (pag. 86)

1. Conform art. 3-4 al Legii privind sistemul bugetar și procesul bugetar, procesul bugetar începe cu elaborarea bugetului și se termină cu aprobarea dării de seamă despre executarea lui pentru anul bugetar respectiv, iar anul bugetar pe teritoriul Republicii Moldova începe la 1 ianuarie și se termină la 31 decembrie ale fiecărui an.

2. Prin decizia sa de a scuti la 18.11.2011 Î.I. „Madan Elena” de la plata taxei locale pentru unitățile comerciale și/sau prestări servicii de deservire socială pentru anul 2010, consiliul local a încălcat prevederile art. 296 din Codul Fiscal, care prevede scutirea de la plata taxei locale numai pentru anul bugetar în curs (anul 2011), cu efectuarea concomitentă a modificărilor corespunzătoare în bugetul local, dar nu și pentru anii precedenți.

Examinarea studiului de caz nr. 5. (pag. 92)

1. În principiu, consiliul local a luat o decizie oportună atunci când a decis să dea în locațiune o încăpere a Casei de cultură pentru desfășurarea unor activități compatibile cu menirea acestei instituții publice – activități pentru tineret.

2. Și Legea privind administrarea și deetatizarea proprietății publice la art. 10 alin (5) prevede că asupra bunurilor domeniului public, (cum este în cazul nostru Casa de cultură), se poate constitui servitute numai dacă această grevare este compatibilă cu uzul sau cu interesul public, căruia bunurile îi sunt destinate.

3. Dar și în acest caz încăperea respectivă urma să fie dată în locațiune doar în rezultatul unei licitații publice, prevăzută de art.77 alin.(5) din Legea privind administrația publică locală.

Examinarea studiului de caz nr. 6. (pag. 93)

1. *Prin decizia sa consiliul local a încălcat prevederile anexei nr. 6 la Hotărârea Guvernului nr. 72 din 30.01.2004 privind implementarea Legii cu privire la arenda în agricultură, care prevede că pot fi date în arendă de către proprietar, prin licitație publică, numai construcțiile hidrotehnice ale bazinului acvatic, dar nu tot obiectul acvatic.*

Procedura ar fi următoarea:

3. *Consiliul local înaintează la licitație publică construcțiile hidrotehnice ale bazinului acvatic (dacă acestea aparțin unității administrativ-teritoriale respective);*

4. *Câștigătorul licitației, după ce intră în posesia contractului de arendă se adresează la primărie cu o cerere de a lua în arendă terenul aferent iazului care va fi acordat fără licitație publică în conformitate cu Regulamentului cu privire la vânzarea-cumpărarea terenurilor aferente aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1428 din 16 decembrie 2008, punctul 15.*

5. *Având cele două decizii la mână arendașul va coordona cu Concernul „Apele Moldovei” procedura de utilizare a apei pe parcursul termenului de arendă.*

Examinarea studiului de caz nr. 7. (pag. 94)

1. *Utilajul de transformare electrică PT-412 reprezintă un obiect ce face parte din patrimoniul unității administrativ-teritoriale și este un bun al domeniului privat. Deși pare a fi o instalație temporară aparent fără caracteristici ale unei construcții capitale acest transformator cade sub incidența art.77 alin.(5) din Legea privind administrația publică locală care prevede darea în locațiune doar prin desfășurarea unei licitației publice conform legislației în vigoare.*

Examinarea studiului de caz nr. 8. (pag. 94)

Dacă în cazul celor două terenuri cu destinație agricolă consiliul local Viorica ar trebui să procedeze exact ca în cazul examinat la exemplul 9 de mai jos, atunci referitor la terenul pentru construcții procedura trebuia să fie alta.

1. *Conform art. 9. alin. 1 al Legii 1308/1997 terenuri destinate construcțiilor se consideră terenurile pe care sunt amplasate construcții și amenajări, prevăzute de planul general de dezvoltare a localității și terenurile care urmează a fi folosite în aceste scopuri, inclusiv terenurile aferente obiectivelor privatizate sau care se privatizează, terenurile aferente întreprinderilor private, precum și terenurile aferente construcțiilor nefinalizate.*

2. *Asupra acestor terenuri se răsfrâng și prevederile art. 9 alin. 4 din legea menționată care stipulează că prețul terenurilor din intravilanul localităților, destinate construcțiilor, se calculează pornind de la indicii cadastrali medii, locul amplasării terenurilor, suprafața lor, accesul la căile de comunicații, amenajarea terenurilor.*

3. *La fel, punctul 2 din Nota la Anexa la Legea 1308/1997 prevede că prețul normativ al pământului pentru terenurile ocupate de obiective industriale, de transport, de alte construcții, precum și pentru terenurile cu altă destinație decât cea agricolă, se calculează în funcție de fertilitatea medie a solului stabilită pentru republică.*

4. *Deci, la calcularea prețului normativ al terenului destinat construcțiilor cu suprafața de 0,37 ha din satul Viorica trebuia să fie aplicată următoarea formulă legală : 19873,34 (tariful conform poziției IV din anexă) înmulțit la 60 (bonitatea solului*

terenului respectiv), înmulțit la 0,37 (suprafața terenului) și înmulțit la 1,16 (coeficientul de amplasare inginerescă a terenului), fără a aplica coeficientul de micșorare de 0,3, care se referă doar la terenurile cu destinație agricolă, loturile de pământ de pe lângă casă și la terenurile întovărășirilor pomicole. (Punctul 4 din Nota la Anexa la Legea 1308/1997). Aplicând coeficientul 0,3 la calcularea prețului terenului, consiliul local a micșorat neîntemeiat de trei ori suma ce urma a fi achitată pentru procurarea terenului pentru construcții.

5. În art. 2 alin. 3 al Legii 1308/1997 „Noțiunea de preț normativ al pământului” este stipulat de asemenea că la prețul normativ al terenurilor localităților (cu excepția loturilor de pământ de pe lângă casă), al celor ocupate de obiective industriale, de transport, de alte obiective neagricole se adaugă și cheltuielile de amenajare inginerescă a teritoriului. Coeficientul aplicat la calcularea prețului de vânzare a terenurilor aferente, în funcție de amplasarea și amenajarea lor inginerescă este indicat la Anexa 4 la Hotărârea Guvernului Nr. 1428 din 16.12.2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la vânzarea-cumpărarea terenurilor aferente și variază în localitatea respectivă între 1,00 – 1,16.

* **Notă:** Bonitatea medie a solului, stabilită pentru republică, egală cu 65 de grade este stabilită la punctul 21 subpunctul 2) al Regulamentului cu privire la vânzarea-cumpărarea terenurilor aferente aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1428 din 16.12. 2008.

Examinarea studiului de caz nr. 9. (pag. 95)

1. Înstrăinarea terenurilor proprietate publică se efectuează conform Legii nr.1308-XIII din 25.07.97 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, care în anexă conține tarifele pentru calcularea prețului normativ al pământului (pentru o unitate grad-hectar) în lei.

2. Pentru calcularea prețului normativ al pământului în scopul vânzării-cumpărării terenurilor proprietate publică a unității administrativ-teritoriale este necesar de a consulta caracteristica lui cadastrală în care se conține bonitatea terenului respectiv.

3. Conform art. 10 alin. 5 al Legii 1308/1997 la deducerea prețului normativ urmează a fi luat în calcul tariful specificat la poziția I din anexa la legea menționată egal cu 621,05 lei (dar nu 434,30 lei). Acest tarif se înmulțește la coeficientul 0,3, (dar nu 0,25), aplicat în baza punctului 4 din Notele la Anexa Legii 1308/1997 care stipulează că prețul normativ al terenurilor cu destinație agricolă, loturilor de pământ de pe lângă casă și al terenurilor întovărășirilor pomicole se calculează prin aplicarea coeficientului 0,3 la tarifele specificate la poziția I din anexă. Suma obținută se înmulțește la coeficientul care caracterizează bonitatea solului terenului scos la vânzare, (în cazul localității date acesta este egal cu 36) și toată această sumă se înmulțește la suprafața terenului în cauză egală cu 3,7 ha.

4. Dacă respectăm cerințele legale și aplicăm formula expusă mai sus obținem o sumă mult mai mare care ar trebui să constituie prețul inițial de vânzare a acestui teren. Greșeala comisă de specialistul în domeniul reglementării regimului funciar constă în faptul că acesta nu a ținut cont de modificările care au parvenit la Legea 1308/1997 atât în ceea ce privește tarifele, cât și coeficienții aplicați, care în conformitate cu art. 2 al legii menționate se indexează, în funcție de rata inflației, de către Parlament, la propunerea Guvernului.

ANEXE

GLOSAR

DE TERMENI DIN DOMENIUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

- achiziție publică* - procurare de bunuri, executare de lucrări sau prestare de servicii pentru necesitățile uneia sau câtorva autorități contractante;
- act administrativ* - manifestare juridică unilaterală de voință, cu caracter normativ sau individual, din partea unei autorități publice în vederea organizării executării în concret a legii.
- act administrativ-jurisdicțional* - act juridic emis de o autoritate administrativ-jurisdicțională în scopul soluționării unui conflict conform unei proceduri stabilite de lege;
- act de comandament cu caracter militar* - act administrativ referitor la problemele strict militare ale activității din cadrul forțelor armate;
- act exclusiv politic* - act referitor la raporturile dintre Parlament, Președintele Republicii Moldova și Guvern, actele de numire și de destituire din funcțiile publice exclusiv politice, precum și declarațiile, apelurile, moțiunile, mesajele, scrisorile și alte acte de acest gen ale autorităților publice, care nu produc efecte juridice;
- administrarea funcției publice și a funcționarilor publici* – ansamblul activităților necesare implementării procedurilor de planificare a resurselor umane, de încadrare, dezvoltare profesională, remunerare și evaluare a performanțelor profesionale ale funcționarilor publici, precum și altor politici și proceduri de personal în vederea realizării optime a misiunii și obiectivelor strategice ale autorității publice.
- administrație publică locală* - totalitatea autorităților publice locale constituite, în condițiile legii, pentru promovarea intereselor generale ale locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale;
- Agencia Achiziții Publice* – autoritate administrativă de specialitate în subordinea Ministerului Finanțelor, care efectuează reglementarea de stat, supravegherea, controlul și coordonarea interramurală în domeniul achizițiilor publice;
- aparatură președintelui raionului* - structură funcțională care asistă președintele raionului în exercitarea atribuțiilor sale legale;
- asociație constituită în corespundere cu legea* – asociație constituită în condițiile legii sau asociație de cetățeni neformală, creată pentru a exprima, a propune și a promova interesele comune ale membrilor săi;
- audiere publică* – întrunire în cadrul căreia autoritățile publice consultă opinia cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate referitor la un proiect de decizie supus discuțiilor;
- autoritate administrativ-jurisdicțională* - organ administrativ sau subdiviziune a unui organ administrativ, investite prin lege cu atribuții jurisdicționale;
- autoritate contractantă* - autorități ale administrației publice, persoane juridice de drept public, asociații ale acestor autorități sau persoane;
- autoritate publică* – orice structură organizatorică sau organ, instituite prin lege sau

printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public;

autorități ale administrației publice locale de nivelul al doilea - autorități publice, luate în ansamblu, care sunt constituite și activează pe teritoriul raionului, municipiului Chișinău, unității teritoriale autonome cu statut juridic special pentru promovarea intereselor și soluționarea problemelor populației unității administrativ-teritoriale respective;

autorități ale administrației publice locale de nivelul întâi - autorități publice, luate în ansamblu, care sunt constituite și activează pe teritoriul satului (comunei), orașului (municipiului) pentru promovarea intereselor și soluționarea problemelor colectivităților locale;

bani publici - mijloace ale bugetului de stat, bugetelor unităților administrativ-teritoriale, bugetului asigurărilor sociale de stat, fondurilor speciale, mijloace speciale ale instituțiilor publice, mijloace ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, împrumuturi externe raportate la datoriile de stat directe sau garantate;

cerere prealabilă - cerere prin care autorității emitente sau organului ierarhic superior i se solicită reexaminarea unui act administrativ cu caracter individual sau normativ;

cetățean – persoană fizică care deține cetățenia Republicii Moldova, precum și cetățean străin sau apatrid, cu excepțiile stabilite de lege;

colectivitate locală - totalitatea locuitorilor dintr-o unitate administrativ-teritorială;

conflict de interese - situație în care persoana care deține o funcție publică trebuie să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii, sau să întreprindă, în îndeplinirea atribuțiilor sale, alte acțiuni ce influențează sau pot influența interesele sale personale;

consiliu local - autoritate reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, aleasă în vederea soluționării problemelor de interes local;

consultare publică – comunicare reciprocă între cetățeni, asociații constituite în corespundere cu legea, alte părți interesate, pe de o parte, și autoritățile publice, pe de altă parte, în rezultatul căreia ambele părți sunt informate și pot influența procesul decizional;

contract administrativ - contract încheiat de autoritatea publică, în virtutea prerogativelor de putere publică, având ca obiect administrarea și folosirea bunurilor proprietate publică, executarea lucrărilor de interes public, prestarea de servicii publice, activitatea funcționarilor publici care reiese din relațiile de muncă reglementate de statutul juridic al acestora;

contract de achiziții publice - contract cu titlu oneros, încheiat în scris între unul sau mai mulți operatori economici și una sau mai multe autorități contractante, care are ca obiect procurarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii în sensul prezentei legi;

decizie – act juridic adoptat de autoritățile publice care cad sub incidența prezentei legi;

dezbatere publică – modalitate de consultare a opiniei publice, în cadrul căreia este argumentată necesitatea de a adopta proiectul de decizie supus consultării și sunt

prezentate opiniile divergente, iar cetățenii, asociațiile constituite în corespundere cu legea, alte părți interesate pot prezenta recomandări pe marginea proiectului de decizie;

documentație standard - documentație care cuprinde toate informațiile legate de obiectul contractului de achiziții publice și de procedura de atribuire a acestuia, inclusiv caietul de sarcini sau, după caz, documentația descriptivă;

funcție de demnitate publică – funcție publică ce se ocupă prin mandat obținut direct în urma alegerilor organizate sau, indirect, prin numire în condițiile legii;

funcție publică – ansamblul atribuțiilor și obligațiilor stabilite în temeiul legii în scopul realizării prerogativelor de putere publică;

funcționar public - persoană numită sau aleasă într-o funcție de decizie sau de execuție din structura unei autorități publice, precum și altă persoană de drept privat asimilată autorităților publice;

garanție a ofertei - sumă de bani sau garanția depunerii acestei sume, care este prezentată autorității contractante de către ofertant împreună cu oferta și care asigură validitatea acestei oferte;

garanție contractuală - asigurarea executării obligațiilor stipulate în contractul de achiziții publice încheiat între autoritatea sau autoritățile contractante și ofertantul cărui i-a fost atribuit contractul;

grup de lucru pentru achiziții - grup de specialiști în cadrul autorității contractante care realizează proceduri de achiziții publice;

instanță de contencios administrativ - judecătorii desemnați din judecătorii, colegiile sau completele de contencios administrativ ale curților de apel, colegiul de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, abilitate prin lege cu înfăptuirea controlului judecătoresc al legalității actelor administrative emise de autoritățile publice în activitatea de organizare a executării și de executare în concret a legii, precum și de gestionare a domeniului public;

interes personal - orice avantaj material sau de altă natură, urmărit ori obținut, în mod direct sau indirect, pentru sine sau pentru persoane apropiate de către persoana cu funcție de răspundere ca urmare a îndeplinirii atribuțiilor sale de serviciu;

interes public - interes apărut prin normele care reglementează organizarea și funcționarea instituțiilor publice și a altor persoane de drept public.

licitație deschisă - procedură publică în cadrul căreia orice operator economic interesat poate prezenta o ofertă;

licitație limitată - procedură publică în cadrul căreia orice operator economic poate solicita să participe și în cadrul căreia numai operatorii economici preselecțai de autoritatea contractantă își pot prezenta ofertele;

litigiu de contencios administrativ - litigiu pasibil de soluționare de către instanța de contencios administrativ competentă, generat fie de un act administrativ, fie de nesoluționarea în termenul legal a unei cereri privind recunoașterea unui drept recunoscut de lege, în care cel puțin una dintre părți este o autoritate publică sau un funcționar al acestei autorități;

mijloc electronic - mijloc care utilizează echipamente electronice de prelucrare, inclusiv

compresia digitală, și de stocare a datelor ce sunt difuzate, transmise și recepționate prin cablu, radio, mijloace optice sau prin alte mijloace electromagnetice;

nesoluționarea în termenul legal a unei cereri - refuzul de a primi o cerere sau faptul de a nu răspunde petiționarului în termen de 30 de zile de la data înregistrării cererii de către o autoritate publică, în cazul în care legea nu dispune altfel;

oferta cea mai avantajoasă economic - ofertă desemnată câștigătoare conform criteriilor stabilite de lege și determinate în cadrul procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice;

ofertant - operator economic care a prezentat o ofertă în cadrul procedurii de atribuire a contractului de achiziții publice;

ofertant – persoană juridică de drept privat sau persoană fizică și/sau asociație a acestora care înaintează o ofertă în vederea stabilirii unui parteneriat public-privat;

ofertă - propunere scrisă înaintată de ofertant partenerului public în vederea inițierii sau stabilirii unui parteneriat public-privat.

operator economic - furnizor de bunuri, executant de lucrări și/sau prestator de servicii, care poate fi orice persoană fizică sau juridică, orice entitate publică sau asociație de astfel de persoane și/sau entități care furnizează pe piață bunuri, execută lucrări și/sau prestează servicii;

parte interesată – cetățeni, asociații constituite în corespundere cu legea, persoane juridice de drept privat, care vor fi afectați, ar putea fi afectați de adoptarea deciziei și care pot influența procesul decizional;

partener privat – persoană juridică de drept privat sau persoană fizică și/sau asociație a acestora, care a devenit, în condițiile legii, parte într-un parteneriat public-privat;

partener public – persoană juridică de drept public sau asociație a acestei persoane care stabilește un raport de parteneriat public-privat;

parteneriat public-privat – contract de lungă durată, încheiat între partenerul public și partenerul privat pentru desfășurarea activităților de interes public, fondat pe capacitățile fiecărui partener de a repartiza corespunzător resursele, riscurile și beneficiile;

persoană vătămată într-un drept al său - orice persoană fizică sau juridică care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri;

persoane apropiate - soțul (soția), persoanele înrudite prin sânge sau adopție (părinți, copii, frați, surori, bunici, nepoți, unchi, mătușă) și persoanele înrudite prin afinitate (cumnat, cumnată, socru, soacră, ginere, noră).

președinte al raionului - autoritate publică executivă a consiliului raional;

primar - autoritate reprezentativă a populației unității administrativ-teritoriale și executivă a consiliului local, aleasă prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat;

primărie - structură funcțională care asistă primarul în exercitarea atribuțiilor sale legale;

proces decizional – procedură de elaborare și de adoptare a deciziilor de către autoritățile publice;

recomandare – orice sugestie, propunere sau opinie cu caracter consultativ, exprimată verbal sau în scris de cetățeni, de asociațiile constituite în corespundere cu legea, de alte părți interesate pe marginea proiectelor de decizii elaborate;

serviciu public - activitate de interes public organizată sau autorizată de o autoritate a administrației publice;

serviciu public – activitate de interes public, organizată și desfășurată de către o autoritate publică;

transparență – oferirea, în vederea informării în mod deschis și explicit, de către autoritățile publice a tuturor informațiilor privind activitatea lor și consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare și de adoptare a deciziilor.

Legea privind statutul alesului local
Nr. 768 din 02.02.2000

Publicat : 24.03.2000 în Monitorul Oficial Nr. 34 art Nr : 231

MODIFICAT

LP48 din 26.03.11, MO53/04.04.11, art.114; în vigoare 04.04.11
LP93-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.586
LP270-XVI din 28.07.06, MO126-130/11.08.06 art.645
LP195-XVI din 28.07.05, MO123-125/16.09.05 art.608
LP452-XV din 30.12.04, MO13-16/21.01.05 art.57
LP136-XV din 06.05.04, MO91-95/11.06.04 art.482
LP481-XV din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46
LP358-XV din 31.07.03 MO173-176/12.08.03 art.742; în vigoare 01.01.04
LP146-XV din 27.03.03, MO60-61/01.04.03 art.265; în vigoare 01.01.03
LP285-XV din 21.06.01, MO78/12.07.01

NOTĂ:

În cuprinsul Legii textul „direcția teritorială control administrativ a Ministerului Administrației Publice Locale” se substituie prin textul „oficiul teritorial al Cancelariei de Stat” prin LP93-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.586

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Art.1. - (1) Prezenta lege determină statutul alesului local.

(2) Unele chestiuni ce țin de statutul și exercitarea mandatului alesului local sunt reglementate de Legea privind administrația publică locală, precum și de alte acte normative.

Art.2. - (1) În sensul prezentei legi, noțiunea de ales local vizează consilierii consiliilor sătești (comunale), orășenești (municipale), raionale și consiliului municipal Chișinău, deputații în Adunarea Populară a Găgăuziei, primarii și viceprimarii, președinții și vicepreședinții raioanelor.

[Art.2 al.(1) în redacția L481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

(2) Statutul alesului local se aplică deputatului în Adunarea Populară a Găgăuziei în măsura în care nu contravine statutului deputatului, determinat de către Adunarea Populară în cadrul Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri).

Art.3. - (1) În unitatea administrativ-teritorială respectivă, alesul local este persoană oficială, el fiind reprezentantul autorității deliberative sau executive din administrația publică locală.

(2) În exercitarea mandatului, alesul local este în serviciul colectivității respective.

Art.4. - (1) Orice mandat imperativ este nul.

(2) Exercițarea mandatului se efectuează personal.

(3) Mandatul nu poate fi transmis unei alte persoane.

Art.5. - (1) Mandatul consilierului și al primarului începe efectiv din momentul validării și durează până la data expirării mandatului consiliului sau primarului respectiv ori înainte de aceasta, dacă intervin anumite condiții legale pentru încetarea mandatului înainte de termen.

(2) Mandatul consilierului încetează înainte de termen în caz de:

a) absență fără motive întemeiate de la 3 ședințe consecutive ale consiliului sau ale comisiei din care face parte;

b) încălcare a Constituției, a altor legi ori interese ale colectivității locale, precum și participare la acțiunile unor organe anticonstituționale, fapt confirmat prin hotărârea definitivă a instanței de judecată;

c) incompatibilitate a funcției;

d) intrare în vigoare a sentinței de condamnare a acestuia;

e) dizolvare de drept a consiliului;

f) demisie (cu depunerea cererii de demisie);

g) deces.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(2) lit.a)-d) și f) din prezentul articol, mandatul consilierului se ridică de către consiliul respectiv.

(4) Mandatul primarului încetează înainte de termen în caz de:

a) incompatibilitate a funcției;

b) imposibilitate de a exercita funcția pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, inclusiv pe motive de boală;

c) intrare în vigoare a sentinței de condamnare a acestuia;

d) revocare prin referendum local, în condițiile Codului electoral;

e) demisie;

f) deces.

(5) Mandatul președintelui, vicepreședintelui raionului și viceprimarului încetează înainte de termen în caz de:

a) incompatibilitate a funcției;

b) imposibilitate de a exercita funcția pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, inclusiv pe motive de boală, cu excepția viceprimarului care își exercită funcțiile pe baze obștești;

c) intrare în vigoare a sentinței de condamnare a acestora;

d) eliberare din funcție de către consiliul respectiv în conformitate cu legislația în vigoare;

e) demisie (cu depunerea cererii de demisie);

f) deces.

(6) Aleșii locali își exercită mandatul în condițiile prezentei legi și Legii nr.123-XV din 18 martie 2003 privind administrația publică locală.

(7) Alesul local va depune, în condițiile legii, declarație cu privire la venituri și proprietate.

[Art.5 al.(7) introdus prin LP136-XV din 06.05.04, MO91-95/11.06.04 art.482]

[Art.5 modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.6. - (1) În cazul în care mandatul consiliului și al primarului este prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă, mandatul consilierilor, președintelui, vicepreședintelui raionului și viceprimarului se consideră prelungit de drept.

(2) În cazul în care activitatea consiliului este suspendată în condițiile Legii nr.123-XV din 18 martie 2003 privind administrația publică locală, acesta se consideră dizolvat de drept, iar mandatul consilierilor încetează înainte de termen.

(3) Mandatul alesului local ales în locul altui ales local pe durata mandatului neexercitat al acestuia se încheie o dată cu expirarea mandatului predecesorului.

[Art.6 în redacția LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.7. - (1) Mandatul alesului local este incompatibil cu:

a) calitatea de deputat în Parlament;

b) funcția de membru al Guvernului;

c) calitatea de funcționar public în cadrul oficiului teritorial al Cancelariei de Stat;

[Art.7 al.(1) lit.c) modificată prin LP270-XVI din 28.07.06, MO126-130/11.08.06 art.645]

[Art.7 al.(1) lit.c) modificată prin LP452-XV din 30.12.04, MO13-16/21.01.05 rt.57]

[Art.7 al.(1) lit.c) modificată prin LP452-XV din 30.12.04, MO13-16/21.01.05 art.57]

d) calitatea de funcționar public în aparatul președintelui raionului respectiv, în direcțiile, secțiile și alte subdiviziuni din subordinea consiliului respectiv, în primărie (pretură);

e) alte cazuri stabilite prin lege, inclusiv cele prevăzute la art.91 din Legea nr.123-XV din 18 martie 2003 privind administrația publică locală.

(2) Suplimentar la incompatibilitățile prevăzute la alin.(1) din prezentul articol, mandatul consilierului este incompatibil cu calitatea de consilier al unui consiliu de același nivel sau de consilier al consiliului de orice nivel din alte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

[Art.7 în redacția LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.8. - (1) Alesul local care se află în unul din cazurile de incompatibilitate prevăzute la art.7 din prezenta lege va demisiona din funcția incompatibilă cu mandatul deținut sau își va depune mandatul în termen de 30 de zile de la apariția incompatibilității.

(2) În cazul în care consilierul, președintele, vicepreședintele raionului, viceprimarul nu respectă prevederile privind încetarea incompatibilității, consiliul din care acesta face parte sau care l-a ales va decide, la ședința imediat următoare, ridicarea mandatului alesului local respectiv, iar în caz de neadoptare a deciziei în cauză, ridicarea mandatului alesului local se va decide pe cale judiciară, la inițiativa oficiului teritorial al Cancelariei de Stat.

[Art.8 al.(2) în redacția LP452-XV din 30.12.04, MO13-16/21.01.05 art.57]

(3) Primarul, în cazul când se află într-o stare de incompatibilitate prevăzută de lege, este revocat din funcție fără efectuarea unui referendum local, în baza hotărârii judecătorești definitive. Procedura de revocare este inițiată de către oficiul teritorial al Cancelariei de Stat, din proprie inițiativă sau la cererea persoanelor interesate.

[Art.8 modificat prin LP270-XVI din 28.07.06, MO126-130/11.08.06 art.645]

(2) În cazul în care un consilier nu respectă prevederile privind încetarea incompatibilității, consiliul din care acesta face parte va decide, la ședința imediat următoare, ridicarea mandatului consilierului respectiv, iar, în caz de neadoptare a deciziei în cauză, la inițiativa oficiului teritorial al Cancelariei de Stat, cazul va fi examinat de instanța de judecată.

[Art.8 al.(3) modificat prin LP452-XV din 30.12.04, MO13-16/21.01.05 art.57]

[Art.8 modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.9. - Alesul local nu poate fi supus persecuțiilor sau tras la răspundere contravențională sau penală pentru voturile sau opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.

Capitolul II

EXERCITAREA MANDATULUI DE CĂTRE ALESUL LOCAL

Art.10. - (1) Alesul local este dator să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la consolidarea autorității administrației publice locale pe care o reprezintă, onorarea obligațiilor civice, asigurarea ordinii publice și la respectarea legislației.

[Art.10 al.(1) modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

(2) Alesul local se află încontinuu în exercitarea mandatului pe toată durata acestuia.

Art.11. - (1) Participarea consilierului la ședința consiliului și/sau comisiei din care face parte este obligatorie.

(2) În cazul în care consilierul este în imposibilitate de a participa la ședința respectivă, el comunică despre aceasta, după caz, primarului (primarului general), președintelui raionului, cu indicarea motivelor absenței.

[Art.11 al.(2) modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.12. - (1) Consilierul dispune de dreptul de vot deliberativ asupra tuturor chestiunilor examinate la ședința consiliului.

(2) Consilierul are dreptul la un singur vot.

(3) Consilierul aplică dreptul de vot, pronunțându-se «pentru» sau «contra» ori abținându-se de la luarea unei decizii.

Art.13. - (1) Consilierul este în drept:

a) să aleagă și să fie ales în organele consiliului;

b) să-și exprime opinia asupra componenței nominale a organelor formate de consiliu și asupra candidaturilor persoanelor cu funcții de răspundere în cadrul dezbaterilor pentru alegerea, numirea sau confirmarea lor de către consiliu;

c) să facă propuneri în scris pentru a fi examinate de consiliu;

d) să facă propuneri și observații privind ordinea de zi a ședinței consiliului și modul examinării chestiunilor puse în discuție;

e) să lanseze inițiative și să facă propuneri privind examinarea în ședințele consiliului a dărilor de seamă sau informațiilor prezentate de orice organ și persoană cu funcție de răspundere subordonate consiliului;

f) să pună în discuție chestiunea votului de încredere persoanelor alese, numite sau confirmate de consiliu dacă propunerea este susținută de cel puțin o treime din consilierii aleși;

g) să propună consiliului pentru examinare chestiunile privind verificarea modului în care persoanele fizice și juridice execută deciziile acestuia;

h) să participe la dezbateri, să facă apeluri, să adreseze întrebări raportorilor și președintelui ședinței, să ceară răspunsuri;

i) să-și argumenteze propunerile, să se pronunțe în chestiuni de procedură, să prezinte note informative;

j) să propună amendamente la proiectele deciziilor și ale altor acte prezentate pentru aprobare consiliului;

k) să participe cu drept de vot consultativ la examinarea de către autoritățile administrației publice centrale de specialitate, precum și de către autoritățile administrației publice locale din care nu face parte, a oricăror chestiuni ce vizează interesele colectivității pe care o reprezintă.

(2) Consilierul care nu a luat cuvântul în dezbateri este în drept să transmită președintelui ședinței textul cuvântării, propunerile și observațiile sale asupra chestiunii examinate de către consiliu. Textul respectiv se anexează la procesul-verbal al ședinței și, la solicitarea consilierului, se publică în organul de presă al consiliului.

(3) Consilierul este în drept să ia cunoștință de procesul-verbal al ședinței consiliului și de textul cuvântării sale, care urmează a fi publicat.

(4) Propunerile și observațiile făcute de consilier la ședință sunt examinate în mod obligatoriu în procesul de definitivare a proiectelor de decizii.

[Art.13 al.(4) modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.14. - (1) În exercitarea mandatului, alesul local poate adresa propuneri, observații și interpelări serviciilor publice desconcentrate ale autorităților administrației publice centrale de specialitate, serviciilor publice locale, altor factori de decizie din unitatea administrativ-teritorială respectivă, precum și administrației agenților economici din teritoriu.

(2) Modul de exercitare a drepturilor menționate la alin.(1) al prezentului articol este stabilit de regulamentul consiliului respectiv.

Art.15. - (1) Serviciile publice desconcentrate ale autorităților administrației publice centrale de specialitate, serviciile publice locale, alți factori de decizie din unitatea administrativ-teritorială respectivă, administrația agenților economici din teritoriu sînt obligați să examineze propunerile, observațiile sau interpelările alesului local în conformitate cu legislația.

(2) În cazul în care serviciile publice desconcentrate ale autorităților administrației publice centrale de specialitate, serviciile publice locale, alți factori de decizie din

unitatea administrativ-teritorială respectivă, administrația agenților economici din teritoriu nu au examinat propunerile, observațiile sau interpelările alesului local, conducătorii acestora sunt trași la răspundere în condițiile Codului cu privire la contravențiile administrative.

Art.16. - Alesul local, în limitele competenței sale, contribuie la realizarea prevederilor legilor și ale altor acte normative, la implementarea programelor și planurilor naționale și locale în toate domeniile de activitate social-economică.

[Art.16 modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.17. - (1) Din însărcinarea consiliului sau a comisiei din care face parte, consilierul participă la controlul executării legilor și altor acte normative, inclusiv a deciziilor autorității deliberative din administrația publică locală.

(2) Controlului în cauză pot fi supuse autoritățile administrației publice locale și serviciile publice subordonate consiliului sau primăriei respective, precum și agenții economici de pe teritoriul din subordine, în problemele ce țin de competența autorităților administrației publice locale de nivelul întâi și nivelul al doilea.

(3) În chestiunile privind controlul serviciilor publice desconcentrate ale autorităților administrației publice centrale de specialitate, alesul local poate apela la oficiul teritorial al Cancelariei de Stat sau la organul ierarhic superior al acestora.

[Art.17 al.(3) modificat prin LP270-XVI din 28.07.06, MO126-130/11.08.06 art.645

[Art.17 al.(3) modificat prin LP195 din 28.07.05, MO123/16.09.05 art.608]

(4) Consilierul prezintă rezultatele controlului, cu o sinteză a cauzelor și evoluției faptelor depistate, la ședința comisiei sau a consiliului respectiv. La ședință se invită, după caz, reprezentanții organelor și autorităților interesate.

[Art.17 modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.18. - Pentru a soluționa problemele legate de interesele colectivității pe care o reprezintă, alesul local are dreptul să ceară și să fie primit în audiență fără întârziere de persoanele cu funcții de răspundere ale autorităților publice, precum și de conducătorii persoanelor juridice din unitatea administrativ-teritorială respectivă.

Art.19. - Persoanele cu funcții de răspundere ale autorităților publice, precum și conducătorii persoanelor juridice din unitatea administrativ-teritorială respectivă sunt obligați să pună la dispoziție alesului local, fără nici un fel de restricții și fără a i se cere permisiuni suplimentare, informația necesară, cu excepția informației cu accesibilitatea limitată (ce constituie secret de stat și comercial, referitoare la viața familială și privată) și informației operative de investigații a organelor de drept din unitatea administrativ-teritorială respectivă.

[Art.19 modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.20. - (1) Alesul local examinează, în modul stabilit de legislație, petițiile care îi sunt adresate, ia măsuri pentru soluționarea lor, primește în audiență cetățeni și conducătorii persoanelor juridice.

(2) Alesul local primește în audiență cetățenii în sediul autorității administrației publice locale. Asigurarea condițiilor pentru desfășurarea normală a audienței revine secretarului consiliului local.

[Art.20 în redacția LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.21. - (1) Alesul local are dreptul să ceară, la fața locului, încetarea încălcării ordinii publice, iar în caz de necesitate, să ceară implicarea autorităților publice și persoanelor cu funcții de răspundere în vederea încetării acestei încălcări.

(2) Autoritățile publice și persoanele cu funcții de răspundere sunt obligate, la cererea alesului local, să ia de îndată măsurile necesare pentru încetarea încălcării ordinii publice.

[Art.21 modificat prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Art.22. - În vederea exercitării conforme a mandatului, autoritățile administrației publice locale sînt obligate să acorde alesului local sprijinul necesar.

Capitolul III

GARANȚIILE SOCIALE DE EXERCITARE

A MANDATULUI ALESULUI LOCAL

Art.23. - (1) În exercitarea mandatului, alesul local are dreptul, în raza unității administrativ-teritoriale respective, la călătorie gratuită în transportul public terestru, cu excepția taximetrelor și a transportului privat.

(2) Cheltuielile legate de deplasarea alesului local în condițiile alin.(1) din prezentul articol se restituie întreprinderilor de transport din bugetul local respectiv.

Art.24. - (1) Pe durata ședințelor consiliului și a executării însărcinărilor consiliului sau comisiei, în conformitate cu art.17 alin.(1) din prezenta lege, consilierul angajat în câmpul muncii este degrevat de obligațiile lui la locul de muncă.

(2) Degrevarea de obligațiile la locul de muncă se face în baza înștiințării în scris privind ședința în cauză, adresate alesului local, sau în baza altui document eliberat de consiliu sau comisia respectivă.

Perioada degrevării include și timpul necesar pentru a se deplasa la locul ședinței sau pentru exercitarea unor anumite însărcinări.

(3) Alesului local care a fost invitat la ședința consiliului și a participat la ea i se restituie cheltuielile aferente și i se acordă o indemnizație pentru fiecare zi de participare la ședința consiliului în mărime de cel puțin 2 salarii minime.

Art.25. - (1) La expirarea mandatului, alesului local care a activat cel puțin doi ani în această calitate i se acordă o indemnizație unică, egală cu salariul mediu lunar pe economia națională pentru anul precedent.

(2) În caz de deces al alesului local, indemnizația unică menționată la alin.(1) din prezentul articol se acordă familiei acestuia, indiferent de durata exercitării mandatului.

(3) Decizia privind plata indemnizației unice se adoptă de consiliul respectiv. Achitarea indemnizației unice se face din bugetul unității administrativ-teritoriale respective.

[Art.25 al.(3) introdus prin LP48 din 26.03.11, MO53/04.04.11, art.114; în vigoare 04.04.11]

[Art.26 exclus prin LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46; art.27-30 devin 26-29]

[Art.26 se exclude prin LP358 din 31.07.03 MO173/12.08.03 art.742; în vigoare 01.01.04]

[Art.26 al.(5) introdus prin LP146 din 27.03.03, MO60/01.04.03 art.265]

[Alin.4 art.26 introdus prin LP285 din 21.06.01, MO78/12.07.01]

Art.26. - (1) Alesul local are legitimație și insignă de modelul stabilit prin lege.

(2) Consilierului și primarului legitimația și insigna se înmânează după validarea mandatului.

(3) Președintelui, vicepreședintelui raionului, precum și viceprimarului legitimația și insigna se înmânează, după alegerea lor în funcție de către consiliul respectiv.

[Art.26 în redacția LP481 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.46]

Capitolul IV

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

[Art.27 abrogat prin LP48 din 26.03.11, MO53/04.04.11, art.114; în vigoare 04.04.11]

Art.28. - Guvernul:

- în termen de 2 luni, va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

- în termen de o lună, va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

Art.29. - De la data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă Legea nr.430-XIII din 19 aprilie 1995 despre statutul consilierului în consiliul local și Legea nr.878-XIII din 19 iunie 1996 pentru modificarea și completarea Legii despre statutul consilierului în consiliul local.

**PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI**

Chișinău, 2 februarie 2000.

Nr. 768-XIV.

Dumitru DIACOV

Structura comparativă a domeniilor, competențelor și atribuțiilor autorităților publice locale de nivelul I

Domeniul de activitate	Competența consiliului	Atribuțiile primarului
Competențe și atribuții ce reies din Articolul 4.al Legii privind descentralizarea administrativă și art. 14 și 29 din Legea privind administrația publică locală		
a) planificarea urbană și gestionarea spațiilor verzi de interes local;	f') decide, în condițiile legislației în vigoare, asupra tăierii, defrișării arborilor și arbuștilor din spațiile verzi proprietate publică a unității administrative-teritoriale și/sau asupra strămutării lor; o) aprobă, în condițiile legii, planurile urbanistice ale localităților din componența unității administrative-teritoriale respective, precum și planurile de amenajare a teritoriului;	s) asigură elaborarea planului general de urbanism și a documentației de urbanism și amenajare a teritoriului și le prezintă spre aprobare consiliului local, în condițiile legii;
b) colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubritatea și întreținerea terenurilor pentru depozitarea acestora;	h) decide înființarea instituțiilor publice de interes local, organizează serviciile publice de gospodărie comunală, determină suportul financiar în cazul cheltuielilor bugetare, decide asupra regulilor de asigurare a curățeniei în localitate;	i) propune consiliului local schema de organizare și condițiile de prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, ia măsuri pentru buna funcționare a serviciilor respective de gospodărie comunală;
c) distribuția apei potabile, construirea și întreținerea sistemelor de canalizare și de epurare a apelor utilizate și pluviale;		

<p>i) dezvoltarea și gestionarea rețelelor urbane de distribuire a gazelor și energiei termice;</p>		
<p>d) construcția, întreținerea și iluminarea străzilor și drumurilor publice locale;</p>	<p>f) decide asupra lucrărilor de proiectare, construcție, întreținere și modernizare a drumurilor, podurilor, fondului locativ în condițiile Legii cu privire la locuințe, precum și a întregii infrastructuri economice, sociale și de agrement de interes local;</p>	<p>l) asigură securitatea traficului rutier și pietonal prin organizarea circulației transportului, prin întreprinderea drumurilor, podurilor și instalarea semnelor rutiere în raza teritoriului administrat;</p>
<p>e) transportul public local;</p>		
<p>f) amenajarea și întreținerea cimitirelor;</p>		
<p>g) administrarea bunurilor din domeniile public și privat locale;</p>	<p>b) administrează bunurile domeniului public și ale celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului); c) decide darea în administrare, concesionarea, darea în arendă ori în locațiune a bunurilor domeniului public al satului (comunei), orașului (municipiului), după caz, precum și a serviciilor publice de interes local, în condițiile legii; d) decide vânzarea, privatizarea, concesionarea sau darea în arendă ori în locațiune a bunurilor domeniului privat al satului (comunei), orașului (municipiului), după caz, în condițiile legii; e) decide atribuirea și propune schimbarea destinației terenurilor propriete a satului (comunei), orașului (municipiului), după caz, în condițiile legii; i¹) decide asupra atribuirii terenurilor pentru amplasarea stupinelor; r) aprobă limitele admisibile de utilizare a resurselor naturale de interes local;</p>	<p>g) răspunde de inventarierea și administrarea bunurilor domeniului public și celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului), în limitele competenței sale; j¹) asigură elaborarea studiilor de fezabilitate și propune spre aprobare listele bunurilor și serviciilor de interes public local pentru realizarea proiectelor de parteneriat public-privat; j²) asigură monitorizarea și controlul realizării proiectelor de parteneriat public-privat în care autoritatea administrației publice locale participă în calitate de partener public;</p>

<p>h) construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică);</p>	<p>q) aprobă, în condițiile legii, norme specifice și tarife pentru instituțiile publice și serviciile publice de interes local din subordine, cu excepția tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu energie termică, inclusiv aprobă regimul de lucru al întreprinderilor comerciale și de alimentație publică, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, precum și al persoanelor fizice care practică comerțul.</p>	
<p>j) activități culturale, sportive, de recreație și pentru tineret, precum și planificarea, dezvoltarea și gestionarea infrastructurilor necesare acestor tipuri de activități;</p>	<p>v) contribuie la organizarea de activități culturale, artistice, sportive și de agrement de interes local; înființează și organizează târguri, piețe, parcuri și locuri de distracție și agrement, baze sportive și asigură buna funcționare a acestora;</p>	
<p>k) amenajarea piețelor agricole, a spațiilor comerciale, realizarea oricăror alte măsuri necesare pentru dezvoltarea economică a unității administrativ-teritoriale;</p>	<p>a) decide punerea în aplicare și modificarea, în limitele competenței sale, a impozitelor și taxelor locale, a modului și a termenelor de plată a acestora, precum și acordarea de facilități pe parcursul anului bugetar;</p> <p>i) decide, în condițiile legii, înființarea întreprinderilor municipale și societăților comerciale sau participarea la capitalul statutar al societăților comerciale;</p> <p>p) aprobă studii, prognoze și programe de dezvoltare social-economică și de altă natură;</p>	<p>h) exercită, în condițiile legii, supravegherea activităților din târguri, piețe, oboare, parcuri, spații verzi, locuri de distracție și agrement și ia măsuri operative pentru buna lor funcționare;</p>

<p>l) instituirea și gestionarea întreprinderilor municipale și organizarea oricărei alte activități necesare dezvoltării economice a unității administrativ-teritoriale;</p>	<p>b) numește, stabilește atribuțiile și încetează raporturile de serviciu sau de muncă cu șefii de subdiviziuni, de servicii, de întreprinderi municipale din subordinea autorității administrației publice locale respective, personalul primăriei, conduce și controlează activitatea acestora, contribuie la formarea și reciclarea profesională;</p> <p>k) eliberează autorizațiile și licențele prevăzute de lege;</p>
<p>m) construcția de locuințe și acordarea altor tipuri de facilități pentru păturile social vulnerabile, precum și pentru alte categorii ale populației;</p>	<p>y) contribuie la realizarea măsurilor de protecție și asistență socială, asigură protecția drepturilor copilului; decide punerea la evidență a persoanelor socialmente vulnerabile care au nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative; înființează și asigură funcționarea unor instituții de binefacere de interes local;</p> <p>j) conduce, coordonează și controlează activitatea serviciilor publice locale, asigură funcționarea serviciului stare civilă, a autorității tutelare, contribuie la realizarea măsurilor de asistență socială și ajutor social;</p> <p>m) asigură repartizarea fondului locativ și controlul asupra întreținerii și gestionării acestuia în unitatea administrativ-teritorială respectivă;</p> <p>q) exercită, în numele consiliului local, funcțiile de autoritate tutelară, supraveghează activitatea tutorilor și a curatorilor;</p>

		<p>r) coordonează activitatea de asistență socială privind copiii, persoanele în etate, invalizii, familiile cu mulți copii, familiile afectate de violență intrafamilială, alte categorii de persoane socialmente vulnerabile, sprijină activitatea asociațiilor obștești de utilitate publică din teritoriul satului (comunei), orașului (municipiului);</p>
<p>n) organizarea serviciilor antiincendiar.</p>	<p>x) contribuie, în condițiile legii, la asigurarea ordinii publice, adoptă decizii privind activitatea poliției municipale, a pompierilor și formațiilor de protecție civilă de interes local, propune măsuri de îmbunătățire a activității acestora;</p>	<p>t) constată încălcările legislației în vigoare comise de persoane fizice și juridice în teritoriul administrat, ia măsuri pentru înlăturarea sau curmarea acestora și, după caz, sesizează organele de drept, acestea fiind obligate să reacționeze cu promptitudine, în condițiile legii, la solicitările primarului;</p> <p>u) ia măsuri de interzicere sau de suspendare a spectacolelor, reprezentațiilor sau altor manifestări publice care contravin ordinii de drept sau bunelor moravuri, care atentează la ordinea și liniștea publică;</p> <p>x) ia, în comun cu autoritățile centrale de specialitate și cu serviciile publice descentralizate ale acestora, măsuri de prevenire și diminuare a consecințelor calamităților naturale, catastrofelor, incendiilor,</p>

		epidemiilor, epifitotilor și epizootiilor și, în acest scop, dispune, cu titlu executoriu, mobilizarea, după caz, a populației, agenților economici și instituțiilor publice din localitate;
Competențe și atribuții bazate pe Articolul 3. al Legii privind administrația publică locală.		
	g) decide efectuarea auditului intern;	
	j) decide, în condițiile legii, asocierea cu alte autorități ale administrației publice locale, inclusiv din străinătate, pentru realizarea unor lucrări și servicii de interes public, pentru promovarea și protejarea intereselor autorităților administrației publice locale, precum și colaborarea cu agenți economici și asociații obștești din țară și din străinătate în scopul realizării unor acțiuni sau lucrări de interes comun	y) sprijină colaborarea cu localități din alte țări, contribuie la extinderea cooperării și a legăturilor directe cu acestea.
	k) decide stabilirea de legături de colaborare, cooperare, inclusiv transfrontalieră, și de înfrățire cu localități din străinătate	
	l) aprobă, la propunerea primarului, organigrama și statele primăriei, ale structurilor și serviciilor publice din subordine, precum și schema de salarizare a personalului acestora	b) propune, în condițiile legii, organigrama și statele primăriei, schema de salarizare a personalului acesteia și le supune aprobării consiliului local;
	m) aprobă statutul satului (comunei), orașului (municipiului) și regulamentul consiliului pe baza statutului-cadru și a regulamentului-cadru, aprobate de Parlament	
	n) aprobă bugetul local, modul de utilizare a fondului de rezervă, precum și a fondurilor speciale, aprobă împrumuturile și contul de încheiere a exercițiului bugetar	e) asigură elaborarea proiectului de buget local al unității administrativ-teritoriale pe următorul an bugetar și a contului de încheiere a exercițiului bugetar și le prezintă spre aprobare consiliului local;

		f) exercită funcția de ordonator principal de credite al satului (comunei), orașului (municipiului); verifică, din oficiu sau la cerere, încasarea și cheltuirea mijloacelor de la bugetul local și informează consiliul local despre situația existentă;
	t) alege, la propunerea primarului, viceprimarul (viceprimarii), precum și 1) (ii) eliberează din funcție, în condițiile prezentei legi;	d) stabilește atribuțiile viceprimarului (viceprimarilor);
	u) numește, în bază de concurs desfășurat în condițiile Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, secretarul consiliului, modifică, suspendă și încetează, în condițiile legii, raporturile de serviciu ale secretarului, delegeă primarului competența evaluării performanțelor lui profesionale;	
	w) desemnează reprezentantul său în instanțele de judecată, în litigiile privind legalitatea deciziilor adoptate și în cele care rezultă din raporturile cu alte autorități publice	n) reprezintă colectivitatea locală în relațiile cu alte autorități publice, persoane fizice sau juridice din țară sau din străinătate, precum și în instanțele judecătorești, în condițiile legii; semnează actele și contractele încheiate în numele colectivității locale, cu excepțiile prevăzute de lege;
	w ¹⁾ formează comisii administrative conform legislației în vigoare;	
	z) examinează informațiile consilierilor, ia decizii pe marginea lor; autorizează și informează primarul, ale conducătorilor de subdiviziuni, întreprinderi municipale și instituții publice din subordine; ridică mandatul consilierilor în condițiile legii; inițiază, după caz, și deciziile de desfășurarea referendumului local.	o) prezintă consiliului local, anual și ori de câte ori este necesar, rapoarte cu privire la situația socio-economică a satului (comunei), orașului (municipiului);

	<p>z') dispune consultarea publică, în conformitate cu legea, a proiectelor de decizii în problemele de interes local care pot avea impact economic, de mediu și social (asupra modului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra colectivităților locale, serviciilor publice), precum și în alte probleme care preocupă populația sau o parte din populația unității administrativ-teritoriale.</p>	<p>v) propune consiliului local consultarea populației prin referendum în probleme locale de interes deosebit, ia măsuri pentru organizarea acestor consultări;</p>
		<p>p) înregistrează asociațiile obștești care intenționează să activeze în unitatea administrativ-teritorială respectivă;</p>

Statutul

aleșilor locali, funcționarilor publici și al angajaților din autoritățile publice locale și modalități de investire în funcție, numire, alegere, motivele și modalitățile de destituire, demitere, revocare, suspendare sau demisie a acestora

Modalități de numire, alegere, investire în funcție	Durata mandatului, termenul de angajare	Modalitățile de destituire, demitere, revocare, suspendare, Demisia.
Administrația publică a satelor (comunelor), orașelor, municipiilor		
Primarul satului (comunei), orașului, municipiului		
LEGEA Nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică		
Publicată : 05.10.2010 în Monitorul Oficial Nr. 194-196 art. Nr. 637		
<p>Articolul 6. Ocuparea funcției de demnitate publică</p> <p>(1) Ocuparea funcției de demnitate publică are loc prin alegeri sau prin numire, în condițiile legii.</p>	<p>Articolul 7. alin. (1)</p> <p>Mandatul demnitarului este de 4 ani, dacă un alt termen nu este stabilit prin Constituție sau prin legea specială.</p> <p>Articolul 7. alin. (2)</p> <p>Exercitarea funcției nu este limitată de un anumit număr de mandate.</p> <p>Articolul 7. alin (3)</p> <p>În cazul în care termenul regulamentar de exercitare a mandatului expiră sau a expirat, iar succesorul de competență nu intră în exercitarea mandatului, demnitarul continuă să-și exercite mandatul pînă la ocuparea funcției de către succesorul de competență.</p>	<p>Articolul 22. Încetarea mandatului</p> <p>(1) Exercitarea mandatului încetează la expirarea termenului, dacă mandatul nu este prelungit în modul stabilit de lege, sau înainte de termen.</p> <p>(2) În cazul demnitarului ales, încetarea înainte de termen a mandatului are loc în condițiile prevăzute de legislația specială ce reglementează activitatea demnitarului respectiv.</p> <p>(3) În cazul demnitarului numit, încetarea înainte de termen a mandatului are loc prin revocarea sau, după caz, eliberarea din funcție a demnitarului în temeiul actului administrativ al autorității care l-a numit în funcție.</p> <p>(4) Dispozițiile alin. (3) nu se aplică demnitarilor pentru care legea specială ce reglementează activitatea acestora prevede o altă procedură de încetare a mandatului înainte de termen.</p> <p>Articolul 18. Garantarea serviciului precedent</p> <p>(1) În perioada exercitării mandatului, contractul de muncă sau, după caz, raportul de serviciu al demnitarului la locul de muncă precedent se suspendă în cazurile prevăzute de lege.</p>

<p>Articolul 19. Vechimea în funcția de demnitate publică Perioada de exercitare a funcțiilor de demnitate publică se asimilează stagiului de cotizare în serviciul public.</p>	<p>(2) După încetarea mandatului, demnitarul al cărui contract de muncă sau, după caz, al cărui raport de serviciu a fost suspendat este reîncadrat la locul de muncă (serviciul) precedent. În cazul inexistenței locului de muncă (serviciului) precedent (lichidarea unității, reducerea sau modificarea statutului de personal), demnitarul este reîncadrat, cu acordul său, la un loc de muncă (serviciu) echivalent, la aceeași unitate sau la alta, iar dacă nu este de acord, el se concediază sau, după caz, se eliberează din funcție, în condițiile legii.</p>
<p>LEGEA Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală Publicat : 09.03.2007 în Monitorul Oficial Nr. 32-35</p>	<p>Articolul 27. Confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatului de primar (1) Confirmarea legalității alegerii primarului și validarea mandatului acestuia se fac în condițiile Codului electoral. (2) Validarea sau invalidarea mandatului de primar se aduce la cunoștință publică, se comunică oficiului teritorial al Cancelariei de Stat și se prezintă de către un judecător la prima ședință sau, după caz, la o ședință extraordinară a consiliului. (3) În caz de invalidare a mandatului de primar, se organizează alegeri noi în condițiile Codului electoral.</p>
<p>Articolul 28. Încetarea înainte de termen a mandatului de primar (1) Primarul își exercită atribuțiile de la data validării mandatului până la data validării următorului mandat de primar, cu excepția cazurilor când mandatul încetează înainte de termen. Prolungirea, prin lege organică, a mandatului primarului poate avea loc numai în caz de război sau catastrofă.</p>	<p>Articolul 28. (2) Mandatul primarului încetează înainte de termen în caz de: a) demisie; b) incompatibilitate a funcției; c) imposibilitate de a-și exercita atribuțiile pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, inclusiv pe motiv de boală; d) intrare în vigoare a sentinței de condamnare; e) deces.</p>
<p>Articolul 33. Suspendarea din funcție a primarului (1) În cazul în care a fost deferit justiției pentru săvârșirea unei infracțiuni, primarul poate fi suspendat din funcție până la soluționarea definitivă a cauzei. Organizarea de noi alegeri pentru funcția de primar nu se admite pe întreaga durată a suspendării. (2) Suspendarea poate fi dispusă numai de către instanța de judecată, în condițiile legii.</p>	<p>Articolul 33. Suspendarea din funcție a primarului (1) În cazul în care a fost deferit justiției pentru săvârșirea unei infracțiuni, primarul poate fi suspendat din funcție până la soluționarea definitivă a cauzei. Organizarea de noi alegeri pentru funcția de primar nu se admite pe întreaga durată a suspendării. (2) Suspendarea poate fi dispusă numai de către instanța de judecată, în condițiile legii.</p>

	<p>Art. 5. (4) Mandatul primarului încetează înainte de termen în caz de:</p> <p>a) incompatibilitate a funcției;</p> <p>b) imposibilitate de a exercita funcția pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, inclusiv pe motive de boală;</p> <p>c) intrare în vigoare a sentinței de condamnare a acestuia;</p> <p>d) revocare prin referendum local, în condițiile Codului electoral;</p> <p>e) demisie;</p> <p>f) deces.</p>	
Codul Electoral		
<p>Articolul 119. Alegerile locale (1) Primarii orașelor (municipiilor), sectoarelor, satelor (comunelor) și se aleg prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani, care începe efectiv din ziua validării rezultatelor alegerilor locale. Articolul 134. Alegerea primarului. (1) Candidatul la funcția de primar se consideră ales dacă a întrunit mai mult de jumătate din voturile valabile exprimate ale alegătorilor care au participat la votare.</p>	<p>Articolul 139. Alegerile noi (2) Dacă vacanța funcției de primar al localității a apărut în ultimul an înainte de expirarea mandatului, alegerile noi pentru funcția de primar nu se organizează.</p>	<p>Articolul 175. Revocarea primarului satului (comunei), sectorului, orașului (municipiului) se efectuează, de asemenea, prin referendum local. Articolul 176. Restricții privind desfășurarea referendumului local (4) Referendumul local privind revocarea primarului poate fi inițiat după expirarea unui an de la întrarea acestuia în funcție sau de la data referendumului local precedent pentru revocarea aceluiași primar. Revocarea primarului nu poate fi inițiată pe parcursul ultimelor 6 luni înainte de expirarea mandatului. Articolul 180. Referendumul local poate fi inițiat: a) în cazul revocării primarului prin vot secret – de 2/3 din numărul consilierilor aleși; c) de autoritatea reprezentativă a unității administrativ-teritoriale cu statut special; d) de 10 la sută din numărul cetățenilor cu drept de vot care domiciliază pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective. Articolul 198. (1) Decizia privind revocarea primarului se consideră adoptată prin referendum local dacă pentru ea a votat un număr egal sau mai mare de alegători decât au votat în cazul alegerii primarului, dar nu mai puțin de jumătate din numărul alegătorilor care au participat la referendum.</p>

Viceprimarul

LEGEA Nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică.

Publicată : 05.10.2010 în Monitorul Oficial Nr. 194-196 art. Nr : 637

<p>Articolul 6. Ocuparea funcției de demnitate publică</p> <p>(1) Ocuparea funcției de demnitate publică are loc prin alegeri sau prin numire, în condițiile legii.</p>	<p>Articolul 7. alin. (1)</p> <p>Mandatul demnitarului este de 4 ani, dacă un alt termen nu este stabilit prin Constituție sau prin legea specială.</p> <p>Articolul 7. alin. (2)</p> <p>Exercitarea funcției nu este limitată de un anumit număr de mandate.</p> <p>Articolul 7. alin (3)</p> <p>În cazul în care termenul regulamentar de exercitare a mandatului expiră sau a expirat, iar succesorul de competență nu intră în exercitarea mandatului, demnitarul continuă să-și exercite mandatul pînă la ocuparea funcției de către succesorul de competență.</p> <p>Articolul 19. Vechimea în funcția de demnitate publică</p> <p>Perioada de exercitare a funcțiilor de demnitate publică se asimilează stagiului de cotizare în serviciul public.</p>	<p>Articolul 22. Încetarea mandatului</p> <p>(1) Exercitarea mandatului încetează la expirarea termenului, dacă mandatul nu este prelungit în modul stabilit de lege, sau înainte de termen.</p> <p>(2) În cazul demnitarului ales, încetarea înainte de termen a mandatului are loc în condițiile prevăzute de legislația specială ce reglementează activitatea demnitarului respectiv.</p> <p>(3) În cazul demnitarului numit, încetarea înainte de termen a mandatului are loc prin revocarea sau, după caz, eliberarea din funcție a demnitarului în temeiul actului administrativ al autorității care l-a numit în funcție.</p> <p>(4) Dispozițiile alin. (3) nu se aplică demnitarilor pentru care legea specială ce reglementează activitatea acestora prevede o altă procedură de încetare a mandatului înainte de termen.</p> <p>Articolul 18. Garantarea serviciului precedent</p> <p>(1) În perioada exercitării mandatului, contractul de muncă sau, după caz, raportul de serviciu al demnitarului la locul de muncă precedent se suspendă în cazurile prevăzute de lege.</p> <p>(2) După încetarea mandatului, demnitarul al cărui contract de muncă sau, după caz, al cărui raport de serviciu a fost suspendat este reîncadrat la locul de muncă (serviciu) precedent. În cazul inexistenței locului de muncă (serviciului) precedent (lichidarea unității, reducerea sau modificarea statutului de personal), demnitarul este reîncadrat, cu acordul său, la un loc de muncă (serviciu) echivalent, la aceeași unitate sau la alta, iar dacă nu este de acord, el se concediază sau, după caz, se eliberează din funcție, în condițiile legii.</p>
--	---	---

LEGEA Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală

Publicat : 09.03.2007 în Monitorul Oficial Nr. 32-35

<p>Articolul 14. Competențele de bază ale consiliilor locale (2) t) alege, la propunerea primarului, viceprimarul (viceprimarii), precum și îl (îi) eliberează din funcție, în condițiile prezentei legi. Articolul 31. Alegerea viceprimarilor (1) Viceprimarii sînt aleși, la propunerea primarului, prin decizie a consiliului, adoptată cu votul majorității consilierilor aleși. În cazul în care candidatura propusă nu întrunește numărul necesar de voturi la 2 ședințe consecutive, primarul propune consiliului o altă candidatură.</p>		<p>Articolul 31. Alegerea viceprimarilor (2) Eliberarea din funcție a viceprimarului se face, la propunerea primarului, prin decizie a consiliului local, adoptată cu votul majorității consilierilor aleși.</p>
<p>Legea privind statutul alesului local Nr. 768 din 02.02.2000</p>		
		<p>Art. 5 (5) Mandatul viceprimarului încetează înainte de termen în caz de: a) incompatibilitate a funcției; b) imposibilitate de a exercita funcția pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, inclusiv pe motive de boală, cu excepția viceprimarului care își exercită funcțiile pe baze obștești; c) intrare în vigoare a sentinței de condamnare a acestora; d) eliberare din funcție de către consiliul respectiv în conformitate cu legislația în vigoare; e) demisie (cu depunerea cererii de demisie); f) deces.</p>

Secretarul consiliului local

LEGEA Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală
Publicat : 09.03.2007 în Monitorul Oficial Nr. 32-35

<p>Articolul 14. Competențele de bază ale consiliilor locale</p> <p>(2) u) numește, în bază de concurs desfășurat în condițiile Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, secretarul consiliului, modifică, suspendă și încetează, în condițiile legii, raporturile de serviciu ale secretarului, delegă primarului competența evaluării performanțelor lui profesionale;</p> <p>Articolul 38. Numirea secretarului consiliului local</p> <p>(1) Numirea în funcția învingătorului concursului pentru ocuparea funcției de secretar, organizat în conformitate cu legislația în vigoare, se face la prima ședință a consiliului local, după anunțarea rezultatelor concursului.</p> <p>(2) Prevederile alin.(1) se aplică numai în cazul în care funcția de secretar este vacantă. Vacanța intervine în cazul încetării raporturilor de serviciu ale secretarului, conform Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.</p> <p>(3) Secretarul se bucură de stabilitate în funcție și cade sub incidența Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.</p>	<p>Articolul 38. Numirea secretarului consiliului local</p> <p>(4) Modificarea, suspendarea și încetarea raporturilor de serviciu ale secretarului se face, în condițiile legii, prin decizie a consiliului.</p>
---	---

LEGE Nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Publicat : 23.12.2008 în Monitorul Oficial Nr. 230-232 art Nr : 840 Data intrării în vigoare : 01.01.2009

<p>Articolul 30. Numirea în funcția publică</p> <p>(1) Raporturile de serviciu apar în baza actului administrativ de numire în funcția publică, emis în condițiile prezentei legi.</p> <p>(4) Numirea în funcțiile publice de conducere și de execuție se face prin actul administrativ emis de către conducătorul sau, după caz, de organul colegial de conducere al autorității publice în care urmează să-și desfășoare activitatea funcționarul public.</p>	<p>Articolul 30.</p> <p>Numirea în funcția publică</p> <p>(5) Raporturile de serviciu se realizează o perioadă nedeterminată, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.</p>	<p>Articolul 53. Suspendarea raporturilor de serviciu de către autoritatea publică</p> <p>Raporturile de serviciu se suspendă de către autoritatea publică:</p> <p>a) dacă funcționarul public este arestat preventiv sau îi este aplicat arestul administrativ;</p> <p>b) pe durata anchetei de serviciu în privința funcționarului public, dacă exercitarea în continuare a atribuțiilor de către acesta ar putea afecta desfășurarea obiectivă a anchetei și rezultatele acesteia;</p> <p>c) în cazul recunoașterii în calitate de bănuیت sau emiterii în privința acestuia a ordonanței de punere sub învinuire, pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești;</p> <p>d) în alte cazuri prevăzute de lege.</p> <p>Articolul 54. Suspendarea raporturilor de serviciu la cererea funcționarului public</p> <p>(1) La cererea funcționarului public, raporturile de serviciu se suspendă în caz de:</p> <p>a) înregistrare, în condițiile legii, în calitate de concurent electoral sau în calitate de persoană de încredere a unui concurent electoral;</p> <p>b) concediu pentru îngrijirea copilului în vîrstă de pînă la 6 ani, în condițiile legii;</p> <p>c) concediu pentru îngrijirea unui membru bolnav al familiei cu durata de pînă la un an, conform certificatului medical;</p> <p>d) concediu neplătit, în condițiile legii;</p> <p>e) îngrijire a copilului bolnav în vîrstă de pînă la 7 ani;</p> <p>f) îngrijire a copilului invalid pînă la vîrsta de 16 ani;</p> <p>g) însoțire a soțului (soției) membru al personalului instituțiilor serviciului diplomatic la transferarea lui într-o misiune diplomatică sau oficiu consular;</p> <p>h) în alte circumstanțe prevăzute de lege.</p> <p>(2) Cererea de suspendare a raporturilor de serviciu se depune în scris, cu cel puțin 5 zile calendaristice înainte de data de la care se solicită suspendarea.</p> <p>Articolul 63. Eliberarea din funcția publică</p> <p>(1) Persoana/organul care are competența legală de numire în funcție va dispune eliberarea din funcția publică printr-un act administrativ, care se comunică funcționarului public în termen de 5 zile lucrătoare de la emitere, însă anterior datei eliberării din funcția publică, în următoarele cazuri:</p> <p>a) <u>autoritatea publică și-a încetat activitatea prin lichidare;</u></p>
--	--	--

- b) autoritatea publică este mutată într-o altă localitate, iar funcționarul public refuză să o urmeze;
- c) autoritatea publică își reduce efectivul de personal sau își modifică statul de personal;
- d) ca urmare a admiterii cererii de restabilire în funcția publică a unui funcționar public eliberat sau destituit ilegal, de la data pronunțării de către instanța de judecată a hotărârii prin care s-a dispus restabilirea;
- e) ca urmare a obținerii de către funcționarul public debutant a calificativului „nesatisfăcător” la evaluarea activității profesionale, în condițiile prezentei legi;
- f) starea sănătății fizice și/sau psihice a funcționarului public, constatată prin decizie a organelor competente de expertiză medicală a vitalității, nu îi mai permite acestuia să își îndeplinească atribuțiile corespunzătoare funcției publice deținute;
- g) ca urmare a refuzului neîntemeiat al funcționarului public de a accepta detașarea în interesul serviciului;
- h) ca urmare a imposibilității transferului funcționarului public aflat în situația specificată la art.26 alin.(4);
- i) ca urmare a refuzului neîntemeiat al funcționarului public de conducere de nivel superior de a accepta transferul în interesul serviciului în condițiile art.50.
- (2) În cazul eliberării din funcția publică în condițiile alin.(1) lit.a)-c), autoritatea publică este obligată să acorde funcționarilor publici un preaviz cu o durată de 30 de zile calendaristice, iar în restul cazurilor – de 15 zile calendaristice.
- (3) În perioada de preaviz, persoana/organul care are competența legală de numire în funcție acordă funcționarului public în cauză reducerea programului de muncă, cu până la 2 ore zilnic, fără reducerea salariului cuvenit.
- (4) În cazurile prevăzute la alin.(1) lit.c) și d), în perioada de preaviz, dacă în cadrul autorității publice există funcție publică vacantă corespunzătoare, funcționarul public este transferat, în interesul serviciului sau la cerere, în această funcție. Funcționarul public de conducere are prioritate la ocuparea unei funcții publice vacante de nivel inferior.
- (5) În cazul reducerii efectivului de personal sau modificării statului de personal, autoritatea publică nu poate înființa posturi similare celor lichidate timp de un an de la data schimbărilor efectuate.

	<p>Articolul 64. Destituirea din funcția publică</p> <p>Persoana/organul care are competența legală de numire în funcție va dispune destituirea din funcția publică printr-un act administrativ, care se comunică funcționarului public în termen de 5 zile lucrătoare de la emitere, însă anterior datei destituirii din funcția publică, în următoarele cazuri:</p> <p>a) drept sancțiune disciplinară, aplicată pentru săvârșirea unei abateri disciplinare, dacă anterior au fost aplicate sancțiuni disciplinare nestinse în modul stabilit;</p> <p>b) drept sancțiune disciplinară, aplicată pentru săvârșirea unei abateri disciplinare care a avut consecințe grave;</p> <p>c) dacă s-a ivit un motiv legal de incompatibilitate, iar funcționarul public nu acționează pentru încetarea acesteia în termenul stabilit de prezenta lege;</p> <p>d) incompetență profesională stabilită în urma obținerii calificativului „nesatisfăcător” la evaluarea anuală a performanțelor profesionale ale funcționarului public, în condițiile prezentei legi;</p> <p>e) refuz de a depune jurământul prevăzut la art.32.</p> <p>Articolul 65. Demisia</p> <p>(1) Funcționarul public poate înceta raporturile de serviciu prin demisie comunicată în scris persoanei/organului care are competența legală de numire în funcție.</p>	
<p>Contabilul-șef, contabil șef-adjunct; Specialist: pentru reglementarea regimului financiar; în problemele percepției fiscale; pentru planificare, pentru relații cu publicul, în problemele recrutării și incorporării, în construcție, gospodărie comunală și drumuri, în problemele tineretului și sportului, arhitect, jurist (toate cu statut de funcționar public)</p>		
<p>LEGE Nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public Publicat : 23.12.2008 în Monitorul Oficial Nr. 230-232 art Nr : 840 Data intrării în vigoare : 01.01.2009</p>		
<p>Articolul 30. Numirea în funcția publică</p> <p>(1) Raporturile de serviciu apar în baza actului administrativ de numire în funcția publică, emis în condițiile prezentei legi.</p> <p>(4) Numirea în funcțiile publice de conducere și de execuție se face prin actul administrativ emis de către conducătorul sau, după caz, de organul colegial de conducere al autorității publice în care urmează să-și desfășoare activitatea funcționarul public.</p>	<p>Articolul 30. Numirea în funcția publică</p> <p>(5) Raporturile de serviciu se realizează o perioadă nedeterminată, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.</p>	<p>Articolul 53. Suspendarea raporturilor de serviciu de către autoritatea publică</p> <p>Articolul 54. Suspendarea raporturilor de serviciu la cererea funcționarului public</p> <p>Articolul 63. Eliberarea din funcția publică</p> <p>Articolul 64. Destituirea din funcția publică</p> <p>Articolul 65. Demisia</p> <p><i>(Vezi rubrica de mai sus)</i></p>

Angajații primăriei, ai serviciilor publice și instituțiilor aflate în subordinea primarului și consiliului local (municipal) care nu dețin funcții de demnitate publică, funcționar public și ales local.

CODUL MUNCII AL REPUBLICII MOLDOVA

Publicat : 29.07.2003 în Monitorul Oficial Nr. 159-162 art Nr : 648

	<p>Capitolul II ÎNCHEIEREA ȘI EXECUTAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ Art. 56 – 67</p> <p>Capitolul III MODIFICAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ Art. 68 -74</p> <p>Capitolul IV SUSPENDAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ Art. 75 - 80</p>	<p>Capitolul V ÎNCETAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ Art. 81 - 90</p>
--	--	--

Forme de gestionare a bunurilor din domeniul public și privat al UAT

Obiectul gestionării	Forma de gestionare								
	Arendă		Concesiune/PPP		Locațiune		Superficie	Privatizare	
Domeniul	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat	Privat		
TERENURI: cu destinație agricolă	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 2, alin. 7, art. 5 al. 1,4, L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 22 al. 1-3 L198/2003; ✓ Art. 10 al. 8, 10 L1308/1997; ✓ Art. 5 al. 3 L91/2007; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. ✓ Art. 2, alin. 7, art. 5 al. 1, 4, L91/2007; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. ✓ Art. 5 al. 3, L91/2007; 					<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3 L436/2006; ✓ Art. 22 al. 2 L121/2007.
din intravilanul localităților	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 1,4 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 3 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2, L198/2003. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 875-882 CC; ✓ Art. 875-882 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. h) L121/2007; ✓ Art. 2 al. 3, art. 9 al. 1, art. 10 al. 7, al. 10 L1308/97; ✓ Art. 2 al. 7 L91/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3 L436/2006; ✓ Art. 9, al. 1 lit. j L121/2007. 			
destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 875-882 CC; ✓ Art. 875-882 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. h) L121/2007; ✓ Art. 2 al. 3, art. 9 al. 1, art. 10 al. 7, al. 10 L1308/97; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007; ✓ Art. 2 al. 7 L91/2007. 				

Forma de gestionare							
Vânzare-cumpărare		Atribuire cu titlu gratuit		Servitutea		Administrare fiduciară	
Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 al L436/2006; ✓ Art. 4 al. 2, 4, art. 10 al. 5 L1308/1997. 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 428-442 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435, art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436; ✓ Art. 22 L121. 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 al L436/2006; ✓ Art. 2 al. 3, art. 9 al. 1, 4 L1308/1997. 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 428-442 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 428-442 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436.
				<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 			

Obiectul gestionării	Forma de gestionare							
	Arendă		Concesiune/PPP		Locațiune		Superficie	Privatizare
	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat		
destinate ocrotirii naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative, terenurile de valoare istorico-culturală, terenurile zonelor suburbane și ale zonelor verzi;			✓ Art. 14 al. 2 lit. b, c), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.	✓ Art. 14 al. 2 lit. b, c), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.	✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 875-882 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007; ✓ Art. 2 al. 3, art. 9 al. 1, art. 10 al. 7, al. 10 L1308/97; ✓ Art. 2 al. 7 L91/2007			
ale fondului silvic	✓ Art. 10, 41, 62 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 4 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003; ✓ Art. 13 al. 3, art. 17 al. 1, art. 25, 26 Cod silvic, HG nr. 187/20.02.2008.	✓ Art. 10, 41, 62 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 4 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003; ✓ Art. 13 al. 3, art. 17 al. 1, art. 25, 26 Cod silvic, HG nr. 187/20.02.2008.	✓ Art. 14 al. 2 lit. b, c), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007	✓ Art. 14 al. 2 lit. b, c), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.				
ale fondului apelor	✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 4 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003; ✓ Codul apelor art. 2 indice 3, art. 25 al. 2		✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.	✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.				
terenurile aferente bunurilor care se privatizează sau bunurilor private, inclusiv terenurile pentru construcții	✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 4 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003;	✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 4 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003; ✓ Art. 10 al. 10, 11 art. 10/1 L1308; ✓ Art. 2 al. 7 L91/2007		✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.	✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 875-882 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.		✓ Art. 22, 53, 54 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.	

Forma de gestionare							
Vânzare-cumpărare		Atribuire cu titlu gratuit		Servitutea		Administrare fiduciară	
Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
				<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 428-442 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 428-442 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436 		
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 428-442 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 428-442 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436.

Obiectul gestionării	Forma de gestionare							
	Arendă		Concesiune/PPP		Locațiune		Suprafice	Privatizare
	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat	Privat	
ale fondului de rezervă	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 3 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 911-922 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 5 al. 4 L91/2007; ✓ Art. 22 al. 1, 2 L198/2003; ✓ Art. 10 al. 9 L1308, ✓ Titlul VI Cod fiscal. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; ✓ Art. 875-882 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 41 CF; art. 875-882 CC; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 443-453 CC; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 lit. j L121. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 10, 11 CF; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436; ✓ Art. 22 L121
ALTE BUNURI PUBLICE: Fonduri fixe și activele neutilizate de întreprinderile municipale și de societățile comerciale cu capital integral sau majoritar public			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Legea nr. 121 din 04. 05. 2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Legea nr. 121 din 04. 05. 2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 443-453 CC; Art. 14 al. 2 lit. b, d), L436/2006; ✓ Art. 9a. 1 lit. j L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 9 al. 1, 2 lit. h) L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.
încăperi nelocuibile cu excepția celor date în locațiune			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Legea nr. 121 din 04. 05. 2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Legea nr. 121 din 04. 05. 2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007. 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 22, 50 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.
pachetele de acțiuni								<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 22 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.
părțile sociale.								<ul style="list-style-type: none"> ✓ Art. 22 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.

Forma de gestionare							
Vânzare-cumpărare		Atribuire cu titlu gratuit		Servitutea		Administrare fiduciară	
Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007, Art. 18, 24 al. 2						
	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007, Art. 50, art. 24 al. 2					✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007;	✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007;
	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007, Art. 39, art. 24 al. 2					✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436.	✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436.
	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007, Art. 22, art. 24 al. 2, art. 10 al. 7 L1308/1997, HG 1428/2008,						

Obiectul gestionării	Forma de gestionare							
	Arendă		Concesiune/PPP		Locațiune		Superficie	Privatizare
	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat	Privat	
încăperile nelocuibile, inclusiv cele date în locațiune			✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007;	✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007;	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.	✓ Art. 443-453 CC, art. 14 al. 2 lit. b, d), L436/2006; ✓ Art. 9a. 1 lit. j L121/2007.	✓ Art. 22 L121/2007.
construcțiile nefinalizate			✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.	✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.			✓ Art. 443-453 CC; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), L436/2006; ✓ Art. 9, al. 1 lit. j L121/2007.	✓ Art. 22, 51 L121/2007.
complexele de bunuri imobiliare			✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.	✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 5 L436/2006; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2006; ✓ Art. 7 al. 5 lit. a), art. 11 al. 1, 2 L534/95; ✓ Art. 15 al. 1, 4 L121/2007.	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.	✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007; ✓ Art. 17, art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 al. 2 lit. h) L121/2007.	✓ Art. 443-453 CC; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1 lit. j L121	✓ Art. 22, 52 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435/2005; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, d), art. 77 al. 3, 5 L436/2006; ✓ Art. 9 al. 1, al. 2 lit. h) L121/2007.

Semne convenționale:

CC – Codul Civil

CF – Codul Funciar

L435/2006 – Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006

HG – Hotărârea Guvernului

PPP – parteneriat public-privat

Forma de gestionare							
Vânzare-cumpărare		Atribuire cu titlu gratuit		Servitutea		Administrare fiduciară	
Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
	<p>✓ Legea nr. 121 din 04.05.2007, art. 22, art. 24 al. 2, art. 10 al. 7 L1308/1997, HG 1428/2008.</p>					<p>✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436.</p>	<p>✓ Art. 1053-1060 CC; ✓ Art. 16 L121/2007; ✓ Art. 4 al. 1 lit. g) L435; ✓ Art. 14 al. 2 lit. b, e), art. 77 al. 3 L436.</p>

ÎNTREBĂRI DE AUTOCONTROL

1. Dați definiția administrației publice locale.
2. Care sunt principiile ce stau la baza administrației publice locale?
3. Cum înțelegeți noțiunea de „autonomie locală”?
4. Care sunt avantajele și dezavantajele descentralizării administrative?
5. Prin ce se deosebește o localitate de o unitate administrativ-teritorială?
6. Care sunt autoritățile de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea?
7. Enumerați autoritățile deliberative și cele executive ale administrației publice locale.
8. Care sunt drepturile, obligațiunile și incompatibilitățile, sub incidența cărora poate nimeri un ales local?
9. Prin ce se deosebesc competențele autorităților publice deliberative de cele ale autorităților publice executive?
10. Ce înțelegeți prin noțiunea de competențe proprii ale autorităților administrației publice locale?
11. Prin ce se deosebesc competențele delegate de stat de cele proprii?
13. Care este documentul de bază care reglementează procedura de constituire și activitate a consiliului local?
14. Ce fel de ședințe ale consiliului local există?
15. Cine convoacă ședințele ordinare și extraordinare ale consiliului local?
16. Cine propune ordinea de zi a ședințelor consiliului?
17. Care este rolul comisiilor consultative de specialitate în procesul decizional?
18. Ce acte normative adoptă sau emit autoritățile publice locale?
19. Care este procedura de votare a deciziilor în consiliul local?
Cine semnează și contrasemnează deciziile consiliului local?
20. Cine și cum asigură intrarea în vigoare a actelor administrației publice locale?
21. În ce constă controlul administrativ și care este scopul acestuia?
22. Care sunt subiecții controlului administrativ?
23. Ce presupune controlul de legalitate?
24. Ce presupune controlul de oportunitate?
25. Care sunt împuternicirile subiecților controlului administrativ?
26. Numiți câteva acte normative ce reglementează accesul la informație și transparența administrativă.
27. Numiți câteva din obligațiunile autorităților publice ce reies din Legea privind transparența în procesul decizional.
28. Ce modalități de consultare a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor cunoașteți?

29. Ce presupune principiul de transparență a ședințelor consiliului local?
30. Cine are dreptul de a solicita informații?
31. Ce trebuie să conțină o cerere de acces la informație?
32. Care sunt termenele de furnizare a informației?
33. Care sunt plățile pentru furnizarea informației?
34. Ce este secretul de stat?
35. Care sunt informațiile cu caracter personal protejate?
36. Ce trebuie să întreprindă furnizorul de informații pentru a garanta liberul acces la informațiile oficiale?
37. Care sunt elementele componente ale sistemului bugetar?
38. Definiți structura veniturilor bugetelor UAT.
39. Numiți subiecții impozitării pentru diferite tipuri de impozite și taxe locale.
40. Numiți domeniile în care sunt efectuate cheltuielile bugetelor unităților administrativ-teritoriale.
41. Numiți etapele de bază ale ciclului bugetar.
42. Cine este responsabil de elaborarea și adoptarea bugetului local?
43. Care sunt modalitățile de asigurare a transparenței bugetului local.
44. Din ce se constituie patrimoniul UAT?
45. Care sunt competențele și atribuțiile APL în administrarea patrimoniului local?
46. Numiți modalitățile de achiziționare a bunurilor, serviciilor și lucrărilor publice utilizate de APL.
47. Ce presupune gestionarea patrimoniului prin intermediul achizițiilor publice?
48. Ce tipurile de servicii publice cunoașteți?
49. Care sunt avantajele și dezavantajele descentralizării serviciilor publice?

**Actele legislative și normative
la care se face trimitere în Ghidul alesului local**

1. Constituția Republicii Moldova, 29. 07. 1994.
2. Carta Europeana a Autonomiei Locale, din 15.10.1985.
3. Codul Contravențional Nr. 218 din 24.10.2008.
4. Codul Penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002
5. Codul Muncii al Republicii Moldova, 29.07.2003.
6. Convenția de la Aarhus din 25.06.1998, privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu.
7. Clasificatorului Activităților din Economia Moldovei din 9.02.2000.
8. Decretul Președintelui Republicii Moldova privind edificarea societății informaționale în Republica Moldova”, nr.1743-III din 19.03. 2004.
9. Hotărârea Parlamentului nr. 346-XIV din 7 aprilie 1999 cu privire la ratificarea Convenției de la Aarhus din 25.06.1998, privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu.
10. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova privind desfășurarea referendumului republican constituțional nr.150-XVIII din 7.07. 2010
11. Hotărârea Guvernului cu privire la acțiunile de implementare a Legii nr. 239-XVI din 13.11. 2008 privind transparența în procesul decizional, nr. 96 din 16.02. 2010.
12. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la vânzarea-cumpărarea terenurilor aferente nr. 1428 din 16.12. 2008.
13. Hotărârea Guvernului cu privire la Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale - “Moldova electronică”, nr. 255 din 9.03. 2005.
14. Hotărârea Guvernului privind aprobarea Regulamentului cu privire la vânzarea-cumpărarea terenurilor aferente nr. 1428 din 16.12. 2008.
15. Hotărârea Guvernului nr. 201 din 11 martie 2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158-XVI din 4. 07. 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.
16. Hotărârea Guvernului nr.72 din 30.01.2004 privind implementarea Legii cu privire la arenda în agricultură.
17. Legea cu privire la comerțul interior nr. 231 din 23.09.2010.
18. Legea privind administrarea și deținutarea proprietății publice nr. 121 din 04.05.2007.
19. Legea privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim nr.1432-XIV din 28.12.2000.
20. Legea învățământului nr. 547 din 21.07.95
21. Legea cu privire la Comisia Națională de Integritate nr. 180 din 19.12. 2011.
22. Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845-XII din 03.01.1992

23. Legea cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat, nr.467-XV din 21. 11.2003.
24. Legea cu privire la secretul comercial nr. 171-XIII din 06.07.94.
25. Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr. 355 din 23.12.2005.
26. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 48 din 26.03.2011.
27. Legea privind achizițiile publice Nr. 96 din 13.04.2007.
28. Legea privind actele legislative nr. 780-XV din 27.12.2001.
29. Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale nr.317-XV din 18.07.2003).
30. Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006.
31. Legea privind statutul alesului local nr. 768-XIV din 02.02.2000.
32. Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239 din 13.11.2008.
33. Legea pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind constituirea și funcționarea consiliilor locale și raionale. nr. 457 din 14.11.2003.
34. Legea privind vânzarea-cumpărarea terenurilor destinate construcțiilor în municipii, orașe și sate (comune), nr.1308 din 25.07.1997.
35. Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158-XVI din 04.07. 2008.
36. Legea cu privire la petiționare nr. 190 din 19.07.1994.
37. Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr. 199 din 16. 07.2010.
38. Legea privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000.
39. Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 26.12.2006.
40. Legea privind finanțele publice locale nr. nr. 397-XV din 16.10.2003.
41. Legea privind organizarea administrativ-teritorială nr. 764-XV din 27.12.2001.
42. Legea privind sistemul bugetar și procesul bugetar nr. 847-XIII din 24.05.1996.
43. Proiectul Strategiei Naționale de Descentralizare, aprobată prin Hotărârea Guvernului RM din 28.12.2011.

